

انس باقرآن کریم

مروری بر منویات
حضرت امام خامنه‌ای (حفظه...)
پیرامون انس باقرآن کریم

الله أكبر

مروری بر منویات مقام معظم رهبری (حفظه الله) پیرامون

انسباق

به کوشش:

مهندس علی رجبی ابهری

سرشناسه: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۸
عنوان و نام پدیدآور: نقشه راه: مروری بر منویات مقام معظم رهبری پیرامون انس با قرآن کریم/ به کوشش
علی رجیبی ابهری.
مشخصات نشر: تهران: ساحل اندیشه تهران، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری: ۱ ج
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۱۷-۱۱-۰-۰
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۸ - پیامها و سخنرانیها
موضوع: قرآن — ترویج
شناسه افزوده: رجیبی ابهری، علی، ۱۳۵۸-
رده بندی کنگره: DSR ۱۶۹۱/۷۵ ۱۳۸۸
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۴
شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۷۶۵۳۴

مروری بر منویات مقام معظم رهبری (حفظه الله)

پیرامون انس با قرآن کریم

به کوشش: مهندس علی رجیبی ابهری

نوبت چاپ: دوم

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۱۷-۱۱-۰-۰

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

آدرس: خیابان انقلاب، خیابان اردیبهشت، خیابان وحید نظری. پلاک ۹۹ واحد ۲

تلفن: ۹-۶۶۴۸۶۳۲۶

این کتاب با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
به چاپ رسیده است

فهرست مندرجات

۷.....	مقدمه
۹.....	۱. انس با قرآن کریم
۹.....	۱.۱. شرایط بهره‌مندی از قرآن
۹.....	۱.۱.۱. پاک‌ی درون
۱۰.....	۱.۱.۲. پرهیز از مادی‌گرایی
۱۰.....	۱.۲. تعریف انس با قرآن
۱۰.....	۱.۲.۱. انس با شنیدن آیات
۱۱.....	۱.۲.۲. انس با تلاوت مستمر، توجه به ترجمه و تدبیر در مفاهیم
۱۲.....	۱.۲.۳. انس با حفظ قرآن
۱۳.....	۱.۲.۴. انس به معنای حقیقی مخاطب قرار گرفتن در مقابل خدا
۱۴.....	۱.۲.۵. انس با عمل به دستورات و تمسک از قرآن در زندگی
۱۷.....	۱.۳. انس مستمر و بلندمدت؛ رسوخ در علم و مشمولیت از هدایت قرآنی
۱۷.....	۱.۴. اهداف انس با قرآن
۱۷.....	۱.۴.۱. هدف عالی انس عمومی
۱۸.....	۱.۴.۲. حاکمیت فضای فرهنگی قرآن در ذهن جامعه
۱۹.....	۱.۴.۳. نشانه حاکمیت فضای فرهنگی قرآن
۲۰.....	۱.۵. آثار انس با قرآن
۲۰.....	۱.۵.۱. آثار فردی
۲۳.....	۱.۵.۲. آثار اجتماعی و ملی
۲۶.....	۱.۶. موانع انس با قرآن
۲۶.....	۱.۶.۱. مهجوریت قرآن در میان مسلمین
۲۷.....	۱.۶.۲. ریشه مهجوریت قرآن در دوران قبل از انقلاب
۳۹.....	۲. ایجاد و گسترش انس با قرآن کریم
۲۸.....	۲.۱. فرصت استراتژیک و تاریخی انقلاب برای هدایت فکر و عمل جامعه به وسیله‌ی قرآن
۲۹.....	۲.۲. جریانی بودن حرکت انس با قرآن در کشور
۳۱.....	۲.۳. شکل‌گیری فضای قرآنی در کشور
۳۲.....	۲.۴. ترویج انس با قرآن کریم
۳۲.....	۲.۵. شیوه ترویج
۳۲.....	۲.۵.۱. لیبک در عمل به منویات مقام معظم رهبری (حفظه‌الله)
۳۳.....	۲.۵.۲. تنظیم تعاملات بر اساس نفس و روح قرآنی
۳۴.....	۲.۵.۳. داشتن قله و انگیزش حرکت عمومی
۳۴.....	۲.۵.۴. برنامه‌ریزی جهت انس عمومی

۳. راهکارهای ایحاد و گسترش انس با قرآن کریم از طریق فودمان ۳۷

- ۳.۱. مقدمه ۳۷
- ۳.۲. شنیدن آیات ۳۷
- ۳.۳. اهتمام جهت آموختن قرآن ۳۸
- ۳.۴. تلاوت، فهمیدن ترجمه و تدبیر در مفاهیم ۳۸
- ۳.۵. حفظ قرآن ۴۴
- ۳.۶. مطالعه تفسیر ۴۵
- ۳.۷. عمل به دستورات و تمسک از قرآن در زندگی ۴۵
- ۳.۸. اتصال به قرآن در اوقات انتظار، فراغت و بیکاری ۴۷
- ۳.۹. بهره گرفتن از راهنمایی معصومین (ع) و عارفان به معارف قرآنی ۴۸
- ۳.۱۰. انس مستمر و بلندمدت؛ رسوخ در علم و مشمولیت از هدایت قرآنی ۴۹
- ۳.۱۱. اهتمام بر ترویج انس با قرآن ۴۹
- ۳.۱۱.۱. استفاده و استشهد به جا از آیات در کارها ۴۹
- ۳.۱۱.۲. از طریق افراد خانواده و بستگانمان ۵۱
- ۳.۱۱.۳. از طریق دوستان، همکاران و افراد اجتماعمان ۵۴
- ۳.۱۱.۴. از طریق برگزاری و شرکت در جلسات قرآنی ۵۶

۴. راهکارهای ایحاد و گسترش انس با قرآن کریم از طریق پهردهای خاص اجتماعی ۵۹

- ۴.۱. قاریان و متخصصین قرآنی ۵۹
- ۴.۱.۱. اهتمام جهت بهتر، قوی تر و صحیح تر نمودن تلاوت و مراقبت از خود ۵۹
- ۴.۱.۲. لزوم آگاهی به ترجمه و حفظ آیات ۶۱
- ۴.۱.۳. اهمیت تجوید ۶۲
- ۴.۱.۴. صاحب سبک باشید ۶۳
- ۴.۱.۵. لزوم رعایت قطع و وصل به جا، نفس گیری صحیح و القای مفاهیم با تلاوت ۶۴
- ۴.۱.۶. لزوم آموختن موسیقی صدا ۶۷
- ۴.۱.۷. لحن قرآنی بسازید ۶۸
- ۴.۱.۸. رعایت آداب قرائت مجلسی ۶۹
- ۴.۱.۹. هماندیشی داخلی پیشکسوتان و لزوم انتقال تجربیات ۷۱
- ۴.۱.۱۰. انگیزش و جذب گرایش عمومی با ترویج تلاوت زیبا ۷۲
- ۴.۱.۱۱. برگزاری منبر توسط قاریان قرآن ۷۴
- ۴.۲. ائمه جماعات ۷۴
- ۴.۲.۱. انتخاب آیات استراتژیک برای قرائت در نماز جماعت ۷۴
- ۴.۲.۲. اهتمام به تبیین و تفسیر آیات قرآن در مساجد، جماعات، مجالس و سخنرانی ها ۷۵
- ۴.۲.۳. تکریم از چهره های قرآنی در مجالس محلی ۷۷
- ۴.۳. طلاب حوزه های علمیه و روحانیون معزز ۷۷
- ۴.۳.۱. پرداختن به آموزش قرائت و حفظ قرآن ۷۷
- ۴.۳.۲. پرداختن به آموزش علوم قرآنی و آشنایی با تفسیر علمی ۷۸

- ۴.۳.۳. پاسخ دادن به شبهات قرآنی موجود در ذهن مردم..... ۷۸
- ۴.۳.۴. دقت در تبیین و تفسیر آیات قرآن..... ۷۹
- ۴.۴. اساتید دانشگاه‌ها، متخصصین، شخصیت‌های برجسته علمی و دانشجویان..... ۸۰
- ۴.۴.۱. هر روز با قرآن و استفاده و استشهاد به جا از آیات در کارها..... ۸۰
- ۴.۴.۲. آموختن قرآن..... ۸۱
- ۴.۵. صاحبان مشاغل صنفی، تجار، کارگران زحمتکش و کارمندان..... ۸۱
- ۴.۵.۱. آموختن قرآن..... ۸۱
- ۴.۶. اعضای هیأت دولت..... ۸۲
- ۵. راهکارهای ایجاد و گسترش انس با قرآن از طریق مراکز دولتی، ادارات و دانشگاه‌ها..... ۸۷**
- ۵.۱. برنامه‌ریزی در مراکز دولتی، ادارات و دانشگاه‌ها..... ۸۷
- ۵.۲. محوریت قرآن در کل امور..... ۸۸
- ۵.۳. هدف اصلی؛ انس عمومی..... ۸۸
- ۵.۴. ترویج انس با قرآن کریم..... ۹۰
- ۵.۵. استفاده از ابزارهای تشویقی و تدوین آئین‌نامه امتیازات..... ۹۱
- ۵.۶. فراهم کردن امکانات لازم..... ۹۳
- ۵.۷. تکریم چهره‌های قرآنی؛ داشتن قله و توجه به اهمیت نخبگان..... ۹۳
- ۵.۸. رتبه‌بندی قاریان..... ۹۴
- ۵.۹. طراحی ساز و کار توانمند سازی از طریق آموزش..... ۹۵
- ۵.۱۰. برگزاری جلسات آموزشی و ترویجی قرآنی؛ به شیوه مکتب‌خانه‌ای در مساجد..... ۹۵
- ۵.۱۱. آموزش و پرورش..... ۹۷
- ۵.۱۱.۱. نوآوری و ابتکار در طراحی جدید سیستم آموزش زبان عربی..... ۹۷
- ۵.۱۱.۲. شیوه تعلیم در آموزش و پرورش..... ۹۸
- ۵.۱۱.۳. اهمیت ویژه برای درس قرآن در مدارس..... ۱۰۰
- ۵.۱۱.۴. استفاده از ابزارهای تشویقی برای تعلیم و حفظ قرآن در مهدکودک‌ها و مدارس..... ۱۰۰
- ۵.۱۱.۵. نوآوری و ابتکار در طراحی و فرهنگ‌سازی سرگرمی‌های قرآنی در مهدکودک‌ها و مدارس..... ۱۰۱
- ۵.۱۲. اهتمام جهت پیگیری مطالبات رهبری در حوزه‌های علمیه..... ۱۰۲
- ۵.۱۲.۱. پرداختن به آموزش علوم قرآنی..... ۱۰۲
- ۵.۱۲.۲. ایجاد رشته علم، شناسایی، فهم و انس با قرآن..... ۱۰۴
- ۵.۱۲.۳. تدوین ترجمه‌های خوب از قرآن..... ۱۰۴
- ۵.۱۲.۴. تدوین تفسیرهای کوتاه و گویا..... ۱۰۵
- ۵.۱۲.۵. جهت‌دهی فعالیت‌های تحقیقاتی، پژوهشی و علمی در جهت نیاز واقعی آشنایی مردم با قرآن..... ۱۰۶
- ۵.۱۲.۶. پاسخ دادن به شبهات قرآنی موجود در ذهن مردم..... ۱۰۶
- ۵.۱۲.۷. دقت در تبیین و تفسیر آیات قرآن..... ۱۰۷
- ۵.۱۲.۸. دسته‌بندی مفاهیم کاربردی و آیات استراتژیک قرآن..... ۱۰۸

- ۵.۱۳. اهتمام جهت پیگیری مطالبات رهبری در رسانه‌ها ۱۱۰
- ۵.۱۴. اهتمام جهت پیگیری مطالبات رهبری در ستاد کل نیروهای مسلح ۱۱۱
- ۵.۱۵. تأکید به خبرگان رهبری ۱۱۲
- ۶. راهکارهای ایجاد و گسترش انس با قرآن کریم از طریق ترویج و نمود تفکرات ولی امر مسلمین به
مجموع اسلامی و بین‌المللی ۱۱۷**
- ۶.۱. تنظیم تعاملات قرآنی با مسلمین کشورهای دیگر ۱۱۷
- ۶.۲. ترویج قرآن کریم در بین کشورها و ملت‌های غیرمسلمان ۱۱۷
- ۶.۳. ترویج قرآن کریم در بین جوانان، دانشجویان و دانشگاه‌های کشورها و ملت‌های
غیرمسلمان ۱۱۹
- ۶.۴. قرائت آیات استراتژیک را در نمازهای جماعات توسط ائمه جماعات کشورهای
اسلامی ۱۱۹
- ۶.۵. پرهیز از مادی‌گرایی ۱۲۰
- ۶.۶. عمل به قرآن و داشتن معرفت قرآنی ۱۲۱
- ۶.۷. تأکید به اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا ۱۲۱
- ۶.۸. مهاجرت قرآن در میان مسلمین ۱۲۳

مقدمه

این حرف‌ها را باید بگوییم، تکرار نکنیم و اینها را فقط موعظه هم تلقی نکنید. من خواهم از رؤسای دانشگاه‌ها و رؤسای مراکز تحقیقاتی و هم از آقای وزرا و هیئت رئیسه‌های وزارتخانه‌ها که اینجا تشریف دارید، این است که، سخنانی که ما به شما عرض کردیم، موعظه نیست و این طور نیست که یک منبر رفتیم و حالا یک تذکراتی دادیم؛ نه، اینها اجرائیاتی است که لازم‌الاطاعه و لازم‌الاجراست. باید این کارها را بکنید، اگر نکردید، در قانون مجازات معینی ندارد که بگویند چنانچه این کار انجام نگرفت، فلان وزیر یا فلان مسئول، باید مجازات بشود؛ اما مجازات سخت‌تری دارد و آن قضاوت‌هایی است که درباره‌ی شما خواهد شد. قضاوت ما امروز در مورد آن کسانی که دانشگاه‌های ما را از آغاز پیدایش با بافت غیربومی و غیرناظر به نگاه‌های ملت و کشور تشکیل دادند و ما را به اینجا رساندند و به این انحطاط ما را کشاندند چیست؟ چنانچه کوتاهی کنیم، آن وقت یک چنین قضاوتی در مورد ما خواهد بود. مجازات ما

از مجازاتی که حالا در قانون برای یک جرم مشخص تعریف کرده باشند، سخت‌تر است. ان‌شاءالله موفق و مؤید باشید.^۱

---

۱ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رؤسای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی. مورخ ۱۳۸۵/۰۵/۲۳

۱. انس با قرآن کریم

۱.۱. شرایط بهره‌مندی از قرآن

۱.۱.۱. پاک‌ی درون

با قرآن باید مثل آینه مواجه شد؛ پاکیزه، براق و بی‌زنگار؛ تا قرآن در دل ما منعکس شود. قرآن باید در جان ما انعکاس پیدا کند؛ این همیشه و برای همه نیست؛ برای کسانی است که دلشان را با صفای باطن و نفس پاکیزه کنند؛ با ایمان، با باور و با قبول با قرآن مواجه شوند؛ و الا کسانی که دل معاند دارند، بنای بر نشنیدن و نفهمیدن دارند، نوای قرآن، کلام قرآن و پیام قرآن در دل آنها اثری نمی‌کند؛ «**وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قَبْلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ**»؛ اگر برای برخی افراد زمین را به آسمان بدوزی، این دل‌ناباور و زنگار گرفته، نزدیک نمی‌شود و ایمان نمی‌آورد. لذا قرآن را هم می‌خواند، اما به قرآن نزدیک نمی‌شود.^۲

---

۲ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن کریم در تاریخ

۱.۱.۲. پرهیز از مادی گرایی

ما وقتی در دنیا غرق می شویم، خود را محروم می کنیم، ما نباید خود را از قرآن محروم کنیم. امروز دنیای اسلامی متأسفانه خود را محروم کرده است. ما امت اسلامی، خود را محروم کرده ایم.^۳

۱.۲. تعریف انس با قرآن

۱.۲.۱. انس با شنیدن آیات

اگر بخواهیم یک ملت شصت میلیونی با قرآن به معنای واقعی کلمه آشنا بشود، مقدماتش همین هاست. اول باید قرآن را بشناسد. اول باید بتواند لای قرآن را باز کند. بتواند کلمات قرآن را با گوش خود مأنوس کند.^۴

اصلاً بهتر این است که همه مردم ما انسشان با قرآن به گونه ای باشد که آیات قرآن به گوششان آشنا باشد؛ وقتی آیه ای را می خوانند، صدر و ذیل و قبل و بعد آیه برایشان آشنا باشد.^۵

۳ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن کریم در تاریخ ۱۳۸۴/۰۷/۱۴

۴ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۵/۰۹/۲۴

۵ . سخنرانی در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن، در ماه مبارک رمضان در تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۲۷

۱.۲.۲. انس با تلاوت مستمر، توجه به ترجمه و تدبّر

در مفاهیم

انس با قرآن یعنی قرآن را خواندن و باز خواندن و در مفاهیم قرآنی تدبّر کردن و آنها را فهمیدن. فارسی زبان‌ها می‌توانند از ترجمه قرآن استفاده کنند و کلمات قرآنی را به طور تقریب بفهمند و مضامین آیات قرآن را دریابند و در آنها فکر و تأمل کنند.^۶

این قرآن یک اقیانوس عظیم است. هر چه بیشتر جلو بروید، تشنه‌تر می‌شوید و علاقه‌مندتر می‌شوید و دل شما روشن‌تر می‌شود. در قرآن باید تدبّر کرد. من باز هم از شما جوانان خواهش می‌کنم که با معانی قرآن انس پیدا کنید و ترجمه قرآن را بفهمید. من بارها از جوانان خواسته‌ام و بسیاری هم اقدام کرده‌اند. قرآن را که هر روز تلاوت می‌کنید؛ هر چه که تلاوت می‌کنید ترجمه آن را هم نگاه کنید؛ بگذارید این مفاهیم در ذهن جوان شما حک شود در آن صورت فرصت تدبّر پیدا خواهید کرد.^۷

۶. خطبه‌های نماز جمعه دانشگاه تهران در تاریخ ۱۳۶۹/۰۱/۱۰

۷. سخنرانی در مراسم اختتامیه مسابقات حفظ و قرائت قرآن کریم در تاریخ

۱۳۷۹/۰۸/۰۹

شما از هر زبانی که باشید، اگر قرآن را از کسی نیاموخته باشید، وقتی زیاد قرآن را بخوانید، با مفاهیم قرآن به خودی خود انس پیدا می‌کنید.^۸

توصیه من به شما این است که با مفاهیم قرآن انس پیدا کنید و آنچه را که می‌خواهید در معنایش تأمل کنید.^۹

۱.۲.۳. انس با حفظ قرآن

پس اول باید خوب بخوانید، تلاوت را خوب، صحیح و جامع بخوانید؛ دوم، معانی و مفاهیم قرآنی را بفهمید، و سوم، قرآن را حفظ کنید. حفظ قرآن خیلی مهم است. شما جوان‌ها به این احتیاج دارید و می‌توانید. وقتی شما حافظ قرآن هستید، این تکرار آیات قرآنی و انس دائمی با قرآن، به شما فرصت می‌دهد که در قرآن تدبّر کنید. «تدبّر در قرآن» با همین‌طور خواندن و رد شدن به دست نمی‌آید؛ با یک بار و دوبار خواندن هم حاصل نمی‌شود؛ با تکرار و انس با آیه‌ای از قرآن، امکان تدبّر در آن به دست می‌آید. و چه قدر لطایف در قرآن کریم هست که این‌ها را جز با تدبّر نمی‌توان فهمید. بنابراین حفظ و فهم معانی قرآن و تلاوت آن لازم است.^{۱۰}

۸. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۵/۰۹/۲۴

۹. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۹/۰۹/۰۸

۱۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین

مسابقات بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۱.۲.۴. انس به معنای حقیقی مخاطب قرار گرفتن در مقابل خدا

دو سه اشکال در اینجا وجود دارد که اینها را عرض کنیم: یک اشکال این است که ما خیال کنیم تلاوت قرآن و انس با قرآن و رواج قرآن یعنی فقط همین. این، یک اشکال بزرگی است که مبدا ما دچار این بدفهمی و کج‌فهمی بشویم. بنده به این تلاوت‌ها خیلی اعتقاد دارم. قبل‌ها در بعضی از همین جلسات، علت این اعتقاد را هم عرض کردیم که دیگر تکرار نمی‌خواهم بکنم. و خوانندگان خوبان و تلاوتگران مسلط و استاد و وارد را حقیقتاً ارجمند می‌دانم، لیکن همه اینها مقدمه است؛ مقدمه برای حاکمیت فضای فرهنگی قرآن در ذهن جامعه ما. یعنی شما جوان مسلمان، مرد و زن مسلمان، کودکان مسلمان باید با قرآن انس پیدا کنید. قرآن را به معنای حقیقی مخاطب قرار گرفتن در مقابل خدا، بخوانید و در آن تدبّر کنید و از آن بیاموزید. مرحله بعدش هم عمل است؛ اما من مرحله قبل از عمل را عرض می‌کنم: آموختن قرآن، فهم معارف قرآن، تدبّر در آیات قرآن و کلمات قرآنی.^{۱۱}

یک تلاوت این است که انسان مثل یک مستمعی بنشیند پای صحبت خدای متعال. خدای متعال دارد با شما حرف می‌زند. مثل اینکه از یک عزیزی، از یک بزرگی، نامه‌ای به شما رسیده

۱۱ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن در تاریخ

باشد. شما نامه را می‌گیرید می‌خوانید. برای چه می‌خوانید؟ برای اینکه ببینید چه برای شما نوشته. قرآن را این‌جوری بخوانید. این نامهٔ خدای متعال است. امین‌ترین زبان‌ها و دل‌ها این قرآن را از خدای متعال گرفته و به شما رسانده است. ما از آن استفاده کنیم؛ بهره ببریم؛ لذا در روایت هست که سوره را وقتی که می‌خوانید، همت شما این نباشد که به آخر سوره برسید. همت شما این باشد که قرآن را بفهمید؛ ولو حالا به آخر سوره، به وسط سوره، وسط جزء، به وسط حزب نرسید و آن را تمام هم نکنید؛ تأمل و تدبّر کنید. قرآن را این‌گونه بخوانید. اگر کسی با قرآن مأنوس بشود، ار قرآن دل نمی‌کند. اگر ما با قرآن مأنوس بشویم، حقیقتاً از قرآن دل نمی‌کنیم.^{۱۲}

۱.۲.۵. انس با عمل به دستورات و تمسک از قرآن در

زندگی

برادران من! این خواندن و تلاوت قرآن، قدم اول است، قدم آخر نیست. اول، آشنایی و انس با قرآن لازم است. بعد، مفاهیم قرآنی را به صورت سطور قطعی و مجسم برنامه‌ی زندگی در مقابل چشم نگه داشتن، تا ما را به این طرف و آن طرف نکشانند؛ یک روز ما را به سمت کمونیسیم بکشاند، یک روز به سمت لیبرالیسم؛ یک روز از سوسیالیسم بگویند، یک روز از سرمایه‌داری. قرآن را وقتی که یاد گرفتیم و با آن آشنا شدیم،

۱۲ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن در تاریخ

نمی‌توانند ما را به این طرف و آن طرف بکشانند؛ چون خط روشن قرآن ما را هدایت می‌کند. و آن‌گاه، پیاده کردن این مفاهیم در واقعیت زندگی است.^{۱۳}

من همین‌جا این را عرض بکنم و تذکر بدهم، که اگر ما معتقدیم - که معتقدیم - که عمل به قرآن، اساس و محور احیاء قرآن است و مسئله به تلاوت و خواندن و اینها ختم نمی‌شود - که به آن اعتقاد داریم؛ معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرم‌مان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور کنیم؛ و وعده قرآن را وعده صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ»؛ همچنانی که باید تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه اینها باید نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ اینها همه‌اش درست است و به آن اعتقاد داریم؛ احیاء قرآن، عمل به قرآن و گرامیداشت قرآن این است؛ ...^{۱۴}

هدف ما این است که ملت ما به معنای حقیقی کلمه، قرآنی بشوند. مگر می‌شود ملتی خود را مسلمان بداند، اما قرآنی نباشد؟! قرآنی شدن هم فقط به ظواهر و تلاوت آیات و این

۱۳ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و یکمین

دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم در تاریخ ۱۳۸۳/۰۶/۲۶

۱۴ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین

مسابقات بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

چیزهایی که بیشتر چشم را می‌نوازد و مقابل چشم می‌آید، نیست؛ قرآنی شدن به این است که ملت با قرآن آمیخته بشود، به قرآن عمل کند و معرفت قرآنی را به طور کامل به دست بیاورد. ما امروز در دنیای اسلام، این را کم داریم. اسم اسلام، تفاخر به اسلام و ادعای مسلمانی همه‌جا هست، آنچه ما به آن نیاز داریم، آمیخته شدن به معارف قرآن و عمل به قرآن است که این، مسلمانی واقعی است.^{۱۵}

تمسک به قرآن، فقط تلاوت قرآن نیست؛ قرآن باید در عمل و زندگی و رفتار و منش ما و حرکت عمومی امت اسلام تجسم پیدا کند. انس با قرآن، تلاوت قرآن و حفظ قرآن لازم است؛ اما هدف نهایی، تمسک به قرآن است؛ آن هم در متن زندگی. قرآن را همیشه و هر روز بخوانید - ولو کم - با توجه به معنا بخوانید و در مفاهیم قرآنی تدبّر و تفکر کنید. به تفاسیر مختصر، در حد وسع - به قدری که مجال دارید - حتماً نگاه کنید. قرآن انسان را بصیر می‌کند؛ نسبت به معارف الهی، انسان را آگاه می‌کند؛ از اشتباه کردن انسان جلوگیری می‌کند و در بسیاری از موارد، راه را به انسان نشان می‌دهد.^{۱۶}

۱۵ . بیانات مقام معظم رهبری در جلسه اختتامیه مسابقات قرائت قرآن
۱۳۷۱/۱۱/۰۵

۱۶ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با شرکت‌کنندگان یازدهمین دوره‌ی
مسابقات قرآنی ۱۳۸۱/۰۷/۱۶

۱.۳. انس مستمر و بلندمدت؛ رسوخ در علم و مشمولیت از هدایت قرآنی

هرچه بیشتر با قرآن انس پیدا کنید، دلبستگی تان به آن بیشتر می‌شود. قرآن مثل یک دریای عمیق است. در سطح، انسان چیزهایی را می‌بیند؛ اما اگر کسی اهل غواصی باشد، در عمق چیزهای تازه‌ای مشاهده می‌کند. هر چه به اعماق بیشتر فرو برود، حقایق بیشتر، چیزهای تازه‌تر و مطالب خیره‌کننده‌تری در آنجا مشاهده می‌کنید؛ و این البته به برکت انس با قرآن حاصل می‌شود. این طور نیست که هر کس یک مقدار در قرآن مطالعه کرد، بگوید من به اعماق آن دست پیدا کردم؛ نه، چیزهایی وجود دارد که متعلق به راسخین در علم است. باید رسوخ در علم پیدا کرد و این به برکت انس طولانی و بلندمدت با قرآن برای انسان پیش می‌آید و هدایت قرآنی شامل حال انسان می‌شود.^{۱۷}

۱.۴. اهداف انس با قرآن

۱.۴.۱. هدف عالی انس عمومی

هدف‌تان، انس عمومی قرآن به معنای صحیح و حقیقی کلمه باشد و ببینید این مهم چگونه حاصل می‌شود؟ اگر فرض کنیم

---

۱۷ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌آموزان استعدادهای درخشان

کسانی قرآن را بخوانند اما هیچ انسی با قرآن پیدا نکنند و قرآن خواندندشان صرفاً به عنوان یک کار و شغل باشد، این مقصود شما را چندان برآورده نمی‌کند ... آن کاری که در سطح عموم می‌خواهید بکنید، باید این باشد که دل‌ها با قرآن چفت شوند؛ دل‌ها با قرآن بیگانه نباشند ... کاری کنید که مفاهیم قرآنی در ذهن‌های مردم سرریز شود ... در هر کار قرآنی هدف عالی این باشد.^{۱۸}

۱.۴.۲. حاکمیت فضای فرهنگی قرآن در ذهن جامعه

دو سه اشکال در اینجا وجود دارد که اینها را عرض کنیم: یک اشکال این است که ما خیال کنیم تلاوت قرآن و انس با قرآن و رواج قرآن یعنی فقط همین. این، یک اشکال بزرگی است که مبدا ما دچار این بدفهمی و کج‌فهمی بشویم. بنده به این تلاوت‌ها خیلی اعتقاد دارم. قبل‌ها در بعضی از همین جلسات، علت این اعتقاد را هم عرض کردیم که دیگر تکرار نمی‌خواهم بکنم. و خوانندگان خوبمان و تلاوتگران مسلط و استاد و وارد را حقیقتاً ارجمند می‌دانم، لیکن همه اینها مقدمه است؛ مقدمه برای حاکمیت فضای فرهنگی قرآن در ذهن جامعه ما.

یعنی شما جوان مسلمان، مرد و زن مسلمان، کودکان مسلمان باید با قرآن انس پیدا کنید. قرآن را به معنای حقیقی مخاطب قرار گرفتن در مقابل خدا، بخوانید و در آن تدبّر کنید و از آن

۱۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با گروه مطلع الفجر سازمان تبلیغات اسلامی در تاریخ ۱۳۷۳/۰۹/۱۴

بیماموزید. مرحله بعدش هم عمل است؛ اما من مرحله قبل از عمل را عرض می‌کنم: آموختن قرآن، فهم معارف قرآن، تدبیر در آیات قرآن و کلمات قرآنی.^{۱۹}

۱.۴.۳. نشانه حاکمیت فضای فرهنگی قرآن

آن وقتی که کسی در این کشور و این جامعه حرفی زد و مطلب گفت، هر کسی از جوان‌های این مملکت بتواند با آشنایی با قرآن، تشخیص بدهد که این حرف، غلط یا درست است! آن وقت ما با قرآن آشنا هستیم و فرهنگ قرآنی بر زندگی ما حاکم است. هنوز ما آن طور نشده‌ایم! هنوز کسی که به نام قرآن، به نام اسلام و دین حرفی می‌زند خیلی‌ها در شبهه می‌افتند! چرا؟ چون هنوز آن طور که شاید و باید با مفاهیم قرآن آشنا نشده‌ایم و این مفاهیم در جامعه ما گسترش پیدا نکرده است. با همین انس با قرآن، خواهد شد. این، راهش همین است که با قرآن، مانوس بشویم، قرآن را زیاد بخوانیم و به برکت تلاوت‌های خوب، فرصت تأمل و تدبیر پیدا کنیم. این تأمل و تدبیر و این غوربینی در آیات قرآنی، به تدریج این فضای فرهنگی مطلوب را در جامعه ما به وجود خواهد آورد و تا آن روز، هنوز ما راهی طولانی در پیش داریم.^{۲۰}

۱۹ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن در تاریخ

۱۳۸۶/۰۶/۲۲

۲۰ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از قاریان کشور ۱۳۷۸/۰۹/۲۰

۱.۵. آثار انس با قرآن

۱.۵.۱. آثار فردی

امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: «و ما جلس هذا القرآن احد الا قام عنه بزيادة أو نقصان: زیاد فی حدی، أو نقصان من عمی»؛ (نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶) وقتی از کنار قرآن بلند می‌شوید، چیزی بر شما افزوده شده است، و آن هدایت است؛ و چیزی از شما کم شده است، و آن کوری و جهالت است ... عزیزان من! قراء قرآن! جوانان پاکدل انقلابی ما! این رابطه را روز به روز با قرآن بیشتر کنید؛ در خانواده‌ها عطر قرآن را در فضا منتشر کنید؛ قرآن را بخوانید و بخوانید؛ در قرآن تدبّر کنید. دشمن نمی‌خواهد مسلمانان آیات قرآن را مثل علم در دست بگیرند؛ چون قرآن تکلیف‌ها را معین کرده است؛ تکلیف مسلمانان را، تکلیف جهاد را، تکلیف زندگی اسلامی و مرگ اسلامی را.^{۲۱}

تمسک به قرآن، فقط تلاوت قرآن نیست؛ قرآن باید در عمل و زندگی و رفتار و منش ما و حرکت عمومی امت اسلام تجسم پیدا کند. انس با قرآن، تلاوت قرآن و حفظ قرآن لازم است؛ اما هدف نهایی، تمسک به قرآن است؛ آن هم در متن زندگی. قرآن را همیشه و هر روز بخوانید - ولو کم - با توجه به معنا بخوانید و در مفاهیم قرآنی تدبّر و تفکر کنید. به تفاسیر مختصر، در حد

۲۱. بیانات مقام معظم رهبری در اختتامیه هشتمین دوره‌ی مسابقات بین‌المللی

قرآن کریم ۱۳۷۰/۱۱/۱۷

وسع - به قدری که مجال دارید - حتماً نگاه کنید. قرآن انسان را بصیر می‌کند؛ نسبت به معارف الهی، انسان را آگاه می‌کند؛ از اشتباه کردن انسان جلوگیری می‌کند و در بسیاری از موارد، راه را به انسان نشان می‌دهد.^{۲۲}

باید به قرآن نزدیک شد. شما جوان‌های عزیز و همه‌ی جوان‌هایی که این حرف را در سرتاسر کشور می‌شنوید، بدانید در قرآن حکمت هست، نور هست، شفاء هست. عقده‌هایی که بر اثر چالش‌های موجود مادی دنیا در دل و جان انسان به وجود می‌آید، سرانگشت حکمت قرآنی می‌تواند همه‌ی این عقده‌ها را باز کند، این واقعیت است، دل‌ها را باز می‌کند، شرح صدر می‌دهد، امید می‌دهد، نور می‌دهد، عزم راسخ برای حرکت در صراط مستقیم می‌دهد. با قرآن باید مواجه شد و اینها را گرفت.^{۲۳}

یکی از راه‌هایی که عمق در اعتقادات انسان، در مبانی فکری انسان، در روح انسان، در ایمان انسان ایجاد می‌کند، انس با قرآن است. بنابراین در زندگی حتماً تلاوت قرآن با تدبیر را در نظر داشته باشید و نگذارید حذف شود.^{۲۴}

۲۲ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با شرکت‌کنندگان یازدهمین دوره‌ی مسابقات قرآنی ۱۳۸۱/۰۷/۱۶

۲۳ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم ۱۳۸۴/۰۷/۱۴

۲۴ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای هیأت دولت ۱۳۸۴/۰۷/۱۷

هرچه بیشتر با قرآن انس پیدا کنید، دلبستگی‌تان به آن بیشتر می‌شود. قرآن مثل یک دریای عمیق است. در سطح، انسان چیزهایی را می‌بیند؛ اما اگر کسی اهل غواصی باشد، در عمق چیزهای تازه‌ای مشاهده می‌کند. هر چه به اعماق بیشتر فرو بروید، حقایق بیشتر، چیزهای تازه‌تر و مطالب خیره‌کننده‌تری در آنجا مشاهده می‌کنید؛ و این البته به برکت انس با قرآن حاصل می‌شود. این طور نیست که هر کس یک مقدار در قرآن مطالعه کرد، بگوید من به اعماق آن دست پیدا کردم؛ نه، چیزهایی وجود دارد که متعلق به راسخین در علم است. باید رسوخ در علم پیدا کرد و این به برکت انس طولانی و بلندمدت با قرآن برای انسان پیش می‌آید و هدایت قرآنی شامل حال انسان می‌شود.^{۲۵}

شما بدانید، اگر آدم معرفت قرآنی که من عرض می‌کنم، در شما به وجود بیاید، عمل از آن انفکاک‌ناپذیر است. وقتی شما به چیزی معرفت پیدا کردید، به طور قهری و طبیعی به سمت آن حرکت می‌کنید؛ عمل، انفکاک‌پذیر نیست. اینکه می‌بینید عده‌ای از مردم دچار بی‌عملی، دچار رکود، جمود و پستی‌های اخلاقی و روحی و دچار کارهای خلاف اخلاق و معنویت و خلاف انصاف و عدالت می‌شوند، در درجه‌ی اول ناشی از این است که آن نور معرفت، در دل آنها نیست. ممکن است معلومات داشته باشند، کتاب خوانده باشند و حرف‌های این و

۲۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌آموزان استعدادهای درخشان

۱۳۸۲/۰۴/۲۵

آن را یاد گرفته باشند؛ لیکن معرفت، که یک مقوله‌ی دیگر و عنصر دیگری است؛ آن را ندارند. شما به برکت قرآن و تدبیر در قرآن، مقوله‌ی معرفت و مقوله‌ی نورانیت را پیدا می‌کنید.^{۲۶}

۱.۵.۲. آثار اجتماعی و ملی

انس با قرآن، معرفت عمومی یک کشور را بالا می‌برد. قرآن، همه چیز ماست؛ نور است. این جوانان ما از وقتی که با قرآن مأنوس شدند، وضعیت خیلی فرق کرد. ما در طول هشت سال جنگ، زیر آتش توپ و تفنگ، جوانانی را در جبهه‌ها داشتیم که به مجردی که بر زمین می‌نشستند و اندک فراغتی پیدا می‌کردند، قرآنشان را باز می‌کردند و مشغول تلاوت می‌شدند؛ یا مثلاً اگر در اتوبوس و یا کامیون نشسته بودند و داشتند می‌رفتند، قرآنشان را درمی‌آوردند و بنا می‌کردند به خواندن. این است که ما می‌گوئیم قرآن همه چیز ما بوده است. الان هم به برکت قرآن، کشور رو به پیشرفت است.^{۲۷}

ما می‌خواهیم که ملت ما قرآن را بتوانند درک کنند و از آن استفاده کنند. هدف از همه این مسابقه‌ها، این تشریفات، و وقت‌گذاری‌ها و تشویق‌ها و این زحمتهایی که آقایان می‌کشند، این است که ملت ما با قرآن آشنا بشوند. ما از قرآن دوریم. اگر ملتی با معرفت قرآنی آشنا بشود، بسیاری از کارها

---

۲۶. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌آموزان قرآنی استعدادهای درخشان
۱۳۷۹/۰۲/۱۳

۲۷. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار عمومی ۱۳۷۰/۱۱/۰۳

برای او آسان خواهد شد؛ حرکت برای او آسان خواهد شد. شما به همین مقداری که ملت ما درهای قرآن را به روی خود باز کرد، ملاحظه کنید - که این به برکت انقلاب شد - ببینید چه تحولی در ملت ما به وجود آمد؛ ببینید چه عظمت و چه عزتی ملت ما پیدا کرد! به همین مقدار اندک حرکتی که ما به سمت قرآن کردیم.

قرآن، این گونه است. اگر حرکت به سمت قرآن به شکل کاملی انجام بگیرد، آن وقت این ملت همان چیزی خواهد شد که قرآن کریم خبر داده است؛ «لتكونوا شهداء على الناس» و «كنتم خير امة اخرجت للناس».^{۲۸}

عزیزان من، شما بدانید، برای این که ما جامعه‌ای به وجود بیاوریم که هم از لحاظ مادی، علمی و صنعتی دچار عقب‌ماندگی نباشد، پیشرو باشد و بر روی زندگی دنیا اثرگذار باشد و در عین حال از لحاظ معنویت دچار آفت‌های معنوی - که امروز غرب دچار آن است - نباشد، قرآن و عمل به آن لازم است.^{۲۹}

با توجه به خدا و تقرب به خدا، با توسل به دامن قدس الهی و ذیل عنایت الهی می‌توان خیلی کارهای دشوار را انجام داد.

---

۲۸ . بیانات مقام معظم رهبری در جلسه اختتامیه مسابقات قرائت قرآن
۱۳۷۱/۱۱/۰۵

۲۹ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌آموزان قرآنی استعدادهای درخشان
۱۳۷۹/۰۲/۱۳

شماها جوانید. شما با ما فرق دارید؛ این را به شما بگویم. شما خیلی از این جهت جلوتر از ما هستید. دل‌های شما پاک، نورانی، بی‌تعلق، بی‌آلایش، مثل یک آئینه‌ی روشن، بلافاصله نور را منعکس می‌کند؛ آلوده نشده‌اید؛ این را قدر بدانید. با خدای متعال رابطه برقرار کنید. با نماز، با نافله، با تلاوت قرآن، با دعا، با صحیفه‌ی سجادیه. این صحیفه‌ی سجادیه پر از معارف دینی است. با این کار بنیه‌ی دینی و انقلابی خودتان را هم محکم می‌کنید. جوان ما اگر بنیه‌ی دینی‌اش مستحکم باشد، خیلی از این کسانی که در همین شهر شیراز شما و در استان فارس و سراسر کشور - اینجا هم من خبرهایش را دارم - مشغول تلاشند برای منحرف کردن ذهن‌ها به سمت‌های گوناگون، وقتی دیدند جوان ما محکم است، می‌کشند کنار. امروز در همین شهر شما و در جاهای دیگر که حالا نمی‌خواهم زیاد قضیه را باز کنم، شاید خود شماها خیلی خوب می‌دانید؛ از عرفان‌های مادی پوچ بی‌محتوا گرفته تا ادیان منسوخ، تا سازمان‌هایی که اسمش دین است، باطنش سازمان سیاسی است، مشغول تلاشند، مشغول کشمکشند برای اینکه از این مجموعه‌ی انبوه نیروی اسلامی هر چه می‌توانند، بکنند؛ کم کنند. جوان ما وقتی بنیه‌ی فکری و اعتقادی‌اش محکم بود، او هم می‌فهمد که دیگر نباید دنبال جوان ما بیاید. این استحکام بنیه‌ی اعتقادی با همین توجه‌ها، با همین تضرع، توسل به پروردگار، در همین دعا‌های صحیفه سجادیه به دست می‌آید. این دعاها فقط یارب یارب گفتن نیست، لبریز از معارف اسلامی

است که اعتقاد انسان را عمیق می‌کند. تلاوت قرآن هم همین‌طور، خود نماز هم همین‌طور. به هر حال، این توصیه‌ی من است به همه‌ی شما جوانان.^{۳۰}

جوانان عزیز! کشور مال شماست؛ آینده متعلق به شماست. شماست که بایستی از محصول این انقلاب به طور کامل، ان‌شاءالله در عمری طولانی و سعادت‌مند بهره‌مند شوید. هر چه می‌توانید، تلاش کنید؛ هر چه می‌توانید، کار کنید؛ علم بیاموزید؛ حرکت و تلاش دائم را از دست ندهید. و اخلاق و معنویت، توجه به خدای متعال، ذکر، نماز، انس با قرآن را مغتنم بشمارید. اینها شما را کمک خواهد کرد که بتوانید ان‌شاءالله آن جایگاهی را که شایسته‌ی ملت ایران است، به ملت ایران بدهید.^{۳۱}

۱.۶. موانع انس با قرآن

۱.۶.۱. مهجوریت قرآن در میان مسلمین

امروز متأسفانه مسلمان‌ها از قرآن دورند! به کشورهای اسلامی نگاه کنید، ببینید چطور اسلام در کشورهای اسلامی چه

۳۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز
۱۳۸۷/۰۲/۱۴

۳۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار عمومی مردم لار ۱۳۸۷/۰۲/۱۹

کشورهای عربی، چه کشورهای غیر عربی غریب و مهجور است ... علت، همین دوری از قرآن است.^{۳۲}

امروز دنیای اسلام متأسفانه خود را محروم کرده است. ما امت اسلامی، خود را از قرآن محروم کرده‌ایم. لذا آیه قرآن را هم می‌خوانند، اما در عین حال می‌بینند که آیه قرآن به امید بستن به غیر خدا، به شرک آوردن به غیر خدا، به پیوستن به جناح غیر خدا و اردوگاه غیر خدا چه نگاه غضب‌آلودی دارد؛ در عین حال دلشان پیش آمریکا است، دلشان پیش مستکبران عالم است، دلشان پیش کمیانی‌های سرمایه‌داری مسلط صهیونیستی و غیر صهیونیستی است. اگر دنیای اسلام حرکت و جهش لازم را به سمت تعالی پیدا نمی‌کند، به خاطر همین گرفتاری‌هاست.^{۳۳}

سال‌ها غفلت مسلمین و مهجور ماندن قرآن سبب شد که دست‌های تحریف بتوانند به نام دین، هر سخن باطلی را در اذهان جای داده و بدیهی‌ترین اصل دین خدا را منکر شوند، و شرک را جامه توحید پوشانده و مضمون آیات قرآن را بی‌دغدغه انکار کنند.^{۳۴}

۱.۶.۲. ریشه مهجوریت قرآن در دوران قبل از انقلاب

ما باید قبول کنیم که ملت ما در نیم قرن پیش از انقلاب - که واقعاً مدت کمی نیست - روز به روز از قرآن فاصله گرفته و دور شده است. تا قبل از این نیم قرن، مردم ما - حتی آنهایی که

۳۲. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۱/۱۱/۰۵

۳۳. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن کریم در تاریخ ۱۳۸۴/۰۷/۱۴

۳۴. حدیث ولایت - جلد ۱ - صفحه ۲۱۹

سواد خواندن و نوشتن نداشتند - غالباً می‌توانستند قرآن را از رو بخوانند. به همین جهت مکتب‌خانه‌ها نعمت بزرگی بود. چقدر کسانی از افراد مسن نسل قبل را ما می‌شناختیم که سواد خواندن و نوشتن نداشتند، نمی‌توانستند فارسی بخوانند و با آن که زبانشان فارسی بود، نمی‌توانستند زبان خودشان را به صورت مکتوب بنویسند و بخوانند؛ اما می‌توانستند کتاب خدا را بخوانند و قرآن را بفهمند. آن رژیم فاسد خبیث، یکی از بزرگترین ضربه‌هایی که زد و ضررهایی که وارد کرد، همین بود که قرآن را به تدریج کنار گذاشت؛ تا آنجا که از میان جامعه ما بیرون رفت. لذا در مدارس ما، درس موسیقی می‌دادند؛ اما از آموزش قرآن خبری نبود.^{۳۵}

این دوری ما از قرآن را رژیم کافر ملحد معاند پهلوی به وجود آورد. لذا وقتی که من می‌گویم اگر ما پنجاه میلیون نفر هستیم - غیر از چند میلیون بچه‌های کوچک زیر پنج سال - بقیه باید بتوانند قرآن را از رو تلاوت کنند، شما تعجب می‌کنید؛ در حالی که تعجب ندارد. مگر این‌طوری نبود؟ قبل از دوران رژیم گذشته، تقریباً این‌گونه بود. بی‌سوادها اکثریت قاطع بودند؛ اما غالب آنها قرآن را بلد بودند. شما جوانان ندیده‌اید؛ ولی من و کسانی که در سنین من هستیم، به تکرار و تکرار، کسانی را دیده‌ایم که سواد روخوانی نداشتند و حروف فارسی را نمی‌شناختند؛ لیکن می‌توانستند قرآن را از رو بخوانند.^{۳۶}

---

۳۵ . بیانات مقام معظم رهبری در سالروز بعثت نبی اکرم(ص) در تاریخ ۱۳۶۸/۱۲/۰۴

۳۶ . بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

۲. ایجاد و گسترش انس با قرآن کریم

۲.۱. فرصت استراتژیک و تاریخی انقلاب برای هدایت فکر و عمل جامعه به وسیله قرآن

امروز فرصتی تاریخی و استثنائی است؛ برای اینکه قرآن در هدایت فکر و عمل انسان‌ها، قدرت و چیرگی خود را نشان دهد. اما این متوقف است بر اینکه ما خود، به چشمه جوشان معارف و هدایت قرآن دست یابیم. قرآن را بفهمیم و در آن تدبّر کنیم. آن را محور بحث و فحص سازیم و در اعماق آن غور کنیم. واقعیت تلخ این است که قرآن هنوز در جامعه ما یک امر عمومی نشده است. همه به قرآن عشق می‌ورزند و احترام می‌کنند؛ اما عده کمی همواره آن را تلاوت و عده کمتری در آن تدبّر می‌کنند. برای رفع این نقیصه که کاری ممکن و رواست، در گام اول باید جوانان و نوجوانان را با متن قرآن آشنا کرد و از شربت گوارا و حیات‌بخش قرآن، به ذائقه آنان چشانید.^{۳۷}

---

۳۷. پیام رهبر فرزانه انقلاب به گردهمایی دبیران درس قرآن سال اول دبیرستان‌ها در تاریخ ۱۳۶۸/۰۷/۲۰

۲.۲. جریانی بودن حرکت انس با قرآن در کشور

البته در تجوید هم الحمدلله پیشرفت قاریان ما خیلی خوب است؛ آدم می‌بیند کأنه تجوید دارد جزو طبیعت قرآنیون ما می‌شود؛ این فایده محیط قرآنی است. من یادم هست پیش از انقلاب که ما در مشهد جلسات قرآن داشتیم - این برادرانی که در این‌جا تشریف دارند، اکثرشان یا خیلیشان در آن جلسات بودند - گاهی اوقات برای آن‌که این قاری ادای یک حرف یا ادای تجویدی را به شاگرد بیاموزد؛ مثلاً یک تفخیم و یا یک ترفیق به جا را یاد بدهد، جلساتی وقت صرف می‌شد؛ اما این طرف هم با آنکه جوان بود، یاد نمی‌گرفت یا به زحمت یاد می‌گرفت؛ مگر کسانی که استعداد داشتند؛ چون محیط، محیط تلاوت قرآن نبود و این صوت با گوش‌ها انس نداشت؛ باید کسی در آن جلسات مدت‌ها می‌ماند، تا یواش یواش به این سبک خواندن مأنوس می‌شد و می‌توانست درست ادا کند. امروز این‌طور نیست؛ انسان می‌بیند که این نوجوان این‌طور به خوبی تلاوت می‌کند و صدای صاد و ضاد و طاء و ظاء را مثل خود عرب زبان‌ها ادا می‌کند؛ گویا اصلاً او عرب متولد شده است! این قراء عربی که به این‌جا می‌آیند، مکرر به من می‌گویند که ما تعجب می‌کنیم که قاریان شما چطور این کلمات و حروف را - که صدایش با زبان‌شان بیگانه است - ادا می‌کنند! این برای چیست؟ برای آن است که محیط، محیط تلاوت قرآن شده است. *ما سال‌های متمادی این حرف را تکرار می‌کردیم که اگر جریان به سمتی حرکت کرد، تربیت آسان می‌شود؛ این از برکات جمهوری اسلامی است. چون*

جهت حرکت، جهت قرآنی است، خیلی راحت و آسان، فرم و شکل قرآنی در جوانان و حتی استعدادهای متوسط به وجود می‌آید.^{۳۸}

من اطمینان دارم اگر حرکت قرآنی در کشور ما - بحمدالله رو به گسترش و موج‌برداری است - همین‌طور موج بردارد و گسترش پیدا کند، این کشور، این پرچم اسلام، این انقلاب و این نظام مقدس اسلامی، پایه‌هایش چنان محکم خواهد شد که هیچ قدرتی، نه امروز و نه در آینده، نخواهد توانست اندک تزلزلی در آن به وجود آورد.^{۳۹}

کار قرآنی در کشور ما خوشبختانه به صورت انبوه انجام گرفته و دارد انجام می‌گیرد؛ اما نباید این حرکت هرگز دچار وقفه بشود. و شما جوان‌های قرآنی عزیز را - که با قرآن مانوس و مفتخر به قرآن هستید - توصیه می‌کنم که این راه و شیوه را و این منهج مبارک را ادامه دهید و دنبال کنید؛ و ان‌شاءالله روزبه‌روز برکاتش عاید شما و ملتتان و کشورتان خواهد شد.^{۴۰}

۲.۳. شکل‌گیری فضای قرآنی در کشور

اگر بخواهیم حال تدبیر و حال فهم معانی آیات پیدا شود، باید فضا قرآنی شود. فضای کشور را قرآنی کنیم.^{۴۱}

۳۸ . سخنرانی در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن، در ماه مبارک رمضان در تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۲۷

۳۹ . بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با دانشجویان. ۱۳۷۸/۰۸/۰۵

۴۰ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۴۱ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۵/۱۰/۰۱

۲.۴. ترویج انس با قرآن کریم

من بارها گفته‌ام، باز هم می‌گویم: ما تلاوت برجسته قرآن را در این کشور دنبال می‌کنیم، برای این که انس با قرآن و تلاوت قرآن در بین مردم عمومیت پیدا کند.^{۴۲}

همچنانی که باید تعاملان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه‌ی اینها باید با نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛
۴۳
...

۲.۵. شیوه ترویج

۲.۵.۱. لیبیک در عمل به منویات مقام معظم رهبری (حفظه الله)

این حرف‌ها را باید بگوییم، تکرار بکنیم و اینها را فقط موعظه هم تلقی نکنید. من خواهش از رؤسای دانشگاه‌ها و رؤسای مراکز تحقیقاتی و هم از آقای وزرا و هیئت رئیسه‌های وزارتخانه‌ها که اینجا تشریف دارید، این است که،

سخنانی که ما به شما عرض کردیم، موعظه نیست و این طور نیست که یک منبر رفتیم و حالا یک تذکراتی دادیم؛ نه، اینها اجرائیاتی است که لازم‌الاطاعه و لازم‌الاجراست. باید این کارها را بکنید، اگر نکردید، در قانون مجازات معینی ندارد که بگویند چنانچه این کار انجام نگرفت، فلان وزیر یا فلان مسئول، باید مجازات بشود؛ اما مجازات سخت‌تری

---

۴۲ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن کریم در تاریخ ۱۳۸۴/۰۷/۱۴
۴۳ بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

دارد و آن قضاوت‌هایی است که درباره‌ی شما خواهد شد. قضاوت ما امروز در مورد آن کسانی که دانشگاه‌های ما را از آغاز پیدایش با بافت غیربومی و غیرناظر به نگاه‌های ملت و کشور تشکیل دادند و ما را به اینجا رساندند و به این انحطاط ما را کشاندند چیست؟ چنانچه کوتاهی کنیم، آن وقت یک چنین قضاوتی در مورد ما خواهد بود. مجازات ما از مجازاتی که حالا در قانون برای یک جرم مشخص تعریف کرده باشند، سخت‌تر است. ان شاء الله موفق و مؤید باشید.^{۴۴}

مطالبات و درخواست‌هایی که من به اقتضای مسئولیت خودم دارم باید شناخته شود. باید دید ما چه می‌خواهیم و دنبال چه هستیم و هدف چیست؟ اینها مهم است.^{۴۵}

۲.۵.۲. تنظیم تعاملات بر اساس نفس و روح قرآنی

معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرمان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور کنیم؛ قرآن را باور کنیم و وعده‌ی قرآن را وعده‌ی صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ» همچنانی که باید تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین

---

۴۴ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رؤسای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی، مورخ ۱۳۸۵/۰۵/۲۳

۴۵ . بیانات مقام معظم رهبری در مورخ ۱۳۷۹/۰۲/۲۸

کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه‌ی اینها باید با نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ ...^{۴۶}

۲.۵.۳. داشتن قله و انگیزش حرکت عمومی

البته در هر جامعه‌ای، اگر ما بخواهیم رسمی را رواج بدهیم باید از آن رسم، نقطه‌های اوجی در این جامعه داشته باشیم؛ و آلاً این رسم رواج پیدا نخواهد کرد. ممکن نیست شما در جامعه‌ای بگویید که مثلاً همه‌ی مردم باید روزی ده دقیقه نرمش و ورزش کنند؛ اما رسم پهلوانی را در این جامعه به کلی براندازید. این‌طور نمی‌شود. مردم ورزش نخواهند کرد. حرکت عمومی، فقط با استدلال و بیان و اثبات عقلانی که نیست؛ چیزهای دیگری هم در کنارش لازم است. احساسات و تشویق‌ها و ایجاد شوق به قله‌ها لازم است. لذا ما باید قله‌هایی را داشته باشیم، تا همه‌ی مردم به دامنه‌ها برسند. پس، اگر می‌خواهیم همه‌ی مردم در قرآن اوج پیدا کنند، باید قله داشته باشیم. قله، یعنی همین شماهایی که امروز در این‌جا بحمدالله بعضی تلاوت کردید و اکثراً تلاوت نکردید. من شما آقایان را که در این‌جا تشریف دارید و تلاوت هم نکردید، می‌شناسم و غالباً با تلاوت‌ها و صدای شما آشنا هستم. بحمدالله در جامعه‌ی ما، نعمت زیاد است.^{۴۷}

۲.۵.۴. برنامه‌ریزی جهت انس عمومی

هدفتان، انس عمومی مردم با قرآن به معنای صحیح و حقیقی کلمه باشد و ببینید این مهم چگونه حاصل می‌شود. اگر فرض کنیم کسانی

۴۶ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۴۷ . بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

قرآن را بخوانند اما هیچ انسی با آن پیدا نکنند و قرآن خوانی شان صرفاً به عنوان یک کار و شغل باشد، این مقصود شما را چنان برآورده نمی‌کند. البته همیشه لازم است در کارهایی که می‌خواهیم عمومی شود، چند نفر و عده‌ای باشند که به عنوان نمونه‌های برجسته و قهرمان شناخته شوند. ناچار این را - هرطور که باشد - داشته باشید و تحمل کنید. اما آن کاری که در سطح عموم می‌خواهید بکنید، باید این باشد که دل‌ها با قرآن چفت شوند؛ دل‌ها با قرآن بیگانه نباشند. فرض بفرمائید عموم مردم باید طوری باشند که وقتی حوادث زندگی پیش می‌آید، بتوانند آیه قرآن را شاهد بیاورند. مثلاً ده سال دیگر این گونه شود. ده سال دیگر، وقتی بین دو جوان در مدرسه راجع به مسئله‌ای صحبت می‌شود، از قرآن مثال بیاورند. فرض بفرمائید راجع به ارث صحبت می‌شود؛ «فلذکر مثل حظ الانثیین»^{۴۸} شاهد آورده شود. اگر گفته شود مثلاً چرا مردم در بوسنی می‌جنگند؟ «اذن للذین یقاتلون بأنهم ظلموا»^{۴۹} ، شاهد قرآنی باشد. یعنی کاری کنید که مفاهیم قرآنی در ذهن‌های مردم سرریز شود. مسابقات را همین گونه سازمان دهید و در هر کار قرآنی، هدف عالی این باشد.^{۵۰}

۴۸ . سوره نساء - ۱۷۶

۴۹ . سوره حج - ۳۹

۵۰ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با گروه مطلع‌الفجر قرآن سازمان تبلیغات اسلامی

۱۳۷۳/۰۹/۱۴

۳. راهکارهای ایجاد و گسترش انس با قرآن

کریم از طریق خودمان

۳.۱. مقدمه

قرآن مثل باران است، اگر دل شما سرزمین مستعدی باشد، نفوذ می‌کند. خودتان را آماده کنید. دلتان را در مقابل بارش قرآن قرار دهید، قرآن تا اعماق دل شما نفوذ می‌کند؛ خودش مفاهیم خود را برای شما روشن می‌کند. به شرطی که با قرآن انس پیدا کنید.^{۵۱}

۳.۲. شنیدن آیات

اگر بخواهیم یک ملت شصت میلیونی با قرآن به معنای واقعی کلمه آشنا بشود، مقدماتش همین‌هاست. اول باید قرآن را بشناسد. اول باید بتواند لای قرآن را باز کند. بتواند کلمات قرآن را با گوش خود مأنوس کند.^{۵۲}

---

۵۱. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۵/۰۹/۲۴

۵۲. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۵/۰۹/۲۴

اصلاً بهتر این است که همهٔ مردم ما انسشان با قرآن به گونه‌ای باشد که آیات قرآن به گوششان آشنا باشد؛ وقتی آیه‌ای را می‌خوانند، صدر و ذیل و قبل و بعد آیه برایشان آشنا باشد.^{۵۳}

۳.۳. اهتمام جهت آموختن قرآن

یعنی شما جوان مسلمان، مرد و زن مسلمان، کودکان مسلمان باید با قرآن انس پیدا کنید. قرآن را به معنای حقیقی مخاطب قرار گرفتن در مقابل خدا، بخوانید و در آن تدبّر کنید و از آن بیاموزید. مرحلهٔ بعدش هم عمل است؛ اما من مرحلهٔ قبل از عمل را عرض می‌کنم: آموختن قرآن، فهم معارف قرآن، تدبّر در آیات قرآن و کلمات قرآنی.^{۵۴}

۳.۴. تلاوت، فهمیدن ترجمه و تدبّر در مفاهیم

سعی کنید در روز مقداری قرآن تلاوت کنید. هیچ روزی بر شما نگذرد که مقداری قرآن - ولو چند آیه - با تدبّر تلاوت نکنید.^{۵۵}

قرآن را بایستی از خودمان جدا نکنیم. دائم باید با قرآن مرتبط و مأنوس باشیم. حالا در روایت دارد که هر روز لااقل پنجاه آیه قرآن بخوانید. این، یکی از معیارهاست. اگر نتوانستید، روزی ده آیه قرآن بخوانید؛ نگویند سورهٔ حمد را می‌خوانم و این چند آیهٔ سورهٔ حمد با چند آیهٔ سورهٔ قل هو الله - یک رکعت - می‌شود همان ده آیه‌ای که فلانی می‌گوید. نه، غیر از آن قرآنی که در نماز می‌خوانید - چه نماز

۵۳. سخنرانی مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن، در ماه مبارک رمضان در تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۲۷

۵۴. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن در تاریخ ۱۳۸۶/۰۶/۲۲

۵۵. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با رئیس جمهور و هیأت وزیران ۱۳۷۶/۰۶/۰۲

نافله، چه نماز فریضه - قرآن را باز کنید، بنشینید، با حضور قلب، ده آیه، بیست آیه، پنجاه آیه، صد آیه بخوانید. قرآن را برای تدبیر کردن و فهمیدن و استفاده کردن بخوانید.^{۵۶}

دوستان سعی کنند در همه اوقات - به خصوص در ماه رمضان - تلاوت قرآن را از یاد نبرند. قرآن نباید از زندگی تان حذف شود. تلاوت قرآن را حتماً داشته باشید؛ هر چه ممکن است. تلاوت قرآن هم با تأمل و تدبیر اثر می‌بخشد. تلاوت عجله‌یی که همین‌طور انسان بخواند و برود و معانی را هم نفهمد و یا درست نفهمد، مطلوب از تلاوت قرآن نیست؛ نه این‌که بی‌فایده باشد - بالاخره انسان همین که توجه دارد این کلام خداست، نفس این یک تعلق و یک رشته ارتباطی است و خود همین هم مغتنم است و نباید کسی را از این‌طور قرآن خواندن منع کرد لیکن تلاوت قرآنی که مطلوب و مرغوب و مأمور به است، نیست. تلاوت قرآنی مطلوب است که انسان با تدبیر بخواند و کلمات الهی را بفهمد، که به نظر ما می‌شود فهمید. اگر انسان لغت عربی را بلد باشد و آنچه را هم که بلد نیست، به ترجمه مراجعه کند و در همان تدبیر کند؛ دو بار، سه بار، پنج بار که بخواند، انسان فهم و انشراح ذهنی نسبت به مضمون آیه پیدا می‌کند که با بیان دیگری حاصل نمی‌شود؛ بیشتر با تدبیر حاصل می‌شود؛ این را تجربه کنید. لذا انسان بار اول وقتی مثلاً ده آیه مرتبط به هم را می‌خواند، یک احساس و یک انتباه دارد؛ بار دوم، پنجم، دهم که همین را با توجه می‌خواند، انتباه دیگری دارد؛ یعنی انسان انشراح ذهن پیدا می‌کند. هر چه انسان بیشتر انس و غور پیدا کند، بیشتر می‌فهمد، و ما به این احتیاج داریم.^{۵۷}

۵۶. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن در تاریخ ۱۳۸۶/۰۶/۲۲

۵۷. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای هیئت دولت در تاریخ ۱۳۸۴/۰۷/۱۷

انس با قرآن، یعنی قرآن را خواندن و باز خواندن و در مفاهیم قرآنی تدبّر کردن و آنها را فهمیدن. فارسی زبان‌ها می‌توانند از ترجمه قرآن استفاده کنند و کلمات قرآنی را به طور تقریب بفهمند و مضامین آیات قرآن را دریابند و در آنها فکر و تأمل کنند.^{۵۸}

همین که قرآن را در جیبمان بگذاریم، کافی است؟ این که در هنگام سفر، از زیر قرآن رد بشویم، کافی است؟ این که ما در جلسه تلاوت قرآن شرکت کنیم، کافی است؟ این که حتی قرآن را با صدای خوش تلاوت کنیم، یا آن تلاوت را بشنویم و از آن لذت ببریم، کافی است؟ نه. یک چیز دیگری لازم دارد. آن چیست؟ آن تدبّر در قرآن است. باید در قرآن، تدبّر کرد. خود قرآن در موارد متعدد از ما می‌خواهد که ما تدبّر کنیم.^{۵۹}

پرداختن به معنا در کنار الفاظ آن، انس با قرآن را بیشتر می‌کند ... وقتی از این طریق معنای قرآن را فهمیدید، می‌توانید تدبّر کنید و روی کلمات قرآن بیندیشید. و با همین فکر، یک دنیا معرفت نصیبتان می‌شود. اگر در همین زندگی دنیا با قرآن مأنوس و محشور باشید، در قیامت هم با قرآن محشور خواهید شد.^{۶۰}

انس با قرآن، باید به این صورت باشد که در کلمات قرآن تعمق کنید و بکشید مفاهیم قرآن را دریابید. سعی کنید در درجه اول عبارات قرآن را بفهمید؛ چون زبانی غیر از زبان شماست.^{۶۱}

۵۸. بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه دانشگاه تهران در تاریخ ۱۳۶۹/۰۱/۱۰

۵۹. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم اختتامیه مسابقات قرائت قرآن ۱۳۷۳/۱۰/۱۴

۶۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فرزندان شهید حافظ قرآن در تاریخ ۱۳۷۴/۰۴/۱۴

۶۱. بیانات در دیدار با دانش آموزان تیز هوش شرکت کننده در مسابقات قرآن در تاریخ

۱۳۷۴/۰۲/۰۶

نقص دیگری هم که باید آن را برطرف کرد، این است که ما معنای کلمات قرآن را نمی‌فهمیم و این، اشکال کار ما فارس زبانهاست. همه غیر عرب‌ها در دنیا، این مشکل را دارند که معنای آیات قرآن را نمی‌فهمند. بنده عرض می‌کنم؛ باید ترجمه قرآن آنقدر رواج پیدا کند که تا وقتی آیه‌ای تلاوت شد، معنای آن هم فهمیده شود. این، کلید است. این، در اول است. اگر این در را باز کردیم، بقیه درهای استفاضه و استفاده از قرآن باز خواهد شد. شما اگر معنای آیه‌ای را ندانید، نمی‌توانید در آیه‌ای که بناست تلاوت کنید، تدبّر داشته باشید؛ نکاتش را متوجه شوید و ظرایف آن را به دست آورید.^{۶۲}

من همین‌جا این را عرض بکنم و تذکر بدهم، که اگر ما معتقدیم - که معتقدیم - که عمل به قرآن، اساس و محور احیاء قرآن است و مسئله به تلاوت و خواندن و اینها ختم نمی‌شود - که به آن اعتقاد داریم؛ معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرمان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور کنیم؛ و وعده قرآن را وعده صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ» همچنانی که باید تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه اینها باید نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ اینها همه‌اش درست است و به آن اعتقاد داریم؛ احیاء قرآن، عمل به قرآن و گرامیداشت قرآن این است؛ اینها درست - اما اینها معنایش این نیست که ما تلاوت قرآن را دست‌کم بگیریم. من می‌خواهم به شما «قرآنی»‌ها - که اهل تلاوت، اهل تجوید و اهل لحن و آهنگ و صوت و خواندن

۶۲. بیانات در دیدار با قاریان قرآن در تاریخ ۱۳۷۰/۰۳/۱۶

قرآنید - این را تأکید کنم، گاهی شنیده می‌شود که بعضی می‌گویند آقا به قرآن باید عمل کرد؛ خوب، این حرف درستی است؛ اما مقصودشان این است که تلاوت قرآن و آرایه‌های قرآنی را دست کم بگیرند! من با این مخالفم. تلاوت قرآن هم جزو یک مجموعه و منظومه‌ای است که اینها همه به هم متصل است؛ این هم بایستی مورد توجه قرار بگیرد و گرامی داشته شود. هم باید تلاوت کنید و هم باید معانی قرآن را بفهمید؛ اگر معنای قرآن را فهمیدید، می‌توانید بهتر تلاوت کنید. الان قراء حالا را با قراء بیست سال قبل‌مان مقایسه کنیم، که این حرکت قرآنی در کشور ما تازه و آرام‌آرام شروع شده بود؛ بعضی‌ها خوب هم می‌خواندند، صداها خوب بود و شیوه‌های قراء معروف را هم یاد گرفته بودند و می‌خواندند؛ اما دلنشین نبود؛ چرا؟ چون از معانی و مفاهیم آیات هیچ سر در نمی‌آوردند؛ این معلوم بود. اما امروز آن طور نیست؛ امروز جوان‌های ما این آیاتی را که می‌خوانند، خود کیفیت خواندنشان، حکایت از این می‌کند که اینها معنای آیه را می‌فهمند و به مفهوم آیه توجه دارند.^{۶۳}

من بارها گفته‌ام، باز هم می‌گویم: ما تلاوت برجسته‌ی قرآن را در این کشور دنبال می‌کنیم، برای این‌که انس با قرآن و تلاوت قرآن در بین مردم عمومیت پیدا کند. عزیزان من! باید با قرآن انس پیدا کنید. زبان ما، زبان قرآن نیست؛ می‌توانیم به ترجمه‌ی قرآن مراجعه کنیم؛ اما عمق‌یابی مضامین قرآنی فقط با مراجعه‌ی به ترجمه نمی‌شود؛ کما

---

۶۳ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

این که با خواندن متن قرآن هم برای کسانی که می‌فهمند، همیشه به دست نمی‌آید؛ با تدبیر به دست می‌آید؛ با عمق‌یابی به دست می‌آید.^{۶۴}

با توجه به خدا و تقرب به خدا، با توسل به دامن قدس الهی و ذیل عنایت الهی می‌توان خیلی کارهای دشوار را انجام داد. شماها جوانید. شما با ما فرق دارید؛ این را به شما بگویم. شما خیلی از این جهت جلوتر از ما هستید. دل‌های شما پاک، نورانی، بی‌تعلق، بی‌آلایش، مثل یک آئینه‌ی روشن، بلافاصله نور را منعکس می‌کند؛ آلوده نشده‌اید؛ این را قدر بدانید. با خدای متعال رابطه برقرار کنید. با نماز، با نافله، با تلاوت قرآن، با دعا، با صحیفه‌ی سجادیه. این صحیفه‌ی سجادیه پر از معارف دینی است. با این کار بنیه‌ی دینی و انقلابی خودتان را هم محکم می‌کنید. جوان ما اگر بنیه‌ی دینی‌اش مستحکم باشد، خیلی از این کسانی که در همین شهر شیراز شما و در استان فارس و سراسر کشور - اینجا هم من خبرهایش را دارم - مشغول تلاشند برای منحرف کردن ذهن‌ها به سمت‌های گوناگون، وقتی دیدند جوان ما محکم است، می‌کشند کنار. امروز در همین شهر شما و در جاهای دیگر که حالا نمی‌خواهم زیاد قضیه را باز کنم، شاید خود شماها خیلی خوب می‌دانید؛ از عرفان‌های مادی پوچ بی‌محتوا گرفته تا ادیان منسوخ، تا سازمان‌هایی که اسمش دین است، باطنش سازمان سیاسی است، مشغول تلاشند، مشغول کشمکشند برای اینکه از این مجموعه‌ی انبوه نیروی اسلامی هر چه می‌توانند، بکنند؛ کم کنند. جوان ما وقتی بنیه‌ی فکری و اعتقادی‌اش محکم بود، او هم می‌فهمد که دیگر نباید دنبال جوان ما بیاید. این استحکام بنیه‌ی اعتقادی با همین توجه‌ها، با همین تضرع، توسل به پروردگار، در همین دعا‌های صحیفه سجادیه به دست

می‌آید. این دعاها فقط یارب یارب گفتن نیست، لبریز از معارف اسلامی است که اعتقاد انسان را عمیق می‌کند. تلاوت قرآن هم همین‌طور، خود نماز هم همین‌طور. به هر حال، این توصیه‌ی من است به همه‌ی شما جوانان.^{۶۵}

۳.۵. حفظ قرآن

پس اول باید خوب بخوانید، تلاوت را خوب، صحیح و جامع بخوانید؛ دوم، معانی و مفاهیم قرآنی را بفهمید، و سوم، قرآن را حفظ کنید. حفظ قرآن خیلی مهم است. شما جوان‌ها به این احتیاج دارید و می‌توانید. وقتی شما حافظ قرآن هستید، این تکرار آیات قرآنی و انس دائمی با قرآن، به شما فرصت می‌دهد که در قرآن تدبّر کنید. «تدبّر در قرآن» با همین‌طور خواندن و رد شدن به دست نمی‌آید؛ با یک بار و دوبار خواندن هم حاصل نمی‌شود؛ با تکرار و انس با آیه‌ای از قرآن، امکان تدبّر در آن به دست می‌آید. و چه قدر لطیف در قرآن کریم هست که این‌ها را جز با تدبّر نمی‌توان فهمید. بنابراین حفظ و فهم معانی قرآن و تلاوت آن لازم است.^{۶۶}

حفظ قرآن را جدی بگیرید، البته جوان‌ها و نوجوان‌ها که توی مدرسه هستند و دبستان و این‌ها، اول باید روی آنها اجرا بشود. بعد نوجوان‌هایی که چهارده و پانزده ساله هستند. بعد جوان‌ترها و آنهاپی که تا سی - چهل سال سنشان هست مایوس نشوند.^{۶۷}

۶۵ دیدار مقام معظم رهبری با اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز ۱۳۸۷/۰۲/۱۴

۶۶ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۶۷ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۲/۱۲/۰۴

٣.٦. مطالعه تفسیر

تمسک به قرآن، فقط تلاوت قرآن نیست؛ قرآن باید در عمل و زندگی و رفتار و منش ما و حرکت عمومی امت اسلام تجسم پیدا کند. انس با قرآن، تلاوت قرآن و حفظ قرآن لازم است؛ اما هدف نهایی، تمسک به قرآن است؛ آن هم در متن زندگی. قرآن را همیشه و هر روز بخوانید - ولو کم - با توجه به معنا بخوانید و در مفاهیم قرآنی تدبیر و تفکر کنید. به تفاسیر مختصر، در حد وسع - به قدری که مجال دارید - حتماً نگاه کنید. قرآن انسان را بصیر می‌کند؛ نسبت به معارف الهی، انسان را آگاه می‌کند؛ از اشتباه کردن انسان جلوگیری می‌کند و در بسیاری از موارد، راه را به انسان نشان می‌دهد.^{٦٨}

٣.٧. عمل به دستورات و تمسک از قرآن در زندگی

برادران من! این خواندن و تلاوت قرآن قدم اول است، قدم آخر نیست. اول آشنایی و انس با قرآن لازم است. بعد، مفاهیم قرآنی را به صورت سطور قطعی و مجسم برنامه زندگی در مقابل چشم نگه داشتن ...^{٦٩}

من همین جا این را عرض بکنم و تذکر بدهم، که اگر ما معتقدیم - که معتقدیم - که عمل به قرآن، اساس و محور احیاء قرآن است و مسئله به تلاوت و خواندن و اینها ختم نمی‌شود - که به آن اعتقاد داریم؛ معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرمان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور

٦٨ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با شرکت‌کنندگان یازدهمین دوره مسابقات قرآنی
١٣٨١/٠٧/١٦

٦٩ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و یکمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم در تاریخ ١٣٨٣/٠٦/٢٦

کنیم؛ و وعده قرآن را وعده صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ» همچنانی که باید تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه اینها باید نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ اینها همه‌اش درست است و به آن اعتقاد داریم؛ احیاء قرآن، عمل به قرآن و گرامیداشت قرآن این است؛ ...^{۷۰}

هدف ما این است که ملت ما به معنای حقیقی کلمه، قرآنی بشوند. مگر می‌شود ملتی خود را مسلمان بدانند، اما قرآنی نباشد؟! قرآنی شدن هم فقط به ظواهر و تلاوت آیات و این چیزهایی که بیشتر چشم را می‌نوازد و مقابل چشم می‌آید، نیست؛ قرآنی شدن به این است که ملت با قرآن آمیخته بشود، به قرآن عمل کند و معرفت قرآنی را به طور کامل به دست بیاورد. ما امروز در دنیای اسلام، این را کم داریم. اسم اسلام، تفاخر به اسلام و ادعای مسلمانی همه‌جا هست، آنچه ما به آن نیاز داریم، آمیخته شدن به معارف قرآن و عمل به قرآن است که این، مسلمانی واقعی است.^{۷۱}

تمسک به قرآن، فقط تلاوت قرآن نیست؛ قرآن باید در عمل و زندگی و رفتار و منش ما و حرکت عمومی امت اسلام تجسم پیدا کند. انس با

---

۷۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۷۱. بیانات مقام معظم رهبری در جلسه اختتامیه مسابقات قرائت قرآن ۱۳۷۱/۱۱/۰۵

قرآن، تلاوت قرآن و حفظ قرآن لازم است؛ اما هدف نهایی، تمسک به قرآن است؛ آن هم در متن زندگی.^{۷۲}

۳.۸. اتصال به قرآن در اوقات انتظار، فراغت و بیکاری

من در مشهد جلسات تفسیر و درس قرآن داشتم؛ به جوانانی می‌آمدند، می‌گفتم که هر کدام از شماها یک نسخه قرآن در جیب بغلطان داشته باشید؛ اگر در جایی منتظر کاری می‌ایستید و فراغتی پیدا می‌کنید - یک دقیقه، دو دقیقه، پنج دقیقه، نیم ساعت - قرآن را باز کنید و به تلاوت آن مشغول شوید، تا با این کتاب انس پیدا کنید. تعدادی که این طور عمل کرده بودند، هر چند بسیار اندک بودند، لیکن احساس می‌کردم که اینها با این که غالباً هم عربی نمی‌دانستند، اما از لحاظ فهم معارف اسلامی، از دیگران برجسته‌تر بودند و به طور ممتازی با آنها تفاوت داشتند.^{۷۳}

ما باید رابطه‌مان را با قرآن روز به روز مستحکم‌تر کنیم. در خانه‌ها قرآن بخوانید. حتی در هنگام بیکاری، چنانچه مختصر فراغتی پیدا می‌کنید، خودتان را به قرآن وصل کنید. هر روز مقداری قرآن بخوانید و آن را فرا بگیرید.^{۷۴}

۷۲ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با شرکت‌کنندگان یازدهمین دوره مسابقات قرآنی

۱۳۸۱/۰۷/۱۶

۷۳ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان مصری: شحات محمد انور، و سید متولی

عبدالعال در تاریخ ۱۳۷۰/۱۱/۰۳

۷۴ سخنرانی مقام معظم رهبری در مراسم اختتامیه هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی حفظ و

قرائت قرآن کریم در تاریخ ۱۳۷۰/۱۱/۱۷

انس با قرآن، معرفت عمومی یک کشور را بالا می‌برد. قرآن، همه چیز ماست؛ نور است. این جوانان ما از وقتی که با قرآن مأنوس شدند، وضعیت خیلی فرق کرد. ما در طول هشت سال جنگ، زیر آتش توپ و تفنگ، جوانانی را در جبهه‌ها داشتیم که به مجردی که بر زمین می‌نشستند و اندک فراغتی پیدا می‌کردند، قرآنشان را باز می‌کردند و مشغول تلاوت می‌شدند؛ یا مثلاً اگر در اتوبوس و یا کامیون نشسته بودند و داشتند می‌رفتند، قرآنشان را درمی‌آوردند و بنا می‌کردند به خواندن. این است که ما می‌گوئیم قرآن همه چیز ما بوده است. الان هم به برکت قرآن، کشور رو به پیشرفت است.^{۷۵}

۳.۹. بهره گرفتن از راهنمایی معصومین(ع) و عارفان به معارف قرآنی

انس با قرآن، باید به این صورت باشد که در کلمات قرآن تعمیق کنید و بکشید مفاهیم قرآن را دریابید. البته برای غوطه‌ور شدن در اعماق این اقیانوس، بی‌شک راهنمایی کسانی لازم است که قرآن، خود را به آنها داده و گوهرهای خود را در اختیار آنها گذاشته است. یعنی در درجه اول ائمه معصومین(ع) و پس از آنها، عارفان به معارف قرآنی. کسانی که همین کاری را که ما به شما توصیه می‌کنیم، در طول سال‌های متمادی انجام داده‌اند و بیست سال، سی سال، پنجاه سال، با قرآن مأنوس شده‌اند، می‌توانند راهنمایان خوبی باشند. با راهنمایی آنها، خیلی می‌شود از قرآن استفاده کرد.^{۷۶}

۷۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار عمومی ۱۳۷۰/۱۱/۰۳

۷۶. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌آموزان تیزهوش شرکت‌کننده در مسابقات قرآن در تاریخ ۱۳۷۴/۰۲/۰۶

۳.۱۰. انس مستمر و بلندمدت؛ رسوخ در علم و

مشمولیت از هدایت قرآنی

هر چه بیشتر با قرآن انس پیدا کنید، دلبستگی تان به آن بیشتر می‌شود. قرآن مثل یک دریای عمیق است. در سطح، انسان چیزهایی را می‌بیند؛ اما اگر کسی اهل غواصی باشد، در عمق چیزهای تازه‌ای مشاهده می‌کند. هر چه به اعماق بیشتر فرو بروید، حقایق بیشتر، چیزهای تازه‌تر و مطالب خیره‌کننده‌تری در آنجا مشاهده می‌کنید؛ و این البته به برکت انس با قرآن حاصل می‌شود. این طور نیست که هر کس یک مقدار در قرآن مطالعه کرد، بگوید من به اعماق آن دست پیدا کردم؛ نه، چیزهایی وجود دارد که متعلق به راسخین در علم است. باید رسوخ در علم پیدا کرد و این به برکت انس طولانی و بلندمدت با قرآن برای انسان پیش می‌آید و هدایت قرآنی شامل حال انسان می‌شود.^{۷۷}

۳.۱۱. اهتمام بر ترویج انس با قرآن

۳.۱۱.۱. استفاده و استشهاد به جا از آیات در کارها

دوستان عزیز، جامعهٔ روشنفکری ما یکی از نقاص بزرگش، عدم انس با قرآن است. یک وقتی یکی از فعالان روحانی عرصه‌های تبلیغی، بنده را متوجه به این نکته کرد. چون زیاد در ارتباط با کشورهای دیگر مسلمان به خصوص کشورهای عربی بود. بعد که او گفت، در تجربیات خودم آن را ملاحظه کردم. در ملاقات‌ها و تماس‌هایی که در طول زمان داشتم، دیدم راست می‌گوید و متوجه نکتهٔ درستی شده است. اینکه تحصیل کرده کشورهای عربی حتی با آن که هیچ گرایش دینی ندارد و

۷۷. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌آموزان استعدادهای درخشان ۱۳۸۲/۰۴/۲۵

در هر رشته‌ای که تحصیل کرده باشد، با قرآن سر و کار دارد و آیاتی از قرآن را می‌داند و به آن‌ها استشهاد می‌کند، هم درست می‌خواند و هم به جا استفاده می‌کند. بعضی از این سیاست‌مدارانی که گاهی با ما ملاقات می‌کنند، می‌بینیم با قرآن آشنا هستند و با کلمات قرآنی و آیات قرآنی انس دارند. ببینید اگر من بخواهم تشبیه کنم، مثل آن مثل‌های فارسی که ما از گلستان گرفته‌ایم یا اشعاری که ما از حافظ در ذهن عامه مردممان داریم، شبیه همین در مورد قرآن هست. البته علت واضحش این است که آن‌ها زبان عربی، زبان خودشان هست و با قرآن راحت‌تر انس می‌گیرند. لکن ما باید این کمبود را یک طور جبران کنیم. بد است که متخصص ما و شخصیت برجسته علمی ما در سطوح بالای دانشگاهی، در قبال قرآن و مسائل قرآنی عوام محض باشد و به قرآن مراجعه نداشته باشد، از قرآن استفاده نکند و قرآن را هر روز نخواند. این‌ها عیوبی است که الآن وجود دارد. اگر فرزندان و نخبگان دانشگاهی و تحصیل‌کرده‌های ما، هر روز مقید باشند که یک صفحه قرآن را، من گاهی می‌گویم نیم صفحه قرآن را، با توجه به ترجمه بخوانند و در آن تدبیر بکنند، این خودش غوغایی به راه می‌اندازد. اگر بخواهیم این را درست کنیم، فرهنگ‌سازی می‌خواهد و احتیاج به تدبیر دارد.^{۷۸}

فرض بفرمائید عموم مردم باید طوری باشند که وقتی حوادث زندگی پیش می‌آید، بتوانند آیه قرآن را شاهد بیاورند. مثلاً ده سال دیگر این گونه شود. ده سال دیگر، وقتی بین دو جوان در مدرسه راجع به مسئله‌ای صحبت می‌شود، از قرآن مثال بیاورند. فرض بفرمائید راجع به

---

۷۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ

ارث صحبت می‌شود؛ «فلذکر مثل حظ الانثیین»^{۷۹} شاهد آورده شود. اگر گفته شود مثلاً چرا مردم در بوسنی می‌جنگند؟ «اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا»^{۸۰}، شاهد قرآنی باشد. یعنی کاری کنید که مفاهیم قرآنی در ذهن‌های مردم سرریز شود.^{۸۱}

۳.۱۱.۲. از طریق افراد خانواده و بستگانمان

الف. انتشار عطر تلاوت قرآن

عزیزان من! قراء قرآن! جوانان پاکدل انقلابی ما! این رابطه را روز به روز با قرآن بیشتر کنید؛ در خانواده‌ها عطر قرآن را در فضا منتشر کنید؛ قرآن را بخوانید و بخوانید؛ در قرآن تدبیر کنید. دشمن نمی‌خواهد مسلمانان آیات قرآن را مثل غلم در دست بگیرند؛ چون قرآن تکلیف‌ها را معین کرده است؛ تکلیف مسلمانان را، تکلیف جهاد را، تکلیف زندگی اسلامی و مرگ را.^{۸۲}

اگر ان شاء الله تلاوت قرآن در جامعه ما همگانی شود، همه بتوانند قرآن را صحیح بخوانند و همه خانه‌ها موج شوق به تلاوت قرآن را در خود جای بدهند، آن وقت ما امیدمان به اینکه جامعه اسلامی و قرآنی به معنای واقعی در این کشور تشکیل بشود، بیشتر خواهد شد.^{۸۳}

۷۹. سوره نساء - ۱۷۶

۸۰. سوره حج - ۳۹

۸۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با گروه مطلع‌الفجر قرآن سازمان تبلیغات اسلامی

۱۳۷۳/۰۹/۱۴

۸۲. سخنرانی مقام معظم رهبری در مراسم اختتامیه هشتمین دوره مسابقات بین‌المللی حفظ و قرائت قرآن کریم در تاریخ ۱۳۷۰/۱۱/۱۷

۸۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

ما باید رابطه‌مان را با قرآن روز به روز مستحکم‌تر کنیم. در خانه‌ها قرآن بخوانید. حتی در هنگام بیکاری، چنانچه مختصر فراغتی پیدا می‌کنید، خودتان را به قرآن وصل کنید. هر روز مقداری قرآن بخوانید و آن را فرا بگیرید.^{۸۴}

ب. نوآوری و ابتکار در طراحی و فرهنگ‌سازی سرگرمی‌های قرآنی

چه قدر خوب است که سرگرمی جوانان و نوجوانان و کودکان ما، انس با قرآن و آیات الهی قرآن و آموختن قرآن باشد.^{۸۵}

ج. آگاه‌سازی والدین نسبت به اهمیت آموزش فرزندان

توصیه ما به پدر و مادرها این است که به آموزش قرآن در خانه نسبت به بچه‌ها اهمیت بدهند.^{۸۶}

خواهش می‌کنم پدر و مادرها به فرزندان کوچکشان، قرآن را یاد بدهند؛ اهتمام بورزند. نمی‌گوئیم که حتماً خودتان بنشینید یاد بدهید، ممکن است پدر و مادر خودشان قرآن را درست بلد نباشند. معلم یاد خواهد داد. اما شما اهتمام کنید. شما برای این درس قرآن اهمیت ویژه قائل شوید تا این نوجوان، چه دختر و چه پسر، به قرآن گرایش پیدا کنند.^{۸۷}

۸۴. اختتامیه هشتمین دوره مسابقات قرآن ۱۳۷۰/۱۱/۱۷

۸۵. بیانات مقام معظم رهبری در جمع قاریان قرآن در حسینیه امام خمینی(ره) در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۱۸

۸۶. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۳

۸۷. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۱۷

د. استفاده از ابزارهای تشویقی برای حفظ قرآن توسط کودکان:

جلسه بگذارید و ترتیبی دهید که بشود بچه‌ها را از کودکی و در دبستان وادار به حفظ قرآن کنند، البته مجبورشان نکنند، جایزه قرار بدهند و مثلاً بگویند هر بچه‌ای که در دوره دبستان این قدر از قرآن را حفظ کند، این مقدار امتیاز خواهد گرفت.^{۸۸}

به خصوص در سنین کودکی، حفظ، حفظ، حفظ، حفظ قرآن. باید قرآن را حفظ کنید. باید قرآن در سینه‌ها باشد، تا در دل‌ها نفوذ کند. تا در جامعه تحقق پیدا کند.^{۸۹}

ه. آموزش به کودکان و نوجوانان

آن چیزهایی که مفید است، آن چیزهایی که ما را به فهم مفاهیم قرآن نزدیک می‌کند، آنها را به این بچه‌ها یاد بدهید تا مثل نقشی که در سنگ می‌ماند، در ذهن این‌ها بماند تا آخر عمرشان، و مایه برکت بشود.^{۹۰}

و. تنظیم تعاملات قرآنی با افراد خانواده و بستگان

معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرمان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور کنیم؛ قرآن را باور کنیم و وعده‌ی قرآن را وعده‌ی صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «وَمَتَّ كَلِمَةً رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ

۸۸. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۶۹/۱۲/۰۱

۸۹. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۱۷

۹۰. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۳/۱۰/۱۴

لکلماته» همچنانی که باید تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه‌ی اینها باید با نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ ...^{۹۱}

ز. تشویق افراد خانواده و بستگان به انس با قرآن کریم

در مراکز دولتی و ادارات و دانشگاه‌ها، همه را به پیروی از تعالیم نورانی قرآن تشویق نمایید. کتاب خدا در میان مردم حضور واقعی بیابد و آموختن و تدبیر و تعمق در آن، برای همه به خصوص جوانان و نوجوانان امری رایج و دائر گردد. در این مورد، مسئولیت علماء و آگاهان و نویسندگان و گویندگان و رسانه‌های عمومی، بسی مهم و خطیر است.^{۹۲}

۳.۱۱.۳. از طریق دوستان، همکاران و افراد اجتماعمان

الف. تبیین آیات قرآن کریم

امروز، هرکس که در هر نقطه از این کشور؛ یک آیه قرآن را برای مردم تبیین کند، به نظام جمهوری اسلامی کمک کرده است.^{۹۳}

۹۱ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۹۲ . پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد ارتحال امام خمینی(ره) در تاریخ

۱۳۶۹/۰۳/۱۰

۹۳ . بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با روحانیون. ۱۳۷۶/۱۱/۲۸

ب. تنظیم تعاملات قرآنی با دوستان، همکاران و افراد اجتماع

معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرم‌ان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور کنیم؛ قرآن را باور کنیم و وعده‌ی قرآن را وعده‌ی صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ»؛ همچنانی که باید تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه‌ی اینها باید با نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ ...^{۹۴}

ج. تشویق دوستان، همکاران و افراد اجتماع به انس با قرآن

کریم

در مراکز دولتی و ادارات و دانشگاه‌ها، همه را به پیروی از تعالیم نورانی قرآن تشویق نمایید. کتاب خدا در میان مردم حضور واقعی بیابد و آموختن و تدبیر و تعمق در آن، برای همه به خصوص جوانان و نوجوانان امری رایج و دائر گردد. در این مورد، مسئولیت علماء و آگاهان و نویسندگان و گویندگان و رسانه‌های عمومی، بسی مهم و خطیر است.^{۹۵}

۹۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات

بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۹۵. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد ارتحال امام خمینی(ره) در تاریخ

۱۳۶۹/۰۳/۱۰

۳.۱۱.۴. از طریق برگزاری و شرکت در جلسات قرآنی

یک درس دیگر گرد آمدن همه‌ی سلائق گوناگون یک ملت بر گرد محور دین و توحید است. اینکه می‌گوئیم اتحاد ملی، اینکه می‌گوئیم ملت ایران یکپارچه است، این اتحاد، این یکپارچگی بی‌ریشه نیست، فقط به خاطر یک توصیه و یک دستور و فرمان نیست؛ عقبه‌ی این اتحاد همین ایمان دینی است. دین است، اعتقاد است که همه‌ی ما را به سمت یک مرکز می‌کشاند؛ آن مرکز توجه به ذات اقدس باری تعالی است. این مایه‌ی اتحاد ملی ماست؛ دل‌ها را به هم نزدیک می‌کند، نرم می‌کند. در نماز جماعت، در نماز جمعه، در مراسم احیاء و قرآن سر گرفتن و دعا و تضرع، بغل‌دستی شما هر که می‌خواهد باشد؛ از هر سلیقه‌ای، از هر گروه اجتماعی‌ای، با هر ریخت و قیافه‌ای، برادر شماس است؛ همراه شماس است؛ همراز شماس است در پیشگاه ذات مقدس پروردگار. این ارتباط قلبی را حفظ کنید؛ این هم درس دیگر است.^{۹۶}

من در مشهد جلسات تفسیر و درس قرآن داشتیم؛ به جوانانی که می‌آمدند، می‌گفتم که هر کدام از شماها یک نسخه قرآن در جیب بغلتان داشته باشید؛ اگر در جایی منتظر کاری می‌ایستید و فراغتی پیدا می‌کنید - یک دقیقه، دو دقیقه، پنج دقیقه، نیم ساعت - قرآن را باز کنید و به تلاوت آن مشغول شوید، تا با این کتاب انس پیدا کنید. تعدادی که این طور عمل کرده بودند، هر چند بسیار اندک بودند، لیکن احساس می‌کردم که اینها با این که غالباً هم عربی نمی‌دانستند، اما از

۹۶. بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۶/۰۷/۲۱

لحاظ فهم معارف اسلامی، از دیگران برجسته‌تر بودند و به طور ممتازی با آنها تفاوت داشتند.^{۹۷}

---

۹۷ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان مصری: شحات محمد انور، و سید متولی عبدالعال در تاریخ ۱۳۷۰/۱۱/۰۳

۴. راه‌کارهای ایجاد و گسترش انس با قرآن

کریم از طریق چهره‌های خاص اجتماعی

من توصیه می‌کنم به جوانان عزیزمان با معانی آیات قرآن خودتان را مأنوس و آشنا کنید. آنهایی که زبانشان زبان قرآن نیست در این زمینه باید تلاش بیشتری بکنند و با قرآن مأنوس شوند و آشنا بشوند. بعد که آشنا شدند آن وقت در معانی قرآن فکر و تدبّر کنند و آنها را دریافت کنند. البته وظیفه‌ی استادان و بزرگان و علماء و روشنفکران و سیاستمداران و نخبگان حکومتی و دیگران هم خیلی سنگین است.^{۹۸}

۴.۱. قاریان و متخصصین قرآنی

۴.۱.۱. اهتمام جهت بهتر، قوی‌تر و صحیح‌تر نمودن تلاوت و

مراقبت از خود

آنچه که وظیفه‌ی قراء است، این است که قرائت را روزبه روز بهتر کنند. ما به عموم مردم می‌گوییم که با قرآن انس بگیرند؛ به شما قراء هم

---

۹۸. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ مه‌ماه ۱۳۸۲

می‌گوییم که تلاوتتان را روزبه روز بهتر، قوی‌تر، صحیح‌تر و با خصوصیات جاذبه‌آفرین همراه‌تر بکنید.^{۹۹}

وقتی کسی قرائتش خوب شد، پشت رحل که نشست، ممکن است خودش را رها کند؛ بگویند ما که حالا خوب می‌خوانیم! نخیر، این آفت بزرگی است؛ مواظب باشید. هیچ کس نگوید من که حالا خوب می‌خوانم؛ نه، شما آیا بهتر از شیخ مصطفی اسماعیل، کسی را در دنیای قرآن سراغ دارید که قرآن خوانده باشد؟ نوارهایش را ببینید، بعضی‌هایش نوارهای بدی است؛ مستمع هیچ لذتی احساس نمی‌کند. آن آدمی که از بچگی قرآن را خوانده، به خاطر همین احساس، گاهی آیه‌ی قرآن را غلط خوانده است. پس می‌شود که انسانی در حد اوج و عظمت آن چنان قرائی - چه در قرائت و چه در حفظ - بد بخواند. برای اینکه قراء خوب، بد نخوانند، بایستی اولاً معلومات خودشان را روزبه روز بیشتر کنند و بیشتر یاد بگیرند - چه صوت و آهنگ را، چه رموز تلاوت تجویدی و چه رموز تلاوت مجلسی را - بعضی‌ها هستند که تجویدشان هم خوب است، اما بلد نیستند در داخل یک مجلس، یک تلاوت جمع و جور خوب بخوانند. همه‌اش را با هم باید یاد بگیرند. دوم اینکه وقتی می‌خوانند، مواظب باشند که خودشان را رها نکنند، بی‌توجهی نکنند؛ نگویند ما که خوب می‌خوانیم. نه، بایستی هر دفعه که مشغول تلاوت می‌خواهند بشوند، از خواندن خودشان مراقبت کنند.^{۱۰۰}

---

۹۹. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: عبدالعزیز صیاد، محمود منشاوی

۱۳۷۰/۰۱/۲۲

۱۰۰. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن ۱۳۷۲/۱۲/۰۴

۴.۱.۲. لزوم آگاهی به ترجمه و حفظ آیات

اگر فهمیدید که چه دارید می‌خوانید، مستمع شما فهم شما را حس خواهد کرد. نه این که اجمالاً بدانیم که این آیه در باب مثلاً بنی اسرائیل است؛ نه، این کافی نیست، باید تفصیلاً بدانیم که این آیه‌ی شریفه به ما دارد چه می‌گوید. وقتی قرآن را با توجه خواندید، در مستمع نفوذ می‌کنید؛ قلب مستمع شما تکان می‌خورد. او حس می‌کند که شما دارید از ته دل می‌خوانید. این کجا و این که انسان الفاظی را بخواند کجا. پس ترجمه و حفظ هم جزو چیزهای بسیار لازم برای قاری است.^{۱۰۱}

برادران قاری، هر آیه، هر قسمتی را که می‌خواهند بخوانند، حتماً سعی کنند معنا و ترجمه‌ی آن قسمت را یاد بگیرند؛ این در تلاوت هم تأثیر می‌گذارد. وقتی شما معنا را می‌دانید، یک جور حرف می‌زنید، وقتی معنا را نمی‌دانید، جور دیگری حرف می‌زنید. بفهمید که دارید به مخاطبتان چه می‌گویید. جوری بشود که «اذا ذکر الله و جلت قلوبهم و اذا تلبت علیهم آیاته زادتهم ایماناً»^{۱۰۲} این گونه بشود.

حتماً روی ترجمه کار کنید؛ یعنی واقعاً بدانید چه می‌گویید. همین «عبدالفتاح» و «مصطفی اسماعیل» و یکی دو نفر دیگر، خصوصیاتشان این است که وقتی آیه قرآن را می‌خوانند، انگار آن آیه را به مخاطب نازل می‌کنند و همان احساسی را که در مضامین آیه وجود دارد، با نوع خواندنش به مخاطب منتقل می‌کنند. این چیز، خیلی خوب است که انسان ملتفت باشد. بعضی از این خواننده‌های معروف مصری، این طور

۱۰۱. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن ۱۳۷۲/۱۲/۰۴

۱۰۲. سوره انفال - ۲

نیستند. خوب هم می‌خوانند؛ اما این حالت در آنها نیست. لیکن، بعضی این حالت را دارند. شما معنای آیه را بفهمید و وقتی دانستید که چه می‌گویید، همان احساسی را در گفتن پیدا می‌کنید که اقتضای آن مضمون هست. «اذ انبعث اشقیها فقال لهم رسول الله ناقة الله و سقیها»^{۱۰۳} وقتی که شما معنای کلمات را می‌فهمید و آن صحنه را که شقی‌ترین افراد، برای انجام یک جنایت بزرگ، در مقابل پیغمبر خدا برانگیخته شده‌اند، پیش خود تصور می‌کنید، این، در لحن کلام شما تأثیر می‌گذارد. اگر نفهمید، نمی‌توانید خوب بخوانید.^{۱۰۴}

به خصوص قاریان که قرآن را با صدای خوش تلاوت می‌کنند، آن قسمتی را که می‌خوانند، حتماً ترجمه‌اش را بفهمند و بدانند که بدون دانستن ترجمه‌ی قرآن، قادر به تلاوت خوب نخواهند بود.^{۱۰۵}

۴.۱.۳. اهمیت تجوید

برادران قاری! باید رشد کنید. اولاً صوتتان را کامل کنید. صوت - مخصوصاً آن صداهای جوهردار - می‌تواند قوی و بهتر و خوب شود. ثانیاً صحیح خواندن را جدی بگیرید. شما باید صحیح بخوانید. من می‌بینم که وقتی بعضی از قراء خوب ما می‌خوانند، هنوز در گوشه و کنار خواندنهایشان، بر روی مبانی عربی‌خوانی و تجوید، یک بخش‌های ناصحیح هست؛ اینها نباید باشد. مثلاً گاهی می‌شنویم که یک قاری، مقداری مد زیادی داده است؛ یا در جایی که می‌خواهد ادغام بکند، بی‌توجه در اول ادغام، میل به اخفا شنیده می‌شود. معلوم است که اینجا

۱۰۳. سوره شمس / ۱۲-۱۳

۱۰۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان مشهدی در ماه مبارک رمضان

۱۳۸۰/۰۸/۲۷

۱۰۵. بیانات مقام معظم رهبری در سالروز بعثت رسول اکرم (ص) ۱۳۶۸/۱۲/۰۴

را می‌خواهید ادغام بکنید؛ اما شروع ادغام، مثل شروع اخفا می‌شود و ادغام را خراب می‌کند. این، غلط‌خوانی است.^{۱۰۶}

۴.۱.۴. صاحب سبک باشید

ما احتیاج داریم که در داخل کشور قرائی پیدا بشوند که در قرائت صاحب سبک باشند؛ حالا به همین قرائت مشهوری که ما می‌خوانیم - قرائت «حفص» - یا در کنارش هم قرائت‌های دیگری که مثلاً در شمال آفریقا معمول است. این که شما می‌بینید مصری‌ها دائماً قرائت «ورش» و «قالون» را می‌خوانند، به این دلیل است که این دو قرائت در آنجاها رایج است. مثلاً در لیبی و الجزایر و تونس، قرائت «ورش» در مکتب‌خانه‌ها تدریس می‌شود، نه قرائت «حفص». البته در دنیای اسلام قرائت «حفص» معروف‌تر است. من موافقم که برادران قرائت‌های دیگر - به خصوص قرائات معروف؛ مثل قرائت «ورش» - را یاد بگیرند و بخوانند. ما باید به آنجا برسیم که وقتی قاری ما شروع به خواندن می‌کند، کیفیت اداء و بیان کلمات قرآنی توسط او به گونه‌ای باشد که حصار به همان اندازه که با زبان عرب آشنا هستند، تحت تأثیر قرار بگیرند؛ که هدف اصلی قرائت هم این است. شما که الحمدالله صدا و تجوید و قرائتتان خوب است، باید تلاش کنید و به آنجا برسید که در این زمینه صاحب سبک بشوید و دیگر مقلد این و آن هم نباشید؛ این آن حد اعلائی است که فعلاً مورد نظر ماست؛ این کار، زحمت و تلاش و نوآوری لازم دارد.^{۱۰۷}

---

۱۰۶ بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: عبدالعزیز صیاد، محمود منشاوی
۱۳۷۰/۰۱/۲۲

۱۰۷ بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن، در ماه مبارک رمضان
۱۳۷۰/۱۲/۲۷

۴.۱.۵. لزوم رعایت قطع و وصل به جا، نفس‌گیری صحیح و القای مفاهیم با تلاوت

بعضی از برادران قرآن می‌خوانند، اما قطع و وصل‌ها غلط است. امروز در همین آیاتی که تلاوت شد، آیه‌ای را وصل کردند که مقول قول الهی، با مقول قول کافر مخلوط شد! آیا این خوب است؟ کسی که ترجمه‌ی قرآن را می‌فهمد، وقتی این وصل بی‌جا را از شما می‌شنود، مثل این است که میخی در گوشش فرو می‌کنند! پریشب که من تلویزیون تماشا می‌کردم، یک نفر از همین برادران ایرانی خودمان قرآن می‌خواند، که قطع و وصلش واقعاً آدم را کلافه می‌کرد. چرا این طوری قطع و وصل می‌کنید؟ در قرائت، اصلاً این یک علم است که کجا بایستی آیه را وصل، و کجا باید قطع کرد. نگوید فلان کس در مصر خوانده؛ بی‌خود کرده خوانده است! مگر هر کس هر چه خواند، همان برای شما حجت می‌شود؟ توجه به فاصله‌ها مهم است. مثلاً یک عبارت از آیه‌ی کریمه‌ای را خوانده‌اید، بعد ساکت شده‌اید و حالا می‌خواهید نفس بگیرید. ما باید چقدر صبر کنیم، تا شما نفس بگیرید؟! ... باید بلافاصله پشت سرش بخوانید؛ چرا این قدر معطل می‌کنید؟ شما ببینید در حرف زدن معمولی، یک جا مقتضی است که پشت سر هم صحبت کنم، یک جا هم تأملی می‌کنم، برای جلب نفوس شما. آیه‌ی قرآن هم همین طور است؛ افصح کلمات و کلام خداست ...^{۱۰۸}

قراء اصلاً اصرار نداشته باشند که نشان دهند نفس‌شان زیاد است. این نفس بلند برای آنجایی لازم است که اگر آیه را قطع کنید، معنا خراب

۱۰۸ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: عبدالعزیز صیاد، محمود منشاوی

می‌شود. آنجاست که نفس بلند خوب است. البته نفس کوتاه هم راه جبران دارد؛ می‌بینید که در بین قراء مصری بعضی‌ها درجه‌ی یک هستند، ولی نفس‌هایشان کوتاه است؛ مثل عبدالفتاح یا بعضی دیگر؛ این عیب اساسی محسوب نمی‌شود و قابل جبران است؛ یعنی آن استاد فن بلد است که اگر نفسش کوتاه آمد، دنباله‌ی آیه را چطور بخواند که انگار قطع نشده؛ قشنگ می‌خوانند؛ خیلی از این قرای قدیمی البته اینطورند؛ اما این جدیدی‌ها که حالا هستند و ایران هم زیاد می‌آیند، اغلبشان مبتلا به همین مرضند؛ مرض نفس‌گیری و بلندخوانی؛ گاهی بال بال می‌زند؛ اما قطع نمی‌کند! این هیچ حسنی محسوب نمی‌شود؛ فقط حسنش همان جایی است که انسان احتیاج دارد به نفس بلند و اگر نفسش کوتاه باشد، کم خواهد آورد و معنی آیه را خراب می‌کند ... ببینید کجا بایستی آیه را کوتاه کرد؛ کجا باید وقف کرد؛ کجا بایست با وقف، معنایی را نشان داد یا با تکرار، معنایی را نشان داد و گاهی با یک کلمه، یک معنایی را رساند؛ اینها را باید رعایت بکنید.^{۱۰۹}

بی‌رودربایستی باید معنای آیه‌ای را که می‌خوانید بفهمید و گرنه هر چه هم از آن کسی که درست خوانده، تقلید کنید، باز گوشه‌ای از آن ممکن است خراب درآید. یک وقت قاری بسیار خوبی اینجا پیش ما مهران بود. آیه‌ای را خواند و سه دفعه از همین وقف‌های غلط داشت. بار اول تنم لرزید که این چه وقفی بود؟! بار دوم اوقاتم بسیار تلخ شد. خوب؛ آدم با خواندن قرآن نشاط پیدا می‌کند؛ اما با این وقف‌های نابجا آن نشاط به کل از بین رفت. آیه را این طور شروع کرد: «**لا تجد قوما**

۱۰۹ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم در ماه مبارک رمضان

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ»^{۱۱۰} اینجا قطع کرد؛ «یعنی نمی‌یابی مردمی را که به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشند!» در حالی که قرائت درست آیه، بدون وقف این است: **«لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ»** یعنی «نمی‌یابی کسانی که به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشند و با دشمن خدا دوستی کنند.» این کجا و آن کجا؟! این اشتباه بر اثر نداشتن معنی است. خوشبختانه امروز ترجمه‌های بسیار خوبی هم وجود دارد. یکی از آنها ترجمه آقای «مکارم شیرازی» است. ترجمه‌ای که ایشان منتشر کردند، ترجمه بسیار خوب، روشن‌کننده و رسایی است. ترجمه‌ها را بگیرید و نگاه کنید. همان تکه‌ای که می‌خواهید بخوانید، بدانید چه می‌خوانید. اینها آداب و شرایط معنوی تلاوت است. البته به مفهوم آیات هم توجه کنید. صرف دانستن هم نیست. جایی که دعا می‌خواند، از ته دلتان واقعاً دعا کنید. جایی که معرفتی را می‌گویید، آن معرفت را واقعاً یاد بگیرید. اینها در لحن شما مستقیم اثر می‌گذارد و به لحن‌تان گیرایی می‌بخشد.^{۱۱۱}

دو نقص عمده در تلاوت‌ها بود، یکی اینکه قطع و وصل‌هایتان، همیشه به میزان نیست. گاهی این اشتباه دیده می‌شود و معنا خراب. گاهی هم معنا خراب و ضایع نمی‌شود، اما آن زیبایی را دیگر ندارد. شما که به این زیبایی می‌خوانید، شما که این قدر خودتان را زحمت می‌دهید، برای اینکه خوب بخوانید، چطور می‌خواهید چیز به این واضحی را رعایت نکنید؟ این، به میزان زیادی از زیبایی تلاوت شما خواهد کاست. اگر در جمع کسانی که قرآن را می‌فهمند، بخوانید، حتی نه فقط قطع و وصل، بلکه لحن شما مورد دقت قرار می‌گیرد. این قرای خوبی که در

۱۱۰. مجادله/۲۲

۱۱۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان مشهدی ۱۳۷۷/۱۰/۰۱

دنیا هستند و معارفی که خواص، اینها را می‌پسندند و دوست می‌دارند، همه‌اش به خاطر این نیست که صدایشان خوب است؛ مقدار زیادی مربوط به این چیزهاست. مثلاً فرض کنید، وقتی که از قول فرعون نقل می‌کند: «**قَالَ اَنَا رَبِّكُمْ الْاَعْلٰی**»^{۱۱۲} باید شما طوری این «**اَنَا رَبِّكُمْ الْاَعْلٰی**» را ادا کنید که آن چنان نباشد که وقتی خدای متعال می‌گوید: «**لَمَنْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ لَئِنَّ الْوَاحِدَ الْتَهَارَ**»^{۱۱۳} یعنی «**اَنَا رَبِّكُمْ الْاَعْلٰی**» را باید طوری ادا کنید که کسی که می‌شنود، بفهمد این حرف، حرف دروغی است و آن کسی که گفته - یعنی فرعون - دروغ گفته است. این کار، ممکن است. اهمیت کار شیخ مصطفی اسماعیل، در همین است. او، این طوری می‌خواند باید این طوری بخوانید و این نمی‌شود، مگر اینکه معنای قرآن را بدانید.^{۱۱۴}

۴.۱.۶. لزوم آموختن موسیقی صدا

موسیقی صدا را باید یاد بگیرید. البته این شیوه‌ای که عرب‌ها می‌خوانند - چه آواز و چه قرآن - با آن قاعده موسیقی‌خوانی در زبان فارسی تفاوت می‌کند. آنها از یک دستگاه به یک دستگاه دیگر وارد می‌شوند و یک سیر را طی می‌کنند. در موسیقی ما این کار ممنوع است. یعنی خواننده وقتی در دستگاهی شروع می‌کند، باید خواندنش از اول تا آخر طبق همان دستگاه باشد. اما آنها، به اصطلاح «خارج» می‌خوانند. لیکن همین خارج خوانی، بی‌قاعده و بی‌ضابطه نیست که هر کس هر طور دلش خواست بخواند. اگر در میان خود شما یک نفر، به فرض به شیوه

۱۱۲. نازعات/۳۲

۱۱۳. غافر/۱۶

۱۱۴. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

همین «عبدالفتاح» شروع کند و بعد آن را به سبک «غلوش» ادامه دهد، این به گوش شما ناخوش آهنگ می‌آید؛ چون او رویه‌ای را شروع کرده است؛ باید با همان قاعده آن را دنبال کند. از همین صداهایی که گوش می‌کنید یاد بگیرید. بخصوص شما که جوان هستید و زود هم این چیزها را یاد می‌گیرید. لیکن دقت کنید که همیشه همان چیزی را که در ذهن شما جایگزین شده است با رعایت و دقت بخوانید. هر جا که رها کنید، کار خراب می‌شود.^{۱۱۵}

نغمه‌ها و آهنگ‌های قرآنی را بایستی فرا گرفت. البته خیلی‌اش هم ذوقی است؛ طبیعت ذوق قاری، او را می‌کشاند به یک آهنگ صحیح. هر چه بتوانید کمتر در این زمینه‌ها از این و آن تقلید بکنید، بهتر است.^{۱۱۶}

۴.۱.۷. لحن قرآنی بسازید

یکی از آداب و شرایط قرائت قرآن، صدای خوب است که اختیاری نیست. البته صدا، با تربیت خوب‌تر می‌شود. هر صدایی که جوهری داشته باشد، وقتی زیاد به کار گرفته شود، روان، صاف، صیقل‌زده و بسیار خوب می‌شود. بعد از صدا، همین لحن قرآنی است؛ همین که قاری مجلس، یک گونه‌اش را انتخاب کرد که باید یاد گرفت. اینها هم آن گونه نیست که بگوییم اختراع کرده باشند. این از آن گرفته، آن از این گرفته؛ از همدیگر یاد گرفته‌اند، چیزی هم به سلیقه خودشان آمده، آن را هم اضافه کرده‌اند. شما هم باید همین گونه باشید. تکه زیبایی را که یکی از آنها دارد و از آن خوشتان می‌آید و به ذهنتان می‌چسبد،

۱۱۵ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان مشهدی در ماه مبارک رمضان
۱۳۸۰/۰۸/۲۷

۱۱۶ بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم در ماه مبارک رمضان
۱۳۸۳/۰۷/۲۵

بردارید و بقیه را هم خودتان اضافه کنید. بالأخره باید لحن قرآنی بسازید. لحن قرآنی به شرط این است که الحان قرآنی را یاد بگیرید. نکته سوم همان ریزه‌کاری‌های تلاوت است. ببینید این ریزه‌کاری‌ها چیست. چون لحن قاری حرکتی است که صدا را بالا و پایین می‌برد و در حین حرکت، صدا بارها و بارها هنرنمایی می‌کند؛ مثل همان تحریرهای زیبا و ریز، لرزش‌های به جای صدا، شکستن صدا در یک جا، لحن محزون به خواندن دادن، که هر جا خودتان آن را متناسب و مقتضی دانستید بیاورید. به نظر من بسیار می‌شود از ریزه‌کاری‌ها استفاده کرد، ولی نباید خارج از قواره باشد.^{۱۱۷}

۴.۱.۸. رعایت آداب قرائت مجلسی

این کاری را هم که من امروز دیدم - تقریباً - همه‌ی برادران، آیاتی را تکرار می‌کردند - قبلاً هم گاهی دیده‌ام - که وقتی تلاوت این آیه را از شروع می‌کنید، دو آیه می‌خوانید، باز بر می‌گردید و همان دو آیه را از سر می‌خوانید. من متحیرم که فایده‌ی این کار چیست؟ جز اینکه ما می‌توانستیم دو آیه بیشتر بشنویم، شما نگذاشتید! چه لزومی دارد؟! یک وقت است که می‌خواهید برگردید و آن دو آیه را با یک قرائت دیگر بخوانید؛ خیلی خوب، حرفی نیست - قرائت ورش، قرائت حمزه - ولی این کار را که نمی‌خواهید بکنید. یک وقت است که شما آن دو آیه را به صورت قطع خوانده‌اید - «**والنجم. ولیال عشر. والشنع و الوتر. والیل انا یسر**» - حالا می‌خواهید دوباره به صورت وصل بخوانید - «**بسم الله الرحمن الرحیم والنجم ولیال**» - خیل خوب، اینجا هم اشکالی ندارد؛ اما یک وقت نه، آن آیه را خوانده‌اید، بر می‌گردید و عیناً هما آیه را همان

طور می‌خوانید. من نمی‌دانم این کار چه اثری دارد! به هر حال، اگر هم شما دوست می‌دارید، بدانید که این کار، مجلسی نیست؛ یعنی قطعاً در مجلس آرای شما نقص ایجاد می‌کند. شما از اول که شروع می‌کنید، هر کاری که می‌خواهید با آن دو آیه بکنید، با این آیه‌ی سوم بکنید. هر هنری که می‌خواهید در تکرار، نشان بدهید، همان را در آیه‌ی بعدی نشان بدهید؛ هیچ اشکالی ندارد و بهتر است. فایده آن هم این است که ما هم تلاوت چند آیه بیشتر را گوش می‌کنیم و استفاده می‌کنیم.^{۱۱۸}

وقتی شما در مجلسی قرار دارید، اگر بخواهید آن مجلس را - به خصوص اگر سنگین باشد - تحت تأثیر قرار دهید، آدابی دارد که باید رعایت کنید. بعضی از این آداب، لفظی و بعضی معنوی است. ادب معنوی آن، در درجه اول این است که شما برای کاری که می‌خواهید انجام دهید، اهمیت قائل شوید. به اینکه از یک طرف صدایی بلند شد - مثلاً الله الله، یا الله نعت علیک - اعتنا نکنید. همچنان وقتی فریادها بلند می‌شود، دست و پایتان را گم نکنید که یکباره جایی که نباید اوج گرفت، اوج بگیرید. من می‌بینم گاهی اوقات تا صدای الله مشوقی بلند می‌شود، قاری‌ای که تازه خط را از پایین شروع کرده و باید آرام آرام بالا بیاید، به مجرد شنیدن صدا، یکباره جست می‌زند، بالا می‌آید و خواندش را خراب می‌کند! شما در مجلسی برای قرائت نشسته‌اید؛ کسانی که گوش می‌کنند فرع شما نیستند و مرکز و محور و اصل خودتانید که قرآن می‌خوانید. شما باید خوب قرآن بخوانید و کار خودتان را خوب انجام دهید.^{۱۱۹}

۱۱۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم در حسینیه امام خمینی (ره)

۱۳۷۶/۱۰/۱۰

۱۱۹. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان مشهدی ۱۳۷۷/۱۰/۰۱

۴.۱.۹. هم‌اندیشی داخلی پیشکسوتان و لزوم انتقال

تجربیات

قرای قدیمی، باید خودشان کاری کنند که از به روز بودن، نیفتند. قراء می‌توانند خودشان را به روز نگه دارند. گرچه در زمان پیری از صدای دوران جوانی برخوردار نیستند و حتی حال و حوصله عهد جوانی هم با آنها نیست؛ اما از پختگی‌هایی برخوردارند. اینها می‌توانند برای خودشان جلسه درست کنند؛ جلسه‌ای که در آن، افراد دیگر راه نداشته باشند. بیست، سی نفر از اساتید برای خودشان جلسه خصوصی بگذارند و خودشان قرآن بخوانند، به همدیگر ایراد کنند، اشکال بگیرند و به تکمیل همدیگر بپردازند. در چنین جلسه‌ای لازم نیست تازه‌کارها و نوجوان‌ها وارد شوند. به هر حال، برای این که قرای قدیمی، تر و تازه بمانند، از این کارها می‌شود برایشان کرد. و الا اگر تمرین و ممارست نکنند، از دور خارج می‌شوند. فرض کنید کسی قهرمان کشتی یا یک رشته ورزشی دیگر است. وقتی به سنین کهولت می‌رسد، دیگر کاری از او ساخته نیست. اما در رشته قرائت قرآن، وضع این طور نیست. کسی در عالم قرآن، به زودی پیر نمی‌شود. قاری قرآن در سنین بالا و تا وقتی که واقعاً از کار نیفتاده باشد - اگر خودش را حفظ کند - می‌تواند قرآن خوان خوبی باقی بماند. قرای قدیمی ما، تا به سن و سال امثال غلوش و ابوالعینین نرسیده‌اند، می‌توانند واقعاً به درد بخور و مفید باشند و برای دیگران سرمشق قرار گیرند و تجربیاتشان را در اختیار جوان‌ها بگذارند.^{۱۲۰}

۴.۱.۱۰. انگیزش و جذب گرایش عمومی با ترویج تلاوت زیبا

ما اگر بخواهیم همه با قرآن انس بگیرند، باید تلاوت قرآن را در جامعه باب کنیم. اگر من این قدر به خواندن شما قاریان عزیز تکیه می‌کنم و به آن اهمیت می‌دهم، برای همین است. شما یک نفرید، می‌خوانید، هر چه هم خوب بخوانید یا نخوانید، از یک جهت به خودتان مربوط است؛ اما آن چیزی که من را وادار می‌کند که به این مسأله این همه اهتمام بورزم، آن است که اگر تالبیان کلام‌الله در جامعه توانستند با زمزمه‌ی ملکوتی و صحیح و پرجاذبه، این آیات کریمه را تلاوت بکنند، دل مردم با قرآن انس می‌گیرد و به قرآن نزدیک می‌شود. مردم ما برای ارتباط با قرآن آماده هستند.^{۱۲۱}

تلاوت قرآن به شکل ممتاز و با صدای خوش و با آهنگ درست و خوب، مشوق گرایش عمومی به قرآن، با دل‌ها و جان‌ها و فکرهاست. این تغنن نیست؛ این یک کار زائد و تشریفاتی نیست. اگر درست بفهمیم چه کار داریم می‌کنیم، این یک حرکت منطقی و یک قدم استوار در راه همه‌گیر شدن فهم و معرفت قرآن است.^{۱۲۲}

اول باید خوب بخوانید؛ تلاوت را خوب، زیبا و جامع و صحیح بخوانید.^{۱۲۳}

مهم است که جوانان ما قرآن‌خوان بشوند و با صداهای خوش بتوانند قرآن را بخوانند. این فقط یک سرگرمی و تغنن نیست؛ یک کار اصولی

۱۲۱ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: عبدالعزیز صیاد، محمود منشاوی ۱۳۷۰/۰۱/۲۲

۱۲۲ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: در ماه رمضان ۱۳۸۳/۰۷/۲۵

۱۲۳ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین مسابقات بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

است. امروز که بذر انس با قرآن در بین جوان‌ها پاشیده شد؛ سال‌های بعد نتیجه نهایی خودش را ظاهر خواهد کرد. امروز شما نگاه می‌کنید و جوان‌هایی را می‌بینید که فقط صداهای خوش، حنجره‌های قوی و استعداد‌های درخشان را در راه فهم قرآن به کار انداخته‌اند و لذت می‌برید. امروز فقط همین است. اما در آینده وقتی که این موج، روز به روز وسیع‌تر و پیوسته‌تر بشود و ان‌شاءالله کار به جایی برسد که عمده جوانان ما با قرآن انس بگیرند، آن وقت جامعه به هدف‌های قرآن هم نزدیک و دل‌با قرآن آشنا خواهد شد.^{۱۲۴}

خوش‌خوانان قرآن، پرچم‌ها و علم‌هایی هستند که بقیه‌ی افراد را به سمت تلاوت قرآن سوق می‌دهند. خوش‌خوانی و درست‌خوانی قرآن، این خصوصیت را دارد. شما وقتی تلاوت می‌کنید، اگر تلاوت صحیح و خوب و همراه با رموز و فنون هنری تلاوت را شایق‌تر می‌کند و هر کسی که معنای قرآن را می‌فهمد، به تدبیر وادار می‌کند. خود من که در مجالس تلاوت، زیاد بوده‌ام، یا نوارهای تلاوت را زیاد گوش کرده‌ام، خیلی از حقایقی را که از قرآن فهمیده‌ام، در هنگام تلاوت خوش یک قاری به ذهنم رسیده است. خوش‌خوانی کمک می‌کند به اینکه انسان تدبیر کند و نکته را دریابد. این هنر خیلی بزرگی است که بتوانید چنین کاری را بکنید. آن کسی را هم که با قرآن آشنا نیست، به قرآن علاقمند می‌کند. یعنی یک تلاوت خوب، هر کسی را هر جا هست، یک قدم جلو می‌آورد. این کار مهمی است.^{۱۲۵}

۱۲۴. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۱۷

۱۲۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نخبگان قرآنی (دانشجویان و دانش‌آموزان)

۴.۱.۱۱. برگزاری منبر توسط قاریان قرآن

فرض کنید عده‌ای از این مردم در جایی نشست‌اند و از شما دعوت کرده‌اند که برایشان قرآن بخوانید. دأب و فکر من این است و می‌خواهم در جامعه‌ی ما کاری بشود که برای قراء قرآن منبر بگذاریم و همچنان که الان وعاظ منبر می‌روند، قاریان قرآن هم منبر بروند و مثلاً نیم ساعت قرآن بخوانند و مردم آن زلال کلام الهی را مستقیم از او بشنوند و دل‌هایشان بلرزد و اشک بریزند و موعظه بشوند و بلند شوند و بروند؛ ولی ما حالا قرآن کریم را فقط مقدمه‌ی سخنرانی قرار داده‌ایم!^{۱۲۶}

۴.۲. ائمه جماعات

۴.۲.۱. انتخاب آیات استراتژیک برای قرائت در نماز جماعت

اگر چه همه‌ی آیات کریمه‌ی قرآن نور است، اما امروز جوانان به بخشی از آیات قرآن خیلی احتیاج دارند و آن، چیزهایی است که عزت اسلام و عزت جامعه‌ی اسلامی و توحید عملی جوامع اسلامی در آنهاست. جوانان ما در همه جای دنیای اسلام بایستی این گونه آیات را روان و حفظ باشند و از آنها درس بگیرند. حتی من یک وقت به این ائمه‌ی جماعتی که در بعضی از کشورهای عربی و اسلامی، آیاتی را در قرائت نماز انتخاب می‌کنند، گفتم آیاتی را انتخاب بکنید که می‌تواند در سرنوشت ملت‌های اسلامی به طور ویژه اثر بگذارد. البته مردم باید همه‌ی آیات الهی را یاد بگیرند و یاد هم می‌گیرند، لیکن بعضی از مفاهیم قرآنی وجود دارد که دست استعمار سعی کرده است ماها را از

۱۲۶ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: عبدالعزیز صیاد، محمود منشأوی

آنها دور نگه بدارد. ما را از جهاد دور نگه داشتند. ما را از این که کفار نباید بر مسلمین مسلط باشند، دور نگه داشتند. ما را از آیاتی که وحدت مسلمین در آنها هست، دور نگه داشتند. همین آیاتی که الان تلاوت شد - «و ما ارسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله»^{۱۲۷} - و آیاتی که معنایش حاکمیت عملی اسلام بر زندگی جوامع است، بایستی همهی مردم آنها را یاد بگیرند.^{۱۲۸}

۴.۲.۲. اهتمام به تبیین و تفسیر آیات قرآن در مساجد،

جماعات، مجالس و سخنرانی‌ها

امروز، هرکس که در هر نقطه از این کشور؛ یک آیه قرآن را برای مردم تبیین کند، به نظام جمهوری اسلامی کمک کرده است.^{۱۲۹}

پیش از انقلاب، این‌گونه بود. پیش از انقلاب، روحانیونی که با دانشگاه‌ها و محیط‌های فکری جوان و احیاناً مرتبط با افکار بیگانه اتصال داشتند، ابزاری که قدرت و زوری به آنها بدهد نداشتند. اما فضا در قبضه‌ی آنها و به دست آنها بود. در یک مسجد، یک روحانی می‌ایستاد برای مردم حرف می‌زد و می‌دیدید کلاس‌های درس در دانشگاه، تعطیل یا خلوت می‌شد و می‌رفتند پای صحبت آن آقا؛ که چهار کلمه تفسیر از او بشنوند یا شرح نهج‌البلاغه‌ی او را یاد بگیرند.^{۱۳۰}

۱۲۷. نساء/ ۶۴

۱۲۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: محمود طبلوای، ابوالعینین شعیب

۱۳۷۰/۰۳/۱۶

۱۲۹. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با روحانیون. ۱۳۷۶/۱۱/۲۸

۱۳۰. بیانات مقام معظم رهبری در جمع علماء، طلاب و روحانیان، در آستانه‌ی ماه «محرم» در

مورخه ۱۳۷۲/۰۳/۲۶

سومین ویژگی لازم در این مجالس، افزایش ایمان و معرفت دینی در مردم است. در چنین مجالسی باید از دین، نکاتی عنوان شود که موجب ایمان و معرفت بیشتر در مستمع و مخاطب گردد. یعنی سخنرانان و منبری‌ها، یک موعظه‌ی درست، یک حدیث صحیح، بخشی از تاریخ آموزنده‌ی درست، تفسیر آیه‌ای از قرآن یا مطلبی از یک عالم و دانشمند بزرگ اسلامی را در بیانات خود بگنجانند و به سمع شرکت‌کنندگان در این مجالس برسانند. این‌طور نباشد که وقتی بالای منبر می‌رویم، یک مقدار لفاظی کنیم و حرف بزنییم و اگر احیاناً مطلبی هم ذکر می‌کنیم، مطلب سستی باشد که نه فقط ایمان‌ها را زیاد نمی‌کند، بلکه به تضعیف ایمان مستمعین می‌پردازد. اگر این‌طور هم شد، ما از جلسات مذکور به فواید و مقاصد مورد نظر نرسیده‌ایم.^{۱۳۱}

این هم بود که آن وقت من و امثال من که در زمینه‌ی مسائل مبارزه، به طور جدی و عمیق فکر می‌کردیم، همتان را بر این گذاشتیم که تا آن‌جایی که می‌توانیم، جوانان را از دایره‌ی نفوذ فرهنگی رژیم بیرون بکشیم. من خودم مثلاً مسجد می‌رفتم، درس تفسیر می‌گفتم، سخنرانی بعد از نماز می‌کردم، گاهی به شهرستان‌ها می‌رفتم سخنرانی می‌کردم. نقطه‌ی اصلی توجه من این بود که جوانان را از کمند فرهنگی رژیم بیرون بکشم. خود من آن وقت‌ها این را به «تور نامریی» تعبیر می‌کردم. می‌گفتم یک تور نامریی وجود دارد که همه را به سمتی می‌کشد! من می‌خواهم این تور نامریی را تا آن‌جا که بشود، پاره کنم و هر مقدار که می‌توانم، جوانان را از کمند و دام این تور بیرون بکشم. هر کس از آن کمند فکری خارج می‌شد - که خصوصیتش هم این بود که

۱۳۱. بیانات مقام معظم رهبری در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

اولاً به تدین و ثانیاً به تفکرات امام گرایش پیدا می‌کرد - یک نوع مصنوعیتی می‌یافت. آن روز این‌گونه بود. همان نسل هم، بعدها پایه‌های اصلی انقلاب شدند. الان هم که من در همین زمان به جامعه‌ی خودمان نگاه می‌کنم، خیلی از افراد آن نسل را - چه کسانی که با من مرتبط بودند، چه کسانی که حتی مرتبط نبودند - می‌توانم شناسایی کنم.^{۱۳۲}

۴.۲.۳. تکریم از چهره‌های قرآنی در مجالس محلی

اگر بخواهید قرآن در خانه‌ها، بین بچه‌ها، بین بزرگ‌ها و بین زن و مرد رواج پیدا کند، بایستی قهرمانان قرآنی را احترام کنید...^{۱۳۳}

۴.۳. طلاب حوزه‌های علمیه و روحانیون معزز

۴.۳.۱. پرداختن به آموزش قرائت و حفظ قرآن

نپرداختن به حفظ قرآن در حال حاضر، واقعاً نقیصه‌ای در حوزه‌های ما به شمار می‌آید. در بعضی از حوزه‌های اهل سنت - همان‌طور که مسبوق است - از بدو ورود حفظ قرآن جزو شرایط است. در دیگر حوزه‌ها نیز اگر شرایط، حفظ قرآن نباشد، ولی بدان تشویق می‌شوند. غالب عالمان اهل سنت با قرآن انس زیادتری دارند؛ در حالی که ما در حوزه‌های خودمان، شاهد طلبه‌هایی هستیم که مقداری هم درس خوانده‌اند، لیکن هنوز بر همین قرائت رایج قرآن که ما با آن انس داریم، تسلط ندارند. یعنی هنوز در تلاوتشان اشکالاتی وجود دارد، چه رسد به

۱۳۲. گفت و شنود مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از جوانان به مناسبت هفته‌ی جوان در مورخه ۱۳۷۷/۰۲/۰۷

۱۳۳. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم اختتامیه مسابقات قرآن کریم در تاریخ ۱۳۷۷/۰۹/۰۱

این که قرائت دیگری را نیز بدانند. علتش عدم آموزش قرائت قرآن در حوزه است.^{۱۳۴}

۴.۳.۲. پرداختن به آموزش علوم قرآنی و آشنایی با تفسیر علمی

علوم قرآنی و آشنایی با تفسیر علمی قرآن برای عالم دین از ضروریات است و اگر از این امتیاز برخوردار باشد، خیلی از مشکلات و گره‌های فکری برطرف خواهد شد؛ چون قرآن خیلی پرمغز و جامع است. ما بارها این موضوع را تکرار می‌کنیم، اما در عمل از این جامعیت و از این عمق، استفاده‌ی درستی نمی‌کنیم. این قدر مفاهیم مورد سؤال در یک اشاره‌ی قرآنی بیان شده است که اگر کسی متوجه باشد، می‌تواند با بهترین و رساترین بیان، به یک استفهام پاسخ دهد و گره‌های ذهنی را باز کند؛ اما بر اثر انس نداشتن و ناآشنایی با قرآن، در بین خلیلی از علمای ما این خلأ وجود دارد.^{۱۳۵}

۴.۳.۳. پاسخ دادن به شبهات قرآنی موجود در ذهن مردم

مسئله دیگر، مسئله معضلات قرآنی است. بعضی از مفاهیم قرآنی واقعاً برای خیلی‌ها جزء معضلات ذهنی است. البته اطلاع دارم در برخی از همین دستگاه‌هایی که آقایان حضور دارند و نیز مؤسسات قرآنی که هست، ایستگاه‌های رایانه‌ای دارند و به سؤال‌ها جواب می‌دهند. این خوب است. در رادیو هم دیدم بعضی‌ها سؤال می‌کنند ... اینها خوب است. منتها ابعاد و گستره‌اش خیلی کمتر از آن چیزی است که باید

۱۳۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مسؤولان دبیرستان شهید مطهری ۱۳۶۸/۱۲/۲۷

۱۳۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دسته جمعی عمومی مورخه ۱۳۸۰/۰۴/۱۱

باشد. باید یک گستره وسیع و عمق علمی مناسب مفاهیم قرآنی را بحث کنید.^{۱۳۶}

۴.۳.۴. دقت در تبیین و تفسیر آیات قرآن

شما گفتید: تفسیر قرآن و نهج البلاغه در دانشگاه تدریس می‌شود. از این مطلب واقعاً دلم لرزید. این را حقیقتاً می‌گویم. این که می‌بینید جوان‌ها علاقه به تفسیر قرآن دارند به خاطر این است که نقاط ضعف در دروس معارفی که داده می‌شود، به نظرشان می‌رسد؛ می‌گویند: خوب! قرآن دیگر آن سطح عالی است و مشکلی ندارد، پس سراغ خود قرآن برویم. وقتی سراغ خود قرآن می‌روند، مفسر و مترجم ما قرآن را آن چنان تبیین می‌کند که او را به طور کلی مایوس می‌کند. مثل اوایل انقلاب که بعضی‌ها، به اسلام و تفکر اسلامی از بس شوق داشتند، گفتند: مرکزش کجاست؟ گفتند: حوزه. بلند شویم برویم حوزه. بعضی‌ها به حوزه آمدند، بی‌دین برگشتند! البته الحمدلله بعضی هم به مقامات عالی و خوبی رسیدند.^{۱۳۷}

۱۳۶ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قرآن‌پژوهان حوزه علمیه قم

۱۳۷ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قرآن‌پژوهان حوزه علمیه قم

۴.۴. اساتید دانشگاه‌ها، متخصصین، شخصیت‌های برجسته علمی و دانشجویان

۴.۴.۱. هر روز با قرآن و استفاده و استشهاد به جا از آیات در کارها

دوستان عزیز، جامعه روشنفکری ما یکی از نقاص بزرگش، عدم انس با قرآن است. یک وقتی یکی از فعالان روحانی عرصه‌های تبلیغی، بنده را متوجه به این نکته کرد. چون زیاد در ارتباط با کشورهای دیگر مسلمان به خصوص کشورهای عربی بود. بعد که او گفت، در تجربیات خودم آن را ملاحظه کردم. در ملاقات‌ها و تماس‌هایی که در طول زمان داشتم، دیدم راست می‌گوید و متوجه نکته‌ی درستی شده است. اینکه تحصیل کرده کشورهای عربی حتی با آن که هیچ گرایش دینی ندارد و در هر رشته‌ای که تحصیل کرده باشد، با قرآن سر و کار دارد و آیاتی از قرآن را می‌داند و به آن‌ها استشهاد می‌کند، هم درست می‌خواند و هم به جا استفاده می‌کند. بعضی از این سیاست‌مدارانی که گاهی با ما ملاقات می‌کنند، می‌بینیم با قرآن آشنا هستند و با کلمات قرآنی و آیات قرآنی انس دارند. ببینید اگر من بخواهم تشبیه کنم، مثل آن مثل‌های فارسی که ما از گلستان گرفته‌ایم یا اشعاری که ما از حافظ در ذهن عامه مردممان داریم، شبیه همین در مورد قرآن هست. البته علت واضح این است که آن‌ها زبان عربی، زبان خودشان هست و با قرآن راحت تر انس می‌گیرند. لکن ما باید این کمبود را یک طور جبران کنیم. بد است که متخصص ما و شخصیت برجسته علمی ما در سطوح بالای دانشگاهی، در قبال قرآن و مسائل قرآنی عوام محض باشد و به قرآن مراجعه نداشته باشد، از قرآن استفاده نکند و قرآن را هر روز نخواند. این‌ها عیوبی است که الآن وجود دارد. اگر فرزندان و نخبگان دانشگاهی

و تحصیل کرده‌های ما، هر روز مقید باشند که یک صفحه قرآن را، من گاهی می‌گویم نیم صفحه قرآن را، با توجه به ترجمه بخوانند و در آن تدبیر نکنند، این خودش غوغایی به راه می‌اندازد. اگر بخواهیم این را درست کنیم، فرهنگ‌سازی می‌خواهد و احتیاج به تدبیر دارد.^{۱۳۸}

۴.۴.۲. آموختن قرآن

باید همه قرآن را بلد باشند. امروز، فردی دارای تحصیلات عالی و احیاناً قادر به نطق به چند زبان بیگانه، بلد نیست یک سطر قرآن را بخواند! شما را به خدا، این در جامعه‌ی ما طبیعی است، یا مصنوعی و تحمیلی؟! طبیعی نیست. مگر این می‌شود؟ انسان می‌بیند که کاسب، تاجر، کارگر، دانشجو، حتی طلبه، در صحیح‌خوانی قرآن کمبود دارند. این، نقص بزرگی است؛ این را باید برطرف کنیم. قبل از انقلاب، کسی از ما توقع نداشت. همان قدر که می‌توانستیم، در یک گوشه یا در یک مسجد، چهار نفر بچه‌ی کوچک یا جوان را دور هم جمع می‌کردیم که اینها قرآن یاد بگیرند؛ اما امروز چه؟^{۱۳۹}

۴.۵. صاحبان مشاغل صنفی، تجار، کارگران زحمتکش و کارمندان

۴.۵.۱. آموختن قرآن

باید همه قرآن را بلد باشند. امروز، فردی دارای تحصیلات عالی و احیاناً قادر به نطق به چند زبان بیگانه، بلد نیست یک سطر قرآن را بخواند!

۱۳۸ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ

۱۳۸۶/۰۹/۱۷

۱۳۹ . بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

شما را به خدا، این در جامعه‌ی ما طبیعی است، یا تصنعی و تحمیلی؟! طبیعی نیست. مگر این می‌شود؟ انسان می‌بیند که کاسب، تاجر، کارگر، دانشجو، حتی طلبه، در صحیح‌خوانی قرآن کمبود دارند. این، نقص بزرگی است؛ این را باید برطرف کنیم. قبل از انقلاب، کسی از ما توقع نداشت. همان قدر که می‌توانستیم، در یک گوشه یا در یک مسجد، چهار نفر بچه‌ی کوچک یا جوان را دور هم جمع می‌کردیم که اینها قرآن یاد بگیرند؛ اما امروز چه؟^{۱۴۰}

۴.۶. اعضای هیأت دولت

دوستان سعی کنند در همه‌ی اوقات - به خصوص در ماه رمضان - تلاوت قرآن را از یاد نبرند. قرآن نباید از زندگی‌تان حذف شود. تلاوت قرآن را حتماً داشته باشید؛ هر چه ممکن است. تلاوت قرآن هم با تأمل و تدبّر اثر می‌بخشد. تلاوت عجله‌ای که همین‌طور انسان بخواند و برود و معانی را هم نفهمد یا درست نفهمد، مطلوب از تلاوت قرآن نیست؛ نه این که بی‌فایده باشد - بالاخره انسان همین که توجه دارد این کلام خداست، نفس این یک تعلق و یک رشته‌ی ارتباطی است و خود همین هم مغتنم است و نباید کسی را از این‌طور قرآن خواندن منع کرد لیکن تلاوت قرآنی که مطلوب و مرغوب و مأمور به است، نیست. تلاوت قرآنی مطلوب است که انسان با تدبّر بخواند و کلمات الهی را بفهمد، که به نظر ما می‌شود فهمید. اگر انسان لغت عربی را بلد باشد و آنچه را هم که بلد نیست، به ترجمه مراجعه کند و در همان تدبّر کند؛ دو بار، سه بار، پنج بار که بخواند، انسان فهم و انشراح ذهنی نسبت به مضمون آیه پیدا می‌کند که با بیان دیگری حاصل نمی‌شود؛ بیشتر با تدبّر حاصل

می‌شود؛ این را تجربه کنید. لذا انسان بار اول وقتی مثلاً ده آیه‌ی مرتبط به هم را می‌خواند، یک احساس و یک انتباه دارد؛ بار دوم، پنجم، دهم که همین را با توجه می‌خواند، انتباه دیگری دارد؛ یعنی انسان انشراح ذهن پیدا می‌کند. هر چه انسان بیشتر انس و غور پیدا کند، بیشتر می‌فهمد؛ و ما به این احتیاج داریم. عزیزان من! کسانی که پیشان لغزید، خیلی از مواردش را که ما دیدیم، ناشی بود از عدم تعمق در امر دین و معارف اسلامی؛ شعائری بود، شعرهایی بود، احساساتی بود، بر زبانشان بود، اما در دلشان عمق نداشت. لذا در گذشته ما کسانی را دیدیم که آدم‌های خیلی تند و داغ و پُرشوری هم بودند، بعد صد و هشتاد درجه وضع اینها عوض شد. سال‌های اول انقلاب کسانی بودند - من با خصوصیات، آدم‌هایش را می‌شناسم؛ یعنی کلیات نیست - که افرادی مثل شهید بهشتی را راحت و صریح از نظر انقلابی بودن و فهم درستش از انقلاب و از راه امام، نفی می‌کردند. بعد از گذشت مدتی، مشی اینها آن‌چنان شد که مبانی انقلاب و نظام را انکار کردند! بعضی از آنها که آدم‌های با انصاف‌تری بودند، صریحاً، و بعضی‌شان ملتویاً و مزوراً انکار کردند. آدم‌های بی‌انصاف‌ترشان اینها هستند، که به یک معانی‌ای هم تظاهر می‌کنند؛ اما باطنشان این‌طور نیست. این به خاطر این بود که اینها عمق نداشتند. البته این یکی از عوامل است؛ یک عامل هم شهوات و دنیاطلبی و امثال اینهاست که کسانی را هم که عمق دارند، منحرف می‌کند. بسیار کسانی بودند که عمق نداشتند. یکی از راه‌هایی که این عمق را در اعتقادات انسان، در مبانی فکری انسان، در روح انسان، در ایمان انسان ایجاد می‌کند، انس با قرآن است. بنابراین در

زندگی حتماً قرآن با تدبیر را در نظر داشته باشید و نگذارید حذف شود.^{۱۴۱}

برادران عزیز و خواهران عزیز! بارتان سنگین و کارتان دشوار است. اگر خوب عمل کنید، اجرتان دو برابر است؛ اما اگر خدای نکرده بد عمل کنید، مؤاخذه‌تان هم دو برابر است. برای این‌که بتوانید این راه را سالم طی کنید و ۱۴۵۰ روزی را که در پیش دارید، به خوبی سپری کنید، باید خود را به خدا وصل کنید. قرآن خواندن هر روز را فراموش نکنید. هر روز حتماً قرآن بخوانید؛ هر مقداری می‌توانید. آنهایی که ترجمه‌ی قرآن را می‌فهمند، با تدبیر به ترجمه نگاه کنند. آنهایی که ترجمه‌ی قرآن را نمی‌فهمند، یک قرآن مترجم خوب - که الحمدلله زیاد هم داریم - کنار دستشان بگذارند و به ترجمه‌ی آن نگاه کنند. ممکن است ده دقیقه صرف وقت کنید و یک صفحه یا دو صفحه بخوانید؛ اما هر روز بخوانید؛ این را یک سیره‌ی قطعی برای خودتان قرار دهید. علامت بگذارید، فردا از دنباله‌اش بخوانید. تا آن جایی که می‌توانید، به نماز و توجه و ذکر در نماز و به نوافل اهمیت دهید. خدای متعال به پیغمبر اکرم می‌فرماید: «**قَمِ اللَّيْلَ آتَا قَلِيلاً. نَصْفَهُ أَوْ اقْتَصَصَ مِنْهُ قَلِيلاً. أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. أَنَا سَنَلِقِي عَلَيْكَ قَوْلًا تَمِيلاً**» یعنی نصف شب را بیدار بمان، یا دو ثلث شب را بیدار بمان و عبادت کن - که این برای پیغمبر است؛ من و شما خیلی دهنمان می‌چاید که از این حرف‌ها برای خودمان بزنیم - چرا؟ «**أَنَا سَنَلِقِي عَلَيْكَ قَوْلًا تَمِيلاً**»، ما می‌خواهیم سخن سنگینی را به تو القاء کنیم؛ می‌خواهیم حرف بزرگی را به تو بزنیم؛ بنابراین باید خودت را آماده کنی. بار سنگین احتیاج به

آمادگی روحی دارد؛ این آمادگی روحی هم همین‌طوری به دست نمی‌آید. این‌که ما بگوییم آقا برو دلت را صاف کن، بله، اساس همان صاف کردن دل است؛ اما صاف کردن دل فقط از راه نماز، از راه توسل، از راه توجه و از راه ذکر به دست می‌آید. اگر کسی خیال کند که می‌توان دل و روح را بدون اینها صاف کرد، سخت در اشتباه است. از راه گریه‌ی نیمه‌شب، از راه خواندن قرآن با تدبّر و با دقت، از راه خواندن ادعیه‌ی صحیفه‌ی سجادیه، دل انسان صاف می‌شود؛ و آلاً این طوری نیست که بگوییم آقا برو دلت را صاف کن؛ هر کاری هم کردی، کردی. خداوند ان‌شاءالله این حرف‌ها را اول در دل بنده مؤثر کند تا بلکه یک خرده آدم شویم؛ بعد هم در دل شما دوستان و برادران و خواهران ان‌شاءالله مؤثر قرار دهد. خداوند ان‌شاءالله از شما راضی باشد و بتوانید در طول این مدت طبق وظیفه‌ی الهی‌تان عمل کنید و در پایان این مدت هم خرسند و خوشحال باشید.^{۱۴۲}

۵. راهکارهای ایجاد و گسترش انس با قرآن از طریق مراکز دولتی، ادارات و دانشگاهها

۵.۱. برنامه‌ریزی در مراکز دولتی، ادارات و دانشگاهها

شما به مسئله قرآن و دل مردم و ذهن مردم و اعتقاد مردم، یک نگاه بلندمدت بکنید. ببینید اگر ما بخواهیم کاری کنیم که تا بیست سال دیگر جوان‌ها و کودکانها و نوجوان‌هایی که رو به رشدند، دل‌هایشان با قرآن آشنا بشود، راه آن چیست؟ اولاً مفاهیم قرآنی را درک کنند، ثانیاً اعتقاد و گرایش و شوق به قرآن در وجود آنها پیدا شود. ممکن است این کار راه ویژه‌ای داشته باشد. چیزی غیر از رسیدگی به برخی از مباحث علمی را لازم داشته باشد. ضمن این که مباحث علمی هم لازم است و

باید حتماً دنبال شود، اما وقتی اولویت‌بندی می‌کنید، شاید آن کار اولویت بالاتری پیدا کند.^{۱۴۳}

۵.۲. محوریت قرآن در کل امور

در مدارس و دانشگاه‌ها - در مدارس هم ابتدایی و متوسطه و راهنمایی - و در هر جایی، هر طور که مناسب است، باید اثری از قرآن باشد.^{۱۴۴}

۵.۳. هدف اصلی؛ انس عمومی

هدفتان، انس عمومی قرآن به معنای صحیح و حقیقی کلمه باشد و ببینید این مهم چگونه حاصل می‌شود؟ اگر فرض کنیم کسانی قرآن را بخوانند اما هیچ انسی با قرآن پیدا نکنند و قرآن خواندنشان صرفاً به عنوان یک کار و شغل باشد، این مقصود شما را چندان برآورده نمی‌کند ... آن کاری که در سطح عموم می‌خواهید بکنید، باید این باشد که دل‌ها با قرآن چفت شوند؛ دل‌ها با قرآن بیگانه نباشند ... کاری کنید که مفاهیم قرآنی در

---

۱۴۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با طلاب و علمای حوزه علوم قرآنی در تاریخ ۱۳۸۳/۱۲/۱۷

۱۴۴. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۳

ذهن‌های مردم سرریز شود ... در هر کار قرآنی هدف عالی این باشد.^{۱۴۵}

بدون استثناء همه مردم (باید) در این کشور قادر به روخوانی قرآن باشند.^{۱۴۶}

انقلاب، ما را وارد وادی آشنایی با قرآن کرد. ما تازه وارد این وادی شده‌ایم. وقتی در کشوری، مثلاً بیست یا بیست و پنج میلیون جوان از زن و مرد هست، جا دارد که در میان اینها، اقلأً یک دو، سه میلیون تالی قرآن، با آداب و شرایطش باشد؛ اقلأً یک میلیون از این جوانان، حافظ کلام خدا باشند؛ تعداد معتدّبهی از جوانان، عارف به معانی قرآن و قادر به فهم الفاظ و ظواهر قرآن باشند؛ تعداد معتدّبهی، عالم به قرائات مختلف و نوافل قرائت و زینت‌های تلاوت قرآن باشند و بدون استثناء، همه‌ی مردم در این کشور، قادر به روخوانی قرآن باشند. این، قاعده است. نمی‌شود قبول کرد، در کشوری که مردمش معتقد به اسلام هستند، احدی از آحاد مردم - غیر از اطفال بسیار کوچک - باشند که نتوانند قرآن را بخوانند؛ چه رسد به این که در نظامی، مردم بر پایه‌ی اسلام زندگی کنند.

باید همه قرآن را بلد باشند. امروز، فردی دارای تحصیلات عالی و احیاناً قادر به نطق به چند زبان بیگانه، بلد نیست یک سطر

---

۱۴۵ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با گروه مطلع‌الفجر سازمان تبلیغات اسلامی در تاریخ ۱۳۷۳/۰۹/۱۴

۱۴۶ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

قرآن را بخواند! شما را به خدا، این در جامعه‌ی ما طبیعی است، یا تصنعی و تحمیلی؟! طبیعی نیست. مگر این می‌شود؟ انسان می‌بیند که کاسب، تاجر، کارگر، دانشجو، حتی طلبه، در صحیح‌خوانی قرآن کمبود دارند. این، نقص بزرگی است؛ این را باید برطرف کنیم. قبل از انقلاب، کسی از ما توقع نداشت. همان قدر که می‌توانستیم، در یک گوشه یا در یک مسجد، چهار نفر بچه‌ی کوچک یا جوان را دور هم جمع می‌کردیم که اینها قرآن یاد بگیرند؛ اما امروز چه؟

همت را بر این مسأله بگمارید که تمام مردم بتوانند قرآن را یاد بگیرند. شما آقایانی که قرآن را بحمدالله می‌خوانید و انصافاً خوب هم می‌خوانید و دیگر راحت می‌شود به بعضی از شما برادران، استاد قرآن گفت - یعنی هیچ بحثی در آن نیست - موظف و مسؤولید. شما باید این کار را بکنید. سازمان‌ها - سازمان تبلیغات و اوقاف و بقیه‌ی مراکز - هم باید این کار را انجام دهند. این، مقدمه برای فهم قرآن است. آن وقتی که انس عمومی با قرآن باشد، فهم قرآن ممکن و آسان است.^{۱۴۷}

۵.۴. ترویج انس با قرآن کریم

البته در هر جامعه‌ی، اگر ما بخواهیم رسمی را رواج بدهیم باید از آن رسم، نقطه‌های اوجی در این جامعه داشته باشیم؛ و آلا این رسم رواج پیدا نخواهد کرد. ممکن نیست شما در جامعه‌ی

۱۴۷. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

بگویند که مثلاً همه‌ی مردم باید روزی ده دقیقه نرمش و ورزش کنند؛ اما رسم پهلوانی را در این جامعه به کلی براندازید. این‌طور نمی‌شود. مردم ورزش نخواهند کرد. حرکت عمومی، فقط با استدلال و بیان و اثبات عقلانی که نیست؛ چیزهای دیگری هم در کنارش لازم است. احساسات و تشویق‌ها و ایجاد شوق به قله‌ها لازم است. لذا ما باید قله‌هایی را داشته باشیم، تا همه‌ی مردم به دامنه‌ها برسند. پس، اگر می‌خواهیم همه‌ی مردم در قرآن اوج پیدا کنند، باید قله داشته باشیم. قله، یعنی همین شمایایی که امروز در این‌جا بحمدالله بعضی تلاوت کردید و اکثراً تلاوت نکردید. من شما آقایان را که در این‌جا تشریف دارید و تلاوت هم نکردید، می‌شناسم و غالباً با تلاوت‌ها و صدای شما آشنا هستم. بحمدالله در جامعه‌ی ما، نعمت زیاد است.^{۱۴۸}

۵.۵. استفاده از ابزارهای تشویقی و تدوین آئین‌نامه امتیازات

در مراکز دولتی و ادارات و دانشگاه‌ها، همه را به پیروی از تعالیم نورانی قرآن تشویق نمایید. کتاب خدا در میان مردم حضور واقعی بیابد و آموختن و تدبّر و تعمق در آن، برای همه به خصوص جوانان و نوجوانان، امری رایج و دائر گردد. در این

۱۴۸. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

مورد، مسئولیت علماء و آگاهان و نویسندگان و گویندگان و رسانه‌های عمومی، بسی مهم و خطیر است.^{۱۴۹}

ترتیبی بدهید که بشود بچه‌ها را از کوچکی در دبستان تشویق به حفظ قرآن کنند - البته مجبورشان نکنند - جایزه بدهند و مثلاً بگویند هر بچه‌ای که در دوره‌ی دبستان، این قدر از قرآن را حفظ بکند، این مقدار امتیاز خواهد گرفت؛ یا اگر کسی در دبیرستان، این مقدار قرآن را حفظ کند، به قدر این واحدها یا این درس‌ها، نمره یا امتیاز مادی می‌دهیم. مسأله‌ی حفظ را خیلی جدی بگیرید. متأسفانه ما و بچه‌هایمان، حفظ قرآن نداریم. بگذارید یک خرده جلو برویم و در سطح کشور مسأله‌ی حفظ قرآن را گسترش بدهیم؛ آنگاه حرفی نداریم که در موقع سربازی، حافظان قرآن را معاف کنیم. البته ما نباید این طور بگوییم که حافظان قرآن معاف است؛ چون مسأله‌ی سربازی در اینجا، غیر از سربازی در مصر است. سربازی در اینجا، مثل قرآن خواندن است و جهاد فی سبیل الله است. جهاد فی سبیل الله با قرآن خواندن، عدلین هستند؛ اینها از هم جدا نیستند. بهتر است بگوییم اگر کسی حفظ قرآن بکند، من به او درجه می‌دهم.^{۱۵۰}

---

۱۴۹ . پیام مقام معظم رهبری به مناسبت اولین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۳۶۹/۰۳/۱۰

۱۵۰ . بیانات مقام معظم رهبری در مراسم تودیع با قاریان قرآن: استاد شحات و استاد بسیونی ۱۳۶۹/۱۲/۰۱

۵.۶. فراهم کردن امکانات لازم

جوان‌هایی که در این جا تلاوت قرآن می‌کنند، استعداد‌های بسیار درخشانی هستند که یقیناً اگر وسایل و امکانات پرورش این استعدادها به طور کامل فراهم شود و آن بالندگی لازم را پیدا کنند، کشور ما قلّه تلاوت قرآنی در دنیای اسلامی خواهد شد. صداها خوب، فراگیری‌ها خوب، آمادگی‌ها خوب - و این نعمت بزرگی است - منتها قدری بیشتر باید زمینه رشد و بالندگی این جوان‌ها پیدا شود.^{۱۵۱}

۵.۷. تکریم چهره‌های قرآنی؛ داشتن قله و توجه

به اهمیت نخبگان

اگر بخواهید قرآن در خانه‌ها، بین بچه‌ها، بین بزرگ‌ها و بین زن و مرد رواج پیدا کند، بایستی قهرمانان قرآنی را احترام کنید ... اگر بخواهیم همه مردم در سطح متوسط قرار بگیرند، باید تعدادی در سطح عالی و تعداد کمتری در سطح اعلا داشته باشیم. خاصیت بهترین‌ها این است که متوسطین را با خودشان می‌کشند و به جلو می‌برند. به همین دلیل است که قاری قرآن

---

۱۵۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن کریم در ماه مبارک رمضان در تاریخ ۱۳۸۳/۰۷/۲۵

و خوش‌خوانان و حافظان و متبحران در قرآن، باید روز به روز بیشتر و روز به روز بهتر شوند.^{۱۵۲}

۵.۸. رتبه‌بندی قاریان

اینکه گفتیم «امروز قراء در سطح معینی که می‌رسند باید استاد شوند و از آن حد، پایین‌تر نباید باشند»، واقعاً مسأله‌ای است که باید در انجامش همت کنید. باید چند نفر از قرای مسلم و اساتید قرآن را انتخاب کنید و هشتاد معیار، صد معیار بگذارید، تا هر کس حداکثر معیار را داشت، گواهی شود که به آن حد معین رسیده است. کارتی هم به وی بدهند تا معلوم شود قاری ممتاز و استاد است. یک مرکز رسمی هم باشد، که به امورشان رسیدگی کند.^{۱۵۳}

---

۱۵۲ . بیانات مقام معظم رهبری در مراسم اختتامیه مسابقات قرآن کریم در تاریخ ۱۳۷۷/۰۹/۰۱

۱۵۳ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار خصوصی با قاریان مشهدی ۱۳۷۵/۱۰/۲۴

۵.۹. طراحی ساز و کار توانمند سازی از طریق آموزش

خودرو بار آمدن، ائتلاف منابع و ائتلاف استعدادها را به دنبال دارد؛ وقتی انسان خودرو بیاید بالا، استفاده بهینه از استعدادش نمی‌شود.^{۱۵۴}

ما در جامعه خودمان مبالغ زیادی از آموزش قرآن عقب‌افتادگی داریم. باید اینها را جبران کنیم. اگر جوان مسلمان با قرآن انس پیدا کند و فرصت تدبّر در قرآن را به خود بدهد، بسیاری از شبهات دشمنان بی‌اثر خواهد شد. البته همه دستگاہ‌های فرهنگی کشور باید کمک کنند. باید مفاهیم قرآنی به وسیله خبره‌های این کار دسته‌بندی شود و به تناسب در جای خود و در کتاب‌های درسی - چه در مدرسه‌ها و چه در دانشگاه‌ها - گنجانده شود. این ارتباط باید دائمی باشد.^{۱۵۵}

۵.۱۰. برگزاری جلسات آموزشی و ترویجی قرآنی؛ به شیوه مکتب‌خانه‌ای در مساجد

مکتب‌های قرآن، بچه‌های چهارساله و پنج‌ساله را قرآن درس می‌داد. من خودم در سن پنج‌سالگی به مکتب رفتم و قرآن یاد

---

۱۵۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم در ماه مبارک رمضان در تاریخ ۱۳۸۳/۰۷/۲۵

۱۵۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از حافظان و قاریان قرآن نونهال و نوجوان کشور در تاریخ ۱۳۸۰/۰۶/۲۸

گرفتم. امثال من، در همان مکتبی که ما می‌رفتیم، زیاد بودند و اصلاً مکتب‌خانه‌ها همین‌طور بود. این مکتب‌خانه‌هایی که رژیم منحوس پهلوی، شجاعت و شهامت به خرج داد! و رعد و برق کرد و آنها را برچید، خانه‌هایی برای تعلیم قرآن بودند. یک زن یا مردی می‌نشست، بچه‌های مردم را قرآن یاد می‌داد، بعد این بچه‌ها در جامعه‌ی می‌افتادند که در آن، سواد و علم و فرهنگ، متعلق به عده‌ی خاصی بود؛ اما قرآن را بلد بودند. جامعه‌ی اسلامی، این‌طوری است. جایی که مسلمانان هستند، این‌گونه‌اند.^{۱۵۶}

ما باید قبول کنیم که ملت ما در نیم قرن پیش از انقلاب - که واقعاً مدت کمی نیست - روز به روز از قرآن فاصله گرفته و دور شده است. تا قبل از این نیم قرن، مردم ما - حتی آنهایی که سواد خواندن و نوشتن نداشتند - غالباً می‌توانستند قرآن را از رو بخوانند. به همین جهت مکتب‌خانه‌ها نعمت بزرگی بود. چقدر کسانی از افراد مسن نسل قبل را ما می‌شناختیم که سواد خواندن و نوشتن نداشتند، نمی‌توانستند فارسی بخوانند و با آن که زبانشان فارسی بود، نمی‌توانستند زبان خودشان را به صورت مکتوب بنویسند و بخوانند؛ اما می‌توانستند کتاب خدا را بخوانند و قرآن را بفهمند. آن رژیم فاسد خبیث، یکی از بزرگترین ضربه‌هایی که زد و ضررهایی که وارد کرد، همین بود که قرآن را به تدریج کنار گذاشت؛ تا آنجا که از میان جامعه ما

۱۵۶. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قاریان قرآن ۱۳۶۹/۰۱/۱۹

قرآن بیرون رفت. لذا در مدارس ما، درس موسیقی می‌دادند؛ اما از آموزش قرآن خبری نبود! هر بچه‌ای که به دبستان و دبیرستان می‌رفت، نت موسیقی را یاد می‌گرفت؛ اما متن قرآن کریم را نمی‌آموخت! بنابراین، ما را جدا کردند و از قرآن دور نگهداشتند.^{۱۵۷}

۵.۱۱. آموزش و پرورش

۵.۱۱.۱. نوآوری و ابتکار در طراحی جدید سیستم آموزش زبان عربی

ما به نوع خاصی از آموزش عربی نیازمندیم. معارف اسلامی و معارف دنیا و آخرت ما در قرآن، نهج‌البلاغه، صحیفه سجادیه و ... قرار دارد. نسل ما چقدر وقت دارد این‌ها را یاد بگیرد؟ آیا باید دائماً بنشینیم و ترجمه کنیم؟ نه؛ ما باید عربی را چنان بیاموزیم که دانش‌آموزان ولو هیچ قاعده‌ای را هم ندانند، وقتی متن را می‌خوانند، معنایش را بفهمند و این کاملاً ممکن است. ما کسانی را داریم که وقتی شما آیه قرآن را می‌خوانید، معنایش را می‌فهمند؛ اما اگر از آنان پرسید فاعل و مفعول

۱۵۷ . بیانات مقام معظم رهبری در سالروز بعثت نبی اکرم(ص) در تاریخ

۱۳۶۸/۱۲/۰۴

جمله را تعیین کنید، اصلاً نمی‌توانند. ولی معنا را می‌فهمند و برای شما ترجمه می‌کنند.^{۱۵۸}

۵.۱۱.۲. شیوه تعلیم در آموزش و پرورش

خودرو بار آمدن، اتلاف منابع و اتلاف استعدادها را به دنبال دارد؛ وقتی انسان خودرو بیاید بالا، استفاده بهینه از استعدادش نمی‌شود.^{۱۵۹}

باید تعلیم قرآن را در سه مقطع پیگیری کنید: مقطع روخوانی قرآنی، مقطع روان‌خوانی قرآن، مقطع فهم مفاهیم قرآن. در مقطع روخوانی قرآن، برای این که بچه، قرآن را یاد بگیرد، هیچ لزومی ندارد که شما داستان‌های قرآن را ذکر کنید. این هیچ لزومی ندارد که شما داستان‌های قرآن را ذکر کنید. این داستان‌ها را بگذارید برای کتاب‌های تاریخ و دینی؛ دانش‌آموز در فراگیری روخوانی قرآن متمرکز شود. مقطع دوم، مقطع روان‌خوانی است؛ یعنی دانش‌آموز بتواند راحت قرآن بخواند. با این حساب، همه مردم ایران فرضاً در ده سال آینده، باید به همّت شما بتوانند راحت قرآن را بی‌غلط بخوانند. مقطع سوم، مقطع درک مفاهیم قرآنی است. مقطع دوم می‌تواند در دوره راهنمایی باشد، ولی مقطع سوم در دوره دبیرستان واقع شود؛ یا

۱۵۸ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر آموزش و پرورش و شورای تدوین کتب درسی در تاریخ ۱۳۷۹/۱۰/۲۷

۱۵۹ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم در ماه مبارک رمضان در تاریخ ۱۳۸۲/۲/۲۵

تقسیم‌بندی‌های دیگری که ممکن است صورت گیرد. قبل از انقلاب در مشهد جلسات گوناگونی داشتیم که از جمله، جلسه قرآن در مسجد کرامت بود. در آنجا گاهی اوقات برای جوان‌ها واژه‌های قرآنی را شرح می‌دادم. یک آیه قرآن را می‌خواندم، می‌پرسیدم آیا معنای آن را می‌فهمید یا نه. مثلاً در خصوص آیه **«و لنبلونکم بشی من الخوف و الجوع و نقص من الاموال و الأفس و الثمرات»**^{۱۶۰} می‌گفتم من فقط لنبلونکم را برای شما معنا می‌کنم - چون شما معنایش را نمی‌دانید - سایر واژه‌ها را خودتان معنا کنید؛ چون بسیار ساده است. اگر ما بتوانیم کاری کنیم که دانش‌آموزان معنای کلمات پرتکرار قرآن را یاد بگیرند، چقدر به درک مفاهیم توسط آنها کمک شده است.^{۱۶۱}

ما در جامعه خودمان مبالغ زیادی از آموزش قرآن عقب‌افتادگی داریم. باید اینها را جبران کنیم. اگر جوان مسلمان با قرآن انس پیدا کند و فرصت تدبّر در قرآن را به خود بدهد، بسیاری از شبهات دشمنان بی‌اثر خواهد شد. البته همه دستگاہ‌های فرهنگی کشور باید کمک کنند. باید مفاهیم قرآنی به وسیله خبره‌های این کار دسته‌بندی شود و به تناسب در جای خود و

۱۶۰. بقره/ ۱۵۵

۱۶۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر آموزش و پرورش و شورای تدوین

کتاب‌های درسی ۱۳۷۹/۱۰/۲۷

در کتاب‌های درسی - چه در مدرسه‌ها و چه در دانشگاه‌ها - گنجانده شود. این ارتباط باید دائمی باشد.^{۱۶۲}

۵.۱۱.۳. اهمیت ویژه برای درس قرآن در مدارس

برای درس قرآن اهمیت قائل شوید تا این نوجوان، چه دختر و چه پسر، به قرآن گرایش پیدا کند. به خصوص در سن کودکی باید قرآن را حفظ کند و قرآن در سینه‌ها باشد تا در دل‌ها نفوذ کند و در محیط جامعه تحقق پیدا کند.^{۱۶۳}

حفظ قرآن را جدی بگیرید، البته جوان‌ها و نوجوان‌ها که توی مدرسه هستند و دبستان و این‌ها، اول باید روی آنها اجرا بشود. بعد نوجوان‌هایی که چهارده و پانزده ساله هستند. بعد جوان‌ترها و آنهایی که تا سی - چهل سال سستشان هست مأیوس نشوند.^{۱۶۴}

۵.۱۱.۴. استفاده از ابزارهای تشویقی برای تعلیم و

حفظ قرآن در مهدکودک‌ها و مدارس

بچه‌ها همه قرآن را یاد بگیرند.^{۱۶۵}

---

۱۶۲ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از حافظان و قاریان قرآن نونهال

و نوجوان کشور در تاریخ ۱۳۸۰/۶/۲۸

۱۶۳ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۳

۱۶۴ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۲/۱۲/۰۴

۱۶۵ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۰۸

آن چیزهایی که مفید است، آن چیزهایی که ما را به فهم مفاهیم قرآن نزدیک می‌کند، آنها را به این بچه‌ها یاد بدهید تا مثل نقشی که در سنگ می‌ماند، در ذهن این‌ها بماند تا آخر عمرشان، و مایه برکت بشود.^{۱۶۶}

جلسه بگذارید و ترتیبی بدهید که بشود بچه‌ها را از کوچکی در دبستان تشویق به حفظ قرآن کنند - البته مجبورشان نکنند - جایزه بدهند و مثلاً بگویند هر بچه‌ای که در دوره‌ی دبستان، این قدر از قرآن را حفظ بکند، این مقدار امتیاز خواهد گرفت؛ یا اگر کسی در دبیرستان، این مقدار قرآن را حفظ کند، به قدر این واحدها یا این درس‌ها، نمره یا امتیاز مادی می‌دهیم. مسأله‌ی حفظ را خیلی جدی بگیرید. متأسفانه ما و بچه‌هایمان، حفظ قرآن نداریم. بگذارید یک خرده جلو برویم و در سطح کشور مسأله‌ی حفظ قرآن را گسترش بدهیم؛ ...^{۱۶۷}

۵.۱۱.۵. نوآوری و ابتکار در طراحی و فرهنگ‌سازی سرگرمی‌های قرآنی در مهدکودک‌ها و مدارس

چه قدر خوب است که سرگرمی جوانان و نوجوانان و کودکان ما، انس با قرآن و آیات الهی قرآن و آموختن قرآن باشد.^{۱۶۸}

۱۶۶ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۳/۱۰/۱۴

۱۶۷ . بیانات مقام معظم رهبری در مراسم تودیع با قاریان قرآن: استاد شحات و استاد بسیونی ۱۳۶۹/۱۲/۰۱

۱۶۸ . بیانات مقام معظم رهبری در جمع قاریان قرآن در حسینیه امام خمینی(ره) در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۱۸

به خصوص در سنین کودکی، حفظ، حفظ، حفظ، حفظ قرآن. باید قرآن را حفظ کنید. باید قرآن در سینه‌ها باشد، تا در دل‌ها نفوذ کند. تا در جامعه تحقق پیدا کند.^{۱۶۹}

۵.۱۲. اهتمام جهت پیگیری مطالبات رهبری در حوزه‌های علمیه

۵.۱۲.۱. پرداختن به آموزش علوم قرآنی

الف. پرداختن به آموزش قرائت و حفظ قرآن

نپرداختن به حفظ قرآن در حال حاضر، واقعاً نقیصه‌ای در حوزه‌های ما به شمار می‌آید. در بعضی از حوزه‌های اهل سنت - همان‌طور که مسبوق است - از بدو ورود حفظ قرآن جزو شرایط است. در دیگر حوزه‌ها نیز اگر شرایط، حفظ قرآن نباشد، ولی بدان تشویق می‌شوند. غالب عالمان اهل سنت با قرآن انس زیادتری دارند؛ در حالی که ما در حوزه‌های خودمان، شاهد طلبه‌هایی هستیم که مقداری هم درس خوانده‌اند، لیکن هنوز بر همین قرائت رایج قرآن که ما با آن انس داریم، تسلط ندارند. یعنی هنوز در تلاوتشان اشکالاتی وجود دارد، چه رسد به این که قرائت دیگری را نیز بدانند. علتش عدم آموزش قرائت قرآن در حوزه است. در گذشته، قرآن‌خوانی در مکتب‌خانه‌ها تأمین می‌شد لذا هر کسی وارد میدان علم می‌شد، قرآن را یاد گرفته

---

۱۶۹. بیانات مقام معظم رهبری در پایان مراسم قرائت قرآن در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۱۷

بود. بعد که مکتب‌خانه‌ها برچیده شد، در مدارس جدید هم قرآن‌خوانی به آن شکل شروع نشد و این خلأ همچنان باقی مانده است. حالا اگر کسی شانس داشته باشد و پدر یا مادری عاشق و مأنوس به قرآن کنار دستش بودند، دوره‌ی قرآنی را یاد می‌گیرد، در غیر این صورت اگر کسی این موقعیت را نداشته باشد و وارد حوزه شود، حوزه به او قرآن نخواهد داد و ظواهر و متن و آموزش‌های ابتدایی قرآن را فرا نخواهد گرفت. هر چند معارف و فقهی را که می‌خواند، بالاخره فقه قرآن و محصول قرآن است؛ اما متن قرآن و خواندن آن در برنامه‌ها نیست.^{۱۷۰}

ب. پرداختن به آموزش علوم قرآنی و آشنایی با تفسیر علمی

علوم قرآنی و آشنایی با تفسیر علمی قرآن برای عالم دین از ضروریات است و اگر از این امتیاز برخوردار باشد، خیلی از مشکلات و گره‌های فکری برطرف خواهد شد؛ چون قرآن خیلی پرمغز و جامع است. ما بارها این موضوع را تکرار می‌کنیم، اما در عمل از این جامعیت و از این عمق، استفاده‌ی درستی نمی‌کنیم. این قدر مفاهیم مورد سؤال در یک اشاره‌ی قرآنی بیان شده است که اگر کسی متوجه باشد، می‌تواند با بهترین و رساترین بیان، به یک استفهام پاسخ دهد و گره‌های ذهنی را باز

---

۱۷۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مدرسان و مسئولان دبیرستان علوم و

معارف اسلامی شهید مطهری در تاریخ ۱۳۶۸/۱۲/۲۷

کند؛ اما بر اثر انس نداشتن و ناآشنایی با قرآن، در بین خیلی از علمای ما این خلأ وجود دارد.^{۱۷۱}

۵.۱۲.۲. ایجاد رشته علم، شناسایی، فهم و انس با قرآن

مطلب چهارم این است که در عین حالی که فقاقت اساس امر است، نباید از دیگر علوم اسلامی در حوزه‌ها غفلت بشود. مثلاً می‌بایست علم قرآن، شناسایی قرآن، فهم قرآن و انس با قرآن به عنوان یک علم و یک رشته در حوزه‌ها وجود داشته باشد. طلاب ما باید قرآن و یا لاقلاً بخشی از قرآن را حفظ کنند، یا حداقل با آن مأنوس باشند. چقدر مفاهیم اسلامی در قرآن هست که اگر ما بخواهیم در فقه بحث کنیم، به فکر آنها نمی‌افتیم. این انزوای قرآن در حوزه‌های علمیه و عدم انس ما با قرآن، برای ما خیلی مشکلات درست کرده است و بعد از این هم خواهد کرد و به ما تنگ‌نظری خواهد داد.^{۱۷۲}

۵.۱۲.۳. تدوین ترجمه‌های خوب از قرآن

قرآن باید خوب ترجمه شود، ما تا امروز، ترجمه خوب کم داشتیم و از این جهت فقیریم. بعضی از ترجمه‌هایی که در دسترس است، بهتر است که اصلاً نباشد؛ زیرا مورد اعتماد

۱۷۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دسته جمعی عمومی روزهای دوشنبه
۱۳۸۰/۰۴/۱۱

۱۷۲. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در آغاز درس خارج فقه در تاریخ ۱۳۷۰/۰۶/۳۱

نیست! البته، بعضی بهتر است و بعضی هم نسبتاً خوب. باید قرآن با ترجمه‌های متعدد منتشر شود. اگر ما ۱۰ ترجمه خوب قرآن هم داشته باشیم، زیاد نیست؛ زیرا هر کسی با مذاق و سبک فکر و سطح معلومات خود، از یکی از آنها خواهد توانست استفاده کند. بنابراین، تعدد و تکرار اشکالی ندارد؛ منتها ترجمه باید صحیح باشد و اهل فن آن را ببینند. مردم، این ترجمه‌ی صحیح را با متن قرآن بخوانند و به خصوص قاریان که قرآن را با صدای خوش تلاوت می‌کنند، آن قسمتی را که می‌خوانند، حتماً ترجمه‌اش را بفهمند و بدانند که بدون دانستن ترجمه‌ی قرآن، قادر به تلاوت خوب نخواهند بود.^{۱۷۳}

۵.۱۲.۴. تدوین تفسیرهای کوتاه و گویا

یکی از قدم‌های اولیه این است که کاری کنیم تا مردم ما با قرآن آشنا شوند. البته در این زمینه کارهای زیادی شده و ترجمه‌های خوبی ارائه شده است. لیکن اولاً باید فرهنگ رجوع به ترجمه را باب کنیم؛ ثانیاً در جاهایی ترجمه کافی نیست و تفسیری در سطح دانشجو، استاد، دانشمند و در سطح عامه مردم لازم است تا سطوح مختلف مردم بتوانند از قرآن استفاده کنند. چنین نوع تفسیری را در حال حاضر نداریم.^{۱۷۴}

۱۷۳. بیانات مقام معظم رهبری در سالروز بعثت نبی اکرم(ص) در تاریخ ۱۳۶۸/۱۲/۴

۱۳۶۸/۱۲/۴

۱۷۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قرآن‌پژوهان حوزه علمیه قم

۵.۱۲.۵. جهت‌دهی فعالیت‌های تحقیقاتی، پژوهشی و علمی در جهت نیاز واقعی آشنایی مردم با قرآن

می‌خواهم این را عرض کنم که ما درباره قرآن این را لازم داریم که به مسائلی فراتر از مسائل قرآنی و نکاتی که گفتید، توجه داشته باشیم. نگاه ما باید به این سمت باشد که برای آشنا کردن دل و ذهن مردم خودمان با قرآن کاری انجام دهیم. این علمی که اشاره شد و این کارهای تحقیقاتی، پژوهشی و علمی که در سطح بسیار راقی در کشور انجام می‌گیرد و چند برابر هم انجام می‌گیرد، باید برای مردم باشد. اگر جهت تحقیقات و کارهای مردم نباشند، مثل سدی است که پر از آب می‌کنیم و برایش کانال آبیاری قرار نمی‌دهیم. خوب! این سد فراهم شده است، اما مردم بهره‌ای نمی‌برند و مزرعه کسی از آن آبیاری نمی‌شود. اگر تحقیقات برای آشنایی مردم نباشد، این طوری خواهد شد که مردم بهره از قرآن نمی‌برند. باید هدفمان این باشد که قرآن با دل مردم مواجه و روبرو شود^{۱۷۵}.

۵.۱۲.۶. پاسخ دادن به شبهات قرآنی موجود در ذهن

مردم

مسئله دیگر، مسئله معضلات قرآنی است. بعضی از مفاهیم قرآنی واقعاً برای خیلی‌ها جزء معضلات ذهنی است. البته اطلاع

۱۷۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قرآن‌پژوهان حوزه علمیه قم

دارم در برخی از همین دستگاه‌هایی که آقایان حضور دارند و نیز مؤسسات قرآنی که هست، ایستگاه‌های رایانه‌ای دارند و به سؤال‌ها جواب می‌دهند. این خوب است. در رادیو هم دیدم بعضی‌ها سؤال می‌کنند ... اینها خوب است. منتهای ابعاد و گستره‌اش خیلی کمتر از آن چیزی است که باید باشد. باید یک گستره وسیع و عمق علمی مناسب مفاهیم قرآنی را بحث کنید.^{۱۷۶}

۵.۱۲.۷. دقت در تبیین و تفسیر آیات قرآن

شما گفتید: تفسیر قرآن و نهج‌البلاغه در دانشگاه تدریس می‌شود. از این مطلب واقعاً دلم لرزید. این را حقیقتاً می‌گویم. این که می‌بینید جوان‌ها علاقه به تفسیر قرآن دارند به خاطر این است که نقاط ضعف در دروس معارفی که داده می‌شود، به نظرشان می‌رسد؛ می‌گویند: خوب! قرآن دیگر آن سطح عالی است و مشکلی ندارد، پس سراغ خود قرآن برویم. وقتی سراغ خود قرآن می‌روند، مفسر و مترجم ما قرآن را آن‌چنان تبیین می‌کند که او را به طور کلی مایوس می‌کند. مثل اوایل انقلاب که بعضی‌ها، به اسلام و تفکر اسلامی از بس شوق داشتند، گفتند: مرکزش کجاست؟ گفتند: حوزه. بلند شویم برویم حوزه.

۱۷۶. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قرآن‌پژوهان حوزه علمیه قم

بعضی‌ها به حوزه آمدند، بی‌دین برگشتند! البته الحمدلله بعضی هم به مقامات عالی و خوبی رسیدند.^{۱۷۷}

۵.۱۲.۸. دسته‌بندی مفاهیم کاربردی و آیات استراتژیک قرآن

شما به مسئله قرآن و دل مردم و ذهن مردم و اعتقاد مردم، یک نگاه بلندمدت بکنید. ببینید اگر ما بخواهیم کاری کنیم که تا بیست سال دیگر جوان‌ها و کودکان و نوجوان‌هایی که رو به رشدند، دل‌هایشان با قرآن آشنا بشود، راه آن چیست؟ اولاً مفاهیم قرآنی را درک کنند، ثانیاً اعتقاد و گرایش و شوق به قرآن در وجود آنها پیدا شود. ممکن است این کار راه ویژه‌ای داشته باشد. چیزی غیر از رسیدگی به برخی از مباحث علمی را لازم داشته باشد. ضمن این که مباحث علمی هم لازم است و باید حتماً دنبال شود، اما وقتی اولویت‌بندی می‌کنید، شاید آن کار اولویت بالاتری پیدا کند.

در همین زمینه، بحث حک کردن برخی از مفاهیم قرآنی به صورت خودِ آیه در ذهن‌ها مطرح می‌شود؛ مثلاً «لها ما کسبت و علیها ما کتسبت»، یا «کل نفس بما کسبت رهینه»، یا «انما اموالکم و اولادکم فتنه». اگر مفاهیم قرآن به این شکل در ذهن‌ها حک شود، کاربردی هم می‌شود. فرض بفرمائید خیلی از مردم ما در

---

۱۷۷. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قرآن‌پژوهان حوزه علمیه قم

جاهایی به این نکته تمسک می‌کند که «دروغ مصلحت‌آمیز به از راست فتنه‌انگیز» است؛ کأنه آیه قرآن نازل شده است. یا مثلاً «همنشین تو از تو به باید». لازم است که ما مثلاً دو هزار یا پنج هزار مفهوم قرآنی را که می‌تواند سرمشق زندگی و سرمشق ذهن مردم باشد و آنها را به استنتاجی برساند، جدا کنیم تا برای آنها کاربردی شود.^{۱۷۸}

اگر چه همه‌ی آیات کریمه‌ی قرآن نور است، اما امروز جوانان به بخشی از آیات قرآن خیلی احتیاج دارند و آن، چیزهایی است که عزت اسلام و عزت جامعه‌ی اسلامی و توحید عملی جوامع اسلامی در آنهاست. جوانان ما در همه جای دنیای اسلام بایستی این گونه آیات را روان و حفظ باشند و از آنها درس بگیرند. حتی من یک وقت به این ائمه‌ی جماعتی که در بعضی از کشورهای عربی و اسلامی، آیاتی را در قرائت نماز انتخاب می‌کنند، گفتم آیاتی را انتخاب بکنید که می‌تواند در سرنوشت ملت‌های اسلامی به طور ویژه اثر بگذارد. البته مردم باید همه‌ی آیات الهی را یاد بگیرند و یاد هم می‌گیرند، لیکن بعضی از مفاهیم قرآنی وجود دارد که دست استعمار سعی کرده است ماها را از آنها دور نگه بدارد. ما را از جهاد دور نگه داشتند. ما را از این که کفار نباید بر مسلمین مسلط باشند، دور

۱۷۸ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با طلاب و علمای حوزه‌ی علوم قرآنی

نگه داشتند. ما را از آیاتی که وحدت مسلمین در آنها هست، دور نگه داشتند. همین آیاتی که الان تلاوت شد - «وما ارسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله»^{۱۸۰} - و آیاتی که معنایش حاکمیت عملی اسلام بر زندگی جوامع است، بایستی همه‌ی مردم آنها را یاد بگیرند.^{۱۸۰}

۵.۱۳. اهتمام جهت پیگیری مطالبات رهبری در رسانه‌ها

از قرآن درجه یک در صدا و سیمای جمهوری اسلامی، هیچ پایین‌تر نیابند. چون این قرآن در اطراف دنیا شنیده می‌شود.^{۱۸۱} در رادیو قرآن، باید تلاوت‌های خوب، عالی و بی‌عیب گذاشته شود.^{۱۸۲}

---

۱۷۹. نساء/ ۶۴

۱۸۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: محمود طبلاوی، ابوالعینین شعیب ۱۳۷۰/۰۳/۱۶

۱۸۱. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۵/۱۰/۲۴

۱۸۲. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۶/۱۰/۱۰

۵.۱۴. اهتمام جهت پیگیری مطالبات رهبری در ستاد کل نیروهای مسلح

ترتیبی بدهید که بشود بچه‌ها را از کوچکی در دبستان تشویق به حفظ قرآن کنند - البته مجبورشان نکنند - جایزه بدهند و مثلاً بگویند هر بچه‌ای که در دوره‌ی دبستان، این قدر از قرآن را حفظ بکند، این مقدار امتیاز خواهد گرفت؛ یا اگر کسی در دبیرستان، این مقدار قرآن را حفظ کند، به قدر این واحدها یا این درس‌ها، نمره یا امتیاز مادی می‌دهیم. مسأله‌ی حفظ را خیلی جدی بگیرید. متأسفانه ما و بچه‌هایمان، حفظ قرآن نداریم. بگذارید یک خرده جلو برویم و در سطح کشور مسأله‌ی حفظ قرآن را گسترش بدهیم؛ آنگاه حرفی نداریم که در موقع سربازی، حافظان قرآن را معاف کنیم. البته ما نباید این طور بگوییم که حافظان قرآن معاف است؛ چون مسأله‌ی سربازی در اینجا، غیر از سربازی در مصر است. سربازی در اینجا، مثل قرآن خواندن است و جهاد فی سبیل الله است. جهاد فی سبیل الله با قرآن خواندن، عدلین هستند؛ اینها از هم جدا نیستند. بهتر است بگوییم اگر کسی حفظ قرآن بکند، من به او درجه می‌دهم.^{۱۸۳}

۱۸۳. بیانات در مراسم تودیع با قاریان قرآن: استاد شحات و استاد بسیونی

۵.۱۵. تأکید به خبرگان رهبری

نکته‌ی سوم که به اشاره عرض می‌کنم، طرح مباحث مبنایی سیاسی و فکری است. امروز توجه کنید که گرایش تبلیغی دشمنان ما فقط این نیست که به نظام اسلامی فحاشی کنند یا بد بگویند یا یک تهمت سیاسی بزنند؛ امروز دشمنان ما به شکل مبنایی با مباحثی که پایه‌ی جمهوری اسلامی است، دارند دست و پنجه نرم می‌کنند. به قول خودشان، دارند تفکر ضد جمهوری اسلامی را تئوریزه می‌کنند. در واقع برای تفکر سیطره‌ی استکباری دنیای استکبار و در رأس آنها امریکا بر همه‌ی جهان، دارند پایه‌ی فکری درست می‌کنند. آنچه مربوط به ایمان مردم است، آنچه مربوط به حقانیت اسلام و قرآن و احکام الهی است، آنچه مربوط به درآمیختگی و وحدت دین و سیاست است، آنچه مربوط به مبانی خاص جمهوری اسلامی است؛ همه‌ی اینها مورد چالش است و این چالش به شکل بسیار جدی دارد دنبال می‌شود. مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت فحاش‌هایی که در رادیو و تلویزیون‌ها بنشینند و یاوه‌سرایبی سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته‌اند؛ آدم‌هایی را که در زمینه‌های فکری - چه دینی، چه سیاسی - می‌توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته‌اند و دارند پول خرج می‌کنند و فکر درست می‌کنند و آن را به جامعه تزریق می‌کنند. در مقابله‌ی با این، نه عصبانیت، نه تکفیر، نه سلاح، نه قوه‌ی زور، هیچ‌کدام فایده‌ای ندارد. در مقابل «لا یفلّ الحديد الا الحديد» باید با منطق به میدان رفت.

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می‌کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می‌کند و حرف‌ها را پخش می‌کند؛ آماج عمده هم جوان‌های ما هستند. افکار را به مطبوعات و رسانه‌های گوناگون می‌آورند؛ حتی به رسانه‌های متصل به نظام می‌آورند - **من حیث لا یشعر** - و گاهی آنها هم چیزهایی را پخش می‌کنند. کسانی را با عنوان کاذب فیلسوف، سیاستمدار، متفکر و ... به رسانه‌ها می‌آورند؛ اینها با مبانی بینات قرآنی گلاویز و دست به یقه می‌شوند و بحث می‌کنند و این مبانی را زیر سؤال می‌برند. معلوم است؛ **«و لتصنی الیه افئدة الذین لا یؤمنون بالآخرة و لیرضوه و لیقترفوا ما هم متترفون»**؛ عده‌یی که دل‌هایشان آماده است، همین‌ها را می‌گیرند؛ یک عده هم که غافل و ساده‌دلند و پیچیدگی علمی ندارند، اینها را می‌پذیرند. امروز وظیفه‌ی مهمی بر عهده‌ی نخبگان است. جناب آقای امینی از قول جناب آقای آ سیداحمد خاتمی ^(حفظهم‌الله) فرمودند که در باب روضه مطالب سست بیان می‌شود. من عرض می‌کنم فقط بحث روضه نیست؛ در بیان معارف الهی، معارف اهل بیت، حدیثی که نقل می‌کنیم، داستانی که نقل می‌کنیم، نسبتی که به امام می‌دهیم، معرفتی که می‌خواهیم پایبند آن باشیم؛ در همه‌ی اینها ما باید اتقان را رعایت کنیم. علمای ما این‌همه در فقه سر یک مسأله‌ی جزئی کوچک کم اهمیت به وثاقت فلان راوی تکیه می‌کنند، اهمیت می‌دهند، بحث می‌کنند، رد و قبول می‌کنند، این راوی مورد قبول است یا نیست؛ برای این‌که بالاخره سند روایت را تنقیح کنند و دربیابند؛ بگویند این سند، سند درستی است؛

که اگر سند درستی بود، به این روایت بشود اعتماد کرد؛ تا اگر اعتماد کردیم، یک حکم فرعی درجه‌ی سه در باب طهارت یا در باب بقیه‌ی احکام عبادی به دست بیاید. آن‌جا ما این‌همه اهمیت می‌دهیم؛ چطور در باب معارف و در باب دلبستگی‌های فکری و عاطفی، به هر حدیثی، به هر روایتی، به هر حرفی و به هر گفته‌ی اعتماد کنیم؟ این، قابل قبول نیست. اتقان در نقل، اتقان در بیان و اتقان در مستندات آنچه می‌خواهیم به عنوان خوراک فکری به مردم بدهیم، لازم است؛ این یک شرط اساسی است؛ برای این باید فکری کرد؛ کار آسانی هم نیست؛ عرض کردم این کار بسیار مشکل است؛ با یک نشست و برخاست و تذکر و تشکیل یک نهاد درست نمی‌شود؛ یک همت و اراده‌ی جدی از نخبگان روحانی و فضلالی روحانی می‌خواهد که بر این موضوع اصرار بورزند، پایبند باشند و دنبال کنند و از آنچه در مقابل به انسان برمی‌گردد، باک نکنند. ما چند سال پیش این‌جا راجع به قمه‌زنی - امری که «بتین الغی» است - مطالبی گفتیم؛ بزرگانی صحبت کردند، نجابت کردند، قبول کردند و مردم زیادی هم پذیرفتند؛ یک وقت دیدیم از گوشه‌هایی سروصدا بلند شد که آقا شما با امام حسین مخالفت! معنای «سفینه‌النجاة و مصباح‌الهدی» این است که ما عملی را که بلاشک شرعاً محل اشکال است و به عنوان ثانوی هم حرام مسلّم و بتین است، انجام دهیم؟ باید این روشنگری‌ها را بکنیم تا نسل جوان ما به اسلام بیشتر علاقه‌مند شود. گرایش جوان‌ها را به اسلام می‌بینید. این گرایش، گرایش عاطفی است. این گرایش، بسیار ارزشمند است؛

اما مثل موجی است که ممکن است بیاید و برگردد. ما اگر بخواهیم این موج همچنان استمرار داشته باشد، باید پایه‌های فکری جوان‌ها را محکم کنیم. ما این‌همه منبع داریم. همین دعای ابوحمزّه که حضرت آقای مشکینی فرمودند، دعای امام حسین در روز عرفه، اینها را جوان‌های ما می‌خوانند؛ اما معنایش را نمی‌فهمند. «**الهی هب لی قلبا یدنیه منک شوقه**»؛ چقدر از این‌گونه مناجات‌ها و از این‌گونه میانی و از این حرف‌های عمیق در دعاهایی مثل مناجات شعبانیه و صحیفه‌ی سجادیه وجود دارد که احتیاج هست ما اینها را برای جوان‌ها بیان و تبیین و روشن کنیم تا بفهمند و با علاقه و عاطفه و شوقی که دارند، بخوانند.^{۱۸۴}

۴. راهکارهای ایجاد و گسترش انس با

قرآن کریم از طریق ترویج و نفوذ

تفکرات ولی امر مسلمین به جوامع

اسلامی و بین‌المللی

۶.۱. تنظیم تعاملات قرآنی با مسلمین کشورهای

دیگر

۶.۲. ترویج قرآن کریم در بین کشورها و

ملت‌های غیر مسلمان

من همین‌جا این را عرض بکنم و تذکر بدهم، که اگر ما معتقدیم - که معتقدیم - که عمل به قرآن، اساس و محور احیاء قرآن است و مسئله به تلاوت و خواندن و اینها ختم نمی‌شود - که به آن اعتقاد داریم؛ معتقدیم باید به قرآن عمل کنیم، باید جامعه‌مان را قرآنی کنیم، باید فکرمان را قرآنی کنیم، باید عملمان را قرآنی کنیم، باید قرآن را باور کنیم؛ و وعده قرآن را وعده صدق و حق بدانیم، همین‌طور که خود قرآن می‌فرماید: «و تَمَّتْ کَلِمَةُ رَبِّکَ صِدْقًا وَّ عَدْلًا لَا مَبْدَلَ لَکَلِمَاتِهِ»؛ همچنانی که باید

تعاملمان با شخص خودمان، با افراد خانواده‌مان، با افراد محیط کارمان، با افراد اجتماعمان، با مسلمین کشورهای دیگر، با قدرت‌ها، با ملت‌ها و همه اینها باید نَفَس و روح قرآنی تنظیم بشود؛ اینها همه‌اش درست است و به آن اعتقاد داریم؛ احیاء قرآن، عمل به قرآن و گرامیداشت قرآن این است؛ ...^{۱۸۵}

این‌که اشاره کردند محور تبلیغات، قرآن است، مزدهی بسیار بزرگی است. قرآن کلید موفقیت مسلمانان است. در همه‌ی احوال، قرآن باید محور تبلیغات، حرکت و تلاش قرار بگیرد؛ و بهترین احوال برای این کار، حج است. قراء و تالیان قرآن، در مساجد، در حرمین شریفین، در بعثه و در هر نقطه‌ای که زمینه فراهم می‌شود، تلاوت کنند و آیات را به گوش مردم برسانند و عملاً اهتمام ملت ایران را به قرآن، به مردم دنیا نشان دهند و ان‌شاءالله در طول سال هم این تبلیغات ادامه پیدا کند.^{۱۸۶}

---

۱۸۵ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان شرکت‌کننده در بیست و سومین

مسابقات بین‌المللی قرآن در تاریخ ۱۳۸۵/۰۷/۰۴

۱۸۶ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دست‌اندرکاران مراسم حج

۱۳۸۳/۰۹/۳۰

۶.۳. ترویج قرآن کریم در بین جوانان، دانشجویان و دانشگاه‌های کشورها و ملت‌های غیرمسلمان^{۱۸۷}

۶.۴. قرائت آیات استراتژیک را در نمازهای جماعات توسط ائمه جماعات کشورهای اسلامی

اگر چه همه‌ی آیات کریمه‌ی قرآن نور است، اما امروز جوانان به بخشی از آیات قرآن خیلی احتیاج دارند و آن، چیزهایی است که عزت اسلام و عزت جامعه‌ی اسلامی و توحید عملی جوامع اسلامی در آنهاست. جوانان ما در همه جای دنیای اسلام بایستی این گونه آیات را روان و حفظ باشند و از آنها درس بگیرند. حتی من یک وقت به این ائمه‌ی جماعتی که در بعضی

۱۸۷. گفت و شنود مقام معظم رهبری به مناسبت میلاد حضرت فاطمه‌ی

زهر (سلام‌الله‌علیها) در مورخه ۱۳۷۷/۰۷/۱۸

رهبرما! شما در راه اسلام هستید. نور اسلام همه جای جهان را روشن کرده و شما در راه گسترش اسلام، بسیار موفق بوده‌اید. من دختر غیرمسلمان از کشور چین، به دنبال اسلام به ایران آمدم. می‌خواهم با تقدیم احساسات خویش که در این مقاله است، خستگی رهبرم را از تن شریفشان بیرون کنم. شما چون پدري مهربان و دلسوز، امکانات زیادی از قبیل کلاس‌های تفسیر قرآن و تاریخ اسلام برای ما فراهم کرده‌اید. امکانات شما شاید در کشورهای دیگر به راحتی در اختیار دانشجویان خارجی نباشد. نمی‌دانم این مهر و محبت شما را چگونه سپاس گویم و مهر و محبت مردمی را که با وجود این‌که فقیرند و نان جو می‌خورند، اما برای ما - میهمانان - جوجه‌کباب آماده می‌کنند. من در طول یک سال و نیم، زبان فارسی را یاد گرفتم. من با اسلام آشنا شدم. امروز برای من روز قشنگی است. من به عنوان یک تازه مسلمان، با دوستان عزیزم برای دیدار رهبرم در این جلسه شرکت کردم. چند ماه طول کشید تا من این مقاله را برای رهبرم نوشتم. امروز از خدا سپاسگزارم که می‌توانم با دست خودم مقاله‌ام را به رهبرم تقدیم کنم.

از کشورهای عربی و اسلامی، آیاتی را در قرائت نماز انتخاب می‌کنند، گفتم آیاتی را انتخاب نکنید که می‌تواند در سرنوشت ملت‌های اسلامی به طور ویژه اثر بگذارد. البته مردم باید همهی آیات الهی را یاد بگیرند و یاد هم می‌گیرند، لیکن بعضی از مفاهیم قرآنی وجود دارد که دست استعمار سعی کرده است ماها را از آنها دور نگه بدارد. ما را از جهاد دور نگه داشتند. ما را از این که کفار نباید بر مسلمین مسلط باشند، دور نگه داشتند. ما را از آیاتی که وحدت مسلمین در آنها هست، دور نگه داشتند. همین آیاتی که الان تلاوت شد - «و ما ارسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله» - و آیاتی که معنایش حاکمیت عملی اسلام بر زندگی جوامع است، بایستی همهی مردم آنها را یاد بگیرند.^{۱۸۸}

۵.۶. پرهیز از مادی‌گرایی

ما وقتی در دنیا غرق می‌شویم، خود را محروم می‌کنیم؛ ما نباید خود را از قرآن محروم کنیم. امروز دنیای اسلام متأسفانه خود را محروم کرده است. ما امت اسلامی، خود را از قرآن محروم کرده‌ایم. لذا آیهی قرآن را هم می‌خوانند، و می‌بینند که قرآن به امید بستن به غیرخدا، به شرک آوردن به غیرخدا، به پیوستن به جناح غیرخدا و اردوگاه غیرخدا چه نگاه غضب‌آلودی دارد؛ اما در عین حال دلشان پیش آمریکاست، دلشان پیش مستکبران عالم است، دلشان پیش کمپانی‌های

۱۸۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن: محمود طبلاوی، ابوالعینین

شعبشع ۱۳۷۰/۰۳/۱۶

سرمایه‌داری مسلط صهیونیستی و غیرصهیونیستی است. اگر دنیای اسلام حرکت و جهش لازم را به سمت تعالی پیدا نمی‌کند، به خاطر همین گرفتاریهاست.^{۱۸۹}

۶.۶. عمل به قرآن و داشتن معرفت قرآنی

هدف ما این است که ملت ما به معنای حقیقی کلمه، قرآنی بشوند. مگر می‌شود ملتی خود را مسلمان بداند، اما قرآنی نباشد؟! قرآنی شدن هم فقط به ظواهر و تلاوت آیات و این چیزهایی که بیشتر چشم را می‌نوازد و مقابل چشم می‌آید، نیست؛ قرآنی شدن به این است که ملت با قرآن آمیخته بشود، به قرآن عمل کند و معرفت قرآنی را به طور کامل به دست بیاورد. ما امروز در دنیای اسلام، این را کم داریم. اسم اسلام، تفاخر به اسلام و ادعای مسلمانی همه‌جا هست، آنچه ما به آن نیاز داریم، آمیخته شدن به معارف قرآن و عمل به قرآن است که این، مسلمانی واقعی است.^{۱۹۰}

۶.۷. تأکید به اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا

دانشجویان گرامی؛ اکنون که چهل و دومین نشست سالانه خود را برگزار می‌کنید مایلیم مراتب خرسندی خود را از این‌گونه

---

۱۸۹ . بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با قاریان قرآن کریم ۱۳۸۴/۰۷/۱۴
 ۱۹۰ . بیانات مقام معظم رهبری در جلسه اختتامیه مسابقات قرائت قرآن
 ۱۳۷۱/۱۱/۰۵

نشست‌ها که امید است منشأ خیر و برکات زیاد و موجب تقویت دوستی و صمیمیت بیشتر و اتخاذ تدابیر و تصمیم‌های ارزنده گردد ابراز دارم. فرزندان عزیزم؛ در شرایط کنونی که بشریت سرخورده از مکتب‌ها و دسیسه‌ها در صدد یافتن راهی مطمئن به سوی معنویت و عدالت و عقلانیت است، ملت عزیز ایران به ویژه نسل جوان و دانشجوی آن با نشاط و بالندگی قله‌های علم و معرفت را یکی پس از دیگری فتح می‌کند و دسیسه‌های دشمنان از جمله آپارتاید علمی که از سوی سلطه‌گران جهانی تعقیب می‌شود با عنایت الهی فقط موجبات استحکام عزم و اراده آنان را فراهم کرده است. امیدوارم شما جوانان برومند که برای کسب دانش و تخصص دوری از وطن را تحمل و به این هجرت علمی اقدام نموده‌اید، با تمسک به سرچشمه زلال قرآن کریم و درس‌های حیات‌بخش نبوی و ائمه معصومین (صلوات الله علیهم اجمعین) در کسب علم و خودسازی و جامعه‌سازی موفق گردید. از خداوند متعال برای شما فرزندان اندیشمند و دین باورم توفیق روزافزون و برای امت اسلامی عزت و سرافرازی را مسألت دارم.^{۱۹۱}

۱۹۱. پیام رهبر معظم انقلاب به چهل و دومین نشست سالانه اتحادیه انجمن‌های

اسلامی دانشجویان در اروپا ۱۳۸۶/۰۹/۰۳

۶.۸. مهجوریت قرآن در میان مسلمین

امروز متأسفانه مسلمان‌ها از قرآن دورند! به کشورهای اسلامی نگاه کنید، ببینید چطور اسلام در کشورهای اسلامی چه کشورهای عربی، چه کشورهای غیر عربی غریب و مهجور است ... علت، همین دوری از قرآن است.^{۱۹۲}

امروز دنیای اسلام متأسفانه خود را محروم کرده است. ما امت اسلامی، خود را از قرآن محروم کرده‌ایم. لذا آیه قرآن را هم می‌خوانند، اما در عین حال می‌بینند که آیه قرآن به امید بستن به غیر خدا، به شرک آوردن به غیر خدا، به پیوستن به جناح غیر خدا و اردوگاه غیر خدا چه نگاه غضب‌آلودی دارد؛ در عین حال دلشان پیش امریکاست، دلشان پیش مستکبران عالم است، دلشان پیش کمپانی‌های سرمایه‌داری مسلط صهیونیستی و غیرصهیونیستی است. اگر دنیای اسلام حرکت و جهش لازم را به سمت تعالی پیدا نمی‌کند، به خاطر همین گرفتاری‌هاست.^{۱۹۳}

---

۱۹۲ . بیانات رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ ۱۳۷۱/۱۱/۰۵

۱۹۳ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با قاریان قرآن کریم در تاریخ

۱۳۸۴/۰۷/۱۴

فهرست الفبایی

- آثار اجتماعی و ملی انس با قرآن..... ۲۳
- آثار فردی انس با قرآن..... ۲۰
- آداب قرائت مجلسی..... ۶۹
- آموختن قرآن..... ۸۱
- آموختن موسیقی صدا..... ۶۷
- آموزش و پرورش..... ۹۷
- ائمه جماعات..... ۷۴
- ابزارهای تشویقی برای تعلیم و حفظ قرآن در مهدکودکها و مدارس..... ۱۰۰
- ابزارهای تشویقی برای حفظ..... ۵۳
- اتصال به قرآن در اوقات انتظار، فراغت و بیکاری..... ۴۷
- استفاده از ابزارهای تشویقی و تدوین آئین‌نامه امتیازات..... ۹۱
- استفاده و استشهاد به جا از آیات در زندگی..... ۳۴
- استفاده و استشهاد به جا از آیات در کارها..... ۴۹
- افراد اجتماعمان..... ۱۵
- افراد محیط کارمان..... ۱۵
- افزایش ایمان و معرفت دینی در مردم..... ۷۶
- القای مفاهیم با تلاوت..... ۶۴
- امید بستن به غیر خدا..... ۲۷
- انتخاب آیات استراتژیک برای قرائت در نماز جماعت..... ۷۴
- انتشار عطر تلاوت قرآن..... ۵۱
- انس با تدبیر در مفاهیم..... ۱۱
- انس با تلاوت مستمر..... ۱۱
- انس با توجه به ترجمه..... ۱۱
- انس با حفظ قرآن..... ۱۲
- انس با شنیدن آیات..... ۱۰
- انس باعمل به دستورات و تمسک از قرآن در زندگی..... ۱۴

- انس به معنای حقیقی مخاطب قرار گرفتن در مقابل خدا..... ۱۲
- انس مستمر و بلند مدت ۱۷
- اهتمام به تبیین و تفسیر آیات قرآن در مساجد، جماعات، مجالس و سخنرانی‌ها..... ۷۵
- اهتمام جهت آموختن قرآن..... ۳۸
- اهمیت آموزش فرزندان..... ۵۲
- اهمیت تجوید..... ۶۲
- اهمیت ویژه برای درس قرآن در مدارس..... ۱۰۰
- ایجاد رشته علم، شناسایی، فهم و انس با قرآن..... ۱۰۴
- ایجاد و گسترش انس با قرآن کریم..... ۲۹
- برگزاری جلسات آموزشی و ترویجی قرآنی؛ به شیوه مکتب‌خانه‌ای در مساجد..... ۹۵
- برگزاری منبر توسط قاریان قرآن..... ۷۴
- برنامه‌ریزی جهت انس عمومی..... ۳۴
- بهره گرفتن از راهنمایی معصومین(ع) و عارفان به معارف قرآنی..... ۴۸
- پاسخ دادن به شبهات قرآنی موجود در ذهن مردم..... ۱۰۶, ۷۸
- پدر و مادرها..... ۵۲
- پرداختن به آموزش علوم قرآنی..... ۱۰۲
- پرداختن به آموزش علوم قرآنی و آشنایی با تفسیر علمی..... ۷۸
- پرداختن به آموزش قرائت و حفظ قرآن..... ۱۰۲, ۷۷
- پرهیز از مادی‌گرایی..... ۱۲۰
- تبیین آیات قرآن کریم..... ۵۴
- تجوید..... ۳۰
- تدوین ترجمه‌های خوب از قرآن..... ۱۰۴
- تدوین تفسیرهای کوتاه و گویا..... ۱۰۵
- ترویج انس با قرآن کریم..... ۹۰, ۳۲
- ترویج تلاوت زیبا..... ۷۲
- ترویج قرآن کریم در بین جوانان، دانشجویان و دانشگاه‌های کشورها و ملت‌های غیرمسلمان..... ۱۱۹
- ترویج قرآن کریم در بین کشورها و ملت‌های غیر مسلمان..... ۱۱۷
- ترویج و نفوذ تفکرات ولی امر مسلمین..... ۱۱۷

- تکریم از چهره‌های قرآنی در مجالس محلی..... ۷۷
- تمسک به قرآن..... ۲۰، ۱۶
- تنظیم تعاملات قرآنی با مسلمین کشورهای دیگر..... ۱۱۷
- تنظیم نَفَس و روح قرآنی..... ۱۵
- تور نامربی..... ۷۶
- جریانی بودن حرکت انس با قرآن در کشور..... ۳۰
- جوامع اسلامی و بین‌المللی..... ۱۱۷
- جوان‌ها..... ۴۴
- جهت‌دهی فعالیت‌های تحقیقاتی، پژوهشی و علمی در جهت نیاز واقعی آشنایی مردم با قرآن..... ۱۰۶
- چهره‌های خاص اجتماعی..... ۵۹
- حاکمیت فضای فرهنگی قرآن در ذهن جامعه ما..... ۱۳
- حکمت قرآنی..... ۲۱
- حوزه‌های علمیه..... ۱۰۲
- خانواده‌مان..... ۱۵
- خطبه نماز جمعه..... ۱۱
- خودمان..... ۱۵
- داشتن قله و انگیزش حرکت عمومی..... ۳۴
- داشتن قله و توجه به اهمیت نخبگان..... ۹۳
- دبستان..... ۴۴
- دسته‌بندی مفاهیم کاربردی و آیات استراتژیک قرآن..... ۱۰۸
- دقت در تبیین و تفسیر آیات قرآن..... ۱۰۷، ۷۹
- راهنمایی معصومین(ع) و عارفان به معارف قرآنی..... ۴۸
- رتبه‌بندی قاریان..... ۹۴
- رسانه‌ها..... ۱۱۰
- رسوخ در علم..... ۱۷
- رواج ترجمه..... ۴۱
- رواج قرآن..... ۱۳
- ریشه مهاجوریت در دوران قبل از انقلاب..... ۲۷

- ۱۸..... سازمان تبلیغات اسلامی.....
- ۱۱۰..... ستاد کل نیروهای مسلح.....
- ۵۲..... سرگرمی‌های قرآنی.....
- ۲۸..... سواد خواندن و نوشتن.....
- ۲۱..... شرح صدر.....
- ۳۱..... شکل‌گیری فضای قرآنی در کشور.....
- ۳۲..... شیوه ترویج.....
- ۹۸..... شیوه تعلیم در آموزش و پرورش.....
- ۶۳..... صاحب سبک باشید.....
- ۸۱..... صاحبان مشاغل صنفی، تجار، کارگران زحمتکش و کارمندا.....
- ۵۹..... صحیح‌تر نمودن تلاوت.....
- ۷۷..... طلاب حوزه‌های علمیه و روحانیون معزز.....
- ۱۵..... عمل به قرآن.....
- ۱۲۱..... عمل به قرآن و داشتن معرفت قرآنی.....
- ۲۹..... فرصت استراتژیک و تاریخی انقلاب برای هدایت فکر و عمل جامعه بوسیله‌ی قرآن.....
- ۳۹..... فهم و انشراح ذهنی.....
- ۱۲۳، ۲۷، ۱۴، ۱۰..... قاریان.....
- ۵۹..... قاریان و متخصصین قرآنی.....
- ۱۵..... قدرت‌ها.....
- ۱۱۹..... قرائت آیات استراتژیک را در نمازهای جماعات توسط ائمه جماعات کشورهای اسلامی.....
- ۶۴..... قطع و وصل به جا.....
- ۷۷..... قهرمانان قرآنی.....
- ۱۸..... گروه مطلع الفجر.....
- ۳۳..... لبیک در عمل به منویات مقام معظم رهبری (حفظه الله).....
- ۶۸..... لحن قرآنی بسازید.....
- ۶۱..... لزوم آگاهی به ترجمه و حفظ آیات.....
- ۳۹، ۱۰..... ماه رمضان.....
- ۱۵..... محور احیاء قرآن.....

۸۸.....	محوریت قرآن در کل امور.....
۲۰.....	مراجعه به تفاسیر.....
۸۷.....	مراکز دولتی، ادارات و دانشگاه‌ها.....
۷۷.....	مسابقات.....
۲۳.....	مسابقه‌ها.....
۱۵.....	مسلمین کشورهای دیگر.....
۱۷.....	مشمولیت از هدایت قرآنی.....
۱۰۲.....	مطالبات رهبری.....
۲۳.....	معرفت عمومی.....
۱۶.....	معرفت قرآنی.....
۵۲.....	معلم.....
۱۴.....	مفاهیم قرآنی.....
۲۸.....	مکتب‌خانه‌ها.....
۱۵.....	ملت‌ها.....
۲۶.....	موانع انس با قرآن.....
۱۲۳، ۲۶.....	مهوریت قرآن در میان مسلمین.....
۱۹.....	نشانه حاکمیت فضای فرهنگی قرآن.....
۶۴.....	نفس‌گیری صحیح.....
۹۷.....	نوآوری و ابتکار در طراحی جدید سیستم آموزش زبان عربی.....
۵۲.....	نوآوری و ابتکار.....
۱۰۱.....	نوآوری و ابتکار در طراحی و فرهنگ‌سازی سرگرمی‌های قرآنی در مهدکودک‌ها و مدارس.....
۴۴.....	نوجوان‌ها.....
۲۹.....	هدایت فکر و عمل جامعه به وسیله قرآن.....
۱۷.....	هدف عالی انس عمومی.....
۳۸.....	هر روز لااقل پنجاه آیه قرآن بخوانید.....
۲۳.....	هشت سال جنگ.....
۷۱.....	هم‌اندیشی داخلی پیشکسوتان و لزوم انتقال تجربیات.....